

SUOMEN AMMATTIYHDISTYSTEN
KESKUSLIITTO (SAK)
R.Y.

VUOSIKIRJA

1954

HELSINKI 1955

Oy. Kehityksen Kirjapaino, Pori 1955

I. Poliittinen tilanne.

1. Kansainvälinen tilanne

Vuoden 1953 yleispoliittinen katsaus päättyi toteamukseen, että "sodan-uhasta ei ole puhuttu niin paljon kuin aikaisempina vuosina, vaan luottamus on lisääntynyt siihen, että neuvotteluteitse voidaan sopia kansainvälisistä riitakysymyksistä". Kertomusvuoden alkupuolella tämä varovainen optimismi tuntui edelleenkin oikeutetulta. Tosin suurvaltojen Berliinin kokous tammi—helmikuussa ei johtanut tuloksiin sen paremmin Saksan kuin muittenkaan kysymysten osalta, mutta tällöin sovittiin kuitenkin uudesta Genevessä pidettävästä Aasian asioita koskevasta konferenssista. Vaikka tämänkin konferenssin alku näytti varsin vähän lupaavalta, se johti kuitenkin lopulta aselepoon Indo-Kiinassa. Heinäkuussa allekirjoitettu aseleposopimus edellytti Indo-Kiinan kahtiajakoa siten, että kansandemokraatit saivat maan pohjoisosan, kun taas eteläosa jäi edelleen Ranskan valvonnan alaisuuteen.

Indo-Kiinan ratkaisu ei tyydyttänyt länsivaltoja, ja niinpä välittömästi aselevon jälkeen Yhdysvaltojen aloitteesta ryhdyttiin neuvottelemaan Kaakkois-Aasian liitosta, johon Yhdysvaltojen ja eurooppalaisten siirtomaavalttojen lisäksi osallistuisivat myös tämän alueen aasialaiset valtiot ja jonka tarkoituksena olisi kommunismin leviämisen estäminen. Nämä neuvottelut johtivatkin pian tulokseen ja uusi järjestö SEATO perustettiin syyskuussa Manillassa. Liitto jäi kuitenkin melkoisesti suunniteltua suppeammaksi, sillä Intia ja Indoneesia jäivät sen ulkopuolelle.

Samanaikaisesti näiden tapahtumien kanssa neuvoteltiin lännessä Euroopan puolustusyhteisön aikaansaamisesta, mikä hanke kaatui lopullisesti elokuussa Ranskan parlamentin vastustukseen, koska ranskalaiset pelkäsivät Saksan aseistamisen puolustusyhteisön puitteissa johtavan siihen, että johto vähitellen siirtyisi saksalaisten käsiin.

Tämän hankkeen rauettua ruvettiin Lontoossa neuvottelemaan Saksan aseistamisesta uudelta pohjalta: Saksalle oli annettava suvereenisuus ja oma, 500.000 miestä käsittävä armeija. Nämä neuvottelut johtivat tulokseen ja ne varmistettiin sittemmin Pariisissa Mendes-Francen ja Adenauerin välisillä neuvotteluilla. — Neuvostoliiton vastavetona tähän jär-

jestettiin Moskovaan marraskuun loppupäivinä Euroopan turvallisuuskonferenssi, johon kuitenkin osallistuivat vain itäblokin maat.

Näiden suurpoliittisten tapahtumien varjoon jäävät monet muut sinänsä tärkeät paikalliset tapahtumat eri puolilla maailmaa. Kiinan ja Formosan suhteet ovat olleet äärimmilleen jännittyneinä ja molemmilla tahoilla on ryhdytty sotilaallisiin toimenpiteisiin. Intian ja Pakistanin kiista on jatkunut ratkaisemattomana. Egyptissä Nasser on lopullisesti kukistanut kilpailijansa Naguibin ja päässyt Englannin kanssa toivomaansa Suezin-sopimukseen. Ranskalaisessa Pohjois-Afrikassa Ranskan on täytynyt tehdä merkittäviä myönnytyksiä Tunisian kansallismielisille. Algeriassa kansallismieliset ovat avoimesti kapinoineet ranskalaisia vastaan.

Yhteenvetona vuoden 1954 maailmanpoliittisesta tilanteesta voidaan todeta, että itäinen voimaryhmittymä antoi leimansa tapahtumien kehitykselle vuoden alkupuoliskolla ennen kaikkea Indo-Kiinan tapahtumien yhteydessä, kun taas länsiblokki saavutti diplomaattiset voittonsa vuoden loppupuolella. Samalla on kuitenkin todettavissa, että idän ja lännen välinen jännitys vuoden päättyessä oli selvästi kiristymässä. Tällaista kehitystä on pidettävä erittäin valitettavana varsinkin niiden pienten maiden kohdalta, jotka puolueettomuuteen pyrkivinä joutuvat täten puristukseen.

2. Kotimaan tilanne

Suomen suhteet muihin maihin ovat kertomusvuoden aikana kehittyneet jatkuvasti suotuisaan suuntaan. Tämä koskee erityisesti suhteitamme Neuvostoliittoon, jonka kanssa vuorovaikutus varsinkin kulttuurielämän aloilla on ollut erittäin vilkasta. — Läheiset suhteet Skandinavian maihin ja varsinkin Ruotsiin ovat säilyneet yhtä läheisinä kuin aikaisempinakin vuosina. Myös suhteet läntisiin suurvaltoihin ovat olleet hyvät, mistä vakuuttavana todistuksena on se, että Englannista vuoden 1954 aikana jälleen kehittyi suurin kauppatuttavamme.

Kertomusvuoden sisäpoliittiselle kehityksellemme oli ominaista vaikeasta poliittisesta ja taloudellisesta kriisistä selkiintyminen kestävämmälle pohjalle. Porvariston poliittinen peloittelu uhkaavasta taloudellisesta lamakaudesta osoittautui harha-arvioinniksi, sillä edessä olikin nousu, jollaista meillä harvoin aikaisemmin on koettu. Samanlaiseksi harha-arvioinniksi osoittautui äärimmäisen oikeiston kaavailu sosialidemokraattien pysyväksi syrjäyttämiseksi maan hallitusvastuusta. Monien kriisien jälkeen päädyttiin nimittäin sosialidemokraattien ja maalaisliittolaisten hallitusyhteistyöhön.

Perintönä edelliseltä vuodelta maassa oli Tuomiojan porvarillinen vähemmistöhallitus, jonka väliaikaissuunnitelmia kuvasti se, että sitä pidettiin lähinnä

toimitusministeriönä, jonka tuli hoitaa asioita siksi, kunnes eduskunnan haajoituksen ja toimitettavien valtiollisten vaalien jälkeen voitaisiin muodostaa parlamentaarisella pohjalla lepäävä hallitus.

Repivän vaalitaistelun jälkeen suoritetuissa vaaleissa poliittiset voima-suhteet eivät juuri nimeksikään muuttuneet, joten työkykyisen hallituksen muodostaminen oli edelleen varsin vaikeata. Pitkien neuvottelujen jälkeen muodostettiin kuitenkin toukokuun 5 päivänä kolmen puolueen, sosialidemokraattien, maalaisliiton ja ruotsalaisen kansanpuolueen, yhteishallitus Ralf Törngrenin johdolla. Heti hallituksen muodostamisen jälkeen osoittautui kuitenkin, ettei luottamuksellista yhteistyötä saatu aikaan enempää hallituksen sisällä kuin eduskunnassakaan, joten tärkeiden talouspoliittisten ratkaisujen tekeminen lykkääntyi lykkääntymistään yhteisten linjojen puuttumisen vuoksi. Kesän mittaan talouspoliittinen kriisi kärjistyi ja SAK:n loppukesästä vaadittua peruselintarvikkeiden hintojen alentamista ja siten elinkustannusindeksin palauttamista syksyn 1951 tasolle pääministeri Törngren ei kyennyt enää toimimaan erimielisyyksien sovittelijana, vaan hänen hallituksensa jätti eronpyynnön lokakuun 14 päivänä.

Lokakuun 16 päivänä jätti SAK työvaliokuntansa päätöksensä valtioneuvostolle kirjelmän, missä ilmoitettiin yleislakon alkavan marraskuun 1 päivänä 1954, ellei sitä ennen ole vahvistettu toteutettavaksi SAK:n 25. 8. valtioneuvostolle jättämiä esityksiä elinkustannusten alentamiseksi ja palkkasäännöstelypäättöksen uusimiseksi. Tämän jälkeen hallitusneuvottelut ripeytyivät huomattavasti ja jo lokakuun 20 päivänä muodostettiin tohtori Urho Kekkosen johdolla sosialidemokraattien ja maalaisliiton yhteishallitus, joka otti ohjelmaansa elinkustannusindeksin alentamisen ja palkkasäännöstelypäättöksen uusimisen SAK:n esittämällä tavalla, josta johtuen SAK:n yleislakkouhka peruuntui. Hallitusohjelman toteuttaminen aloitettiinkin ripeästi heti hallituksen muodostamisen jälkeen ja niin myös saatiin marraskuun 1 päivään mennessä toteutettaviksi tarkoitetut lainsäädäntötyöt ohjelman mukaiseen päätökseen.

Oikeisto-oppositio ryhtyi räikeään hyökkäilyyn hallituksen ohjelmaa vastaan. Tämä edesvastuuton hyökkäily huipentui siihen mielenosoitukseen, jolla oppositio pienenä vähemmistönä 17. 12. esti valtakiesityksen kiireelliseksi julistamisen, jonka johdosta hallitus joutui jättämään eronpyyntönsä. Oikeiston hallituksen muodostamisyritys epäonnistui kuitenkin surkeasti ja oli pakotettu kiireellisesti antautumaan ja suostumaan valtalain hyväksymiseen. Tällöin hallitus peruutti eronpyyntönsä ja valtakiesitys hyväksyttiin joulukuun 20 päivänä.

Vaikka ulkonainen rauha täten palautuikin, kertomusvuoden päättyessä oli latautunut talouspoliittisten erimielisyyksien aiheuttamaa poliittista jännittyneisyyttä niin runsaasti hallitusryhmän ja opposition välille, että uuteen vuoteen siirryttiin poliittisen taivaan pilveentyessä ukkosta enteilevänä.

II. Talouselämä.

1. Yleistä

Edellisen vuoden lopulla alkoi ilmetä selviä merkkejä siitä, että v. 1952 alkanut talouselämän laskuvaihe oli ohitettu. Puunjalosteiden hinnat ulkomaisilla markkinoilla kohosivat kannattavalle ja voittoa tuottavalle tasolle, ja vientiteollisuuden toiminnan elpyessä vilkastui toiminta koko kansantaloudessa kehittyen loppuvuotta kohden yhä selvemmäksi noususuhdanteeksi. Tämän suotuisan kehityksen kansainvälinen tausta on siinä suhteessa merkittävä, että se on perustunut Euroopan maiden taloudelliseen hyvinvointiin, jota Yhdysvalloissa samanaikaisesti esiintynyt taloudellisen toiminnan lamaantumisen ei ole kyennyt heikentämään. Tätä voitaneen pitää merkinä siitä, että Euroopan maissa on saatu sotien aiheuttamat vauriot korjatuiksi ja saatettu talouselämä vakavammalle pohjalle.

Suhdannekäänteiden vaikutus ei vielä alkuvuodesta tuntunut voimakkaana, ja niinpä työttömyyskin kasvoi helmikuulle saakka, jolloin työttömyyskortistoihin oli merkitty lähes 53.000 henkilöä. Työllisyystilanne oli kuitenkin hallittavissa niiden toimenpiteiden ansiosta, joihin edellisenä syksynä oli ryhdytty paljon laajempaa työttömyyttä peläten. Kesään mennessä oli kuten tavallista jälleen saavutettu täystyöllisyys.

Maataloutta lukuun ottamatta, jonka sadon määrää ja laatua epäedulliset sääsuhteet heikensivät, tuotannollinen toiminta saavutti kokonaisuutena katsoen määrällisesti korkeamman tason kuin milloinkaan aikaisemmin. Eri-tyisen tuntuvasti kasvoi tuotanto vientiteollisuuden eri aloilla, joilla tuotantolaitokset työskentelivät täydellä teholla ja joilla useita uusia tehtaita saatiin vuoden aikana käyntiin.

Puunjalosteiden hyvä menekki ja niiden kohonneet hinnat ovat aiheuttaneet ulkomaankaupassamme määrällisesti katsoen ennätysmäistä vilkkautta ja samalla tavarainvaihdon lisääntymistä läntisiin maihin, jotka muodostavat metsäteollisuutemme tuotteiden pääasialliset markkinat. Kaupankäynti on jatkunut suunnilleen entisessä laajuudessaan myös itäisten naapurimaittemme kanssa, mutta ns. itäblokin suhteellinen osuus ulkomaankaupastamme on edellämainitusta syystä jonkin verran supistunut edellisen vuoden tasosta.

Tavarapulan aikana aloitetun jakelusäännöstelyn viimeisetkin jäännökset poistettiin kuluneen vuoden alkupuolella, kun kahvin jakelu tuli vapaaksi, ja myös hintojen säännöstely lakkautettiin niiden tavaroiden valtaosalta, joita se vielä koski. Säännöstely asteettaista päättymistä todistaa myös työpalkkojen säännöstelyn lieventäminen, joka aikaisemmin vallinnutta käytäntöä suuremmassa määrin jättää työmarkkinajärjestöille vastuun palkkojen kehityksestä. On selvää, että säännöstely on myös palkkojen kohdalla ehkäisyt luonnollisia sopeutumisilmiöitä ja että säännöstelyn lieventymisen seu-

rauksena tapahtuu tiettyä liikehtimistä palkkarintamalla, kunnes todellisia olosuhteita vastaava tasapainotila on saavutettu.

2. Teollisuus

Teollisuustuotanto on ollut kaksi kertaa suurempi kuin välittömästi ennen sotiamme ja samalla se on ylittänyt määrältään kaikki aikaisemmat saavutuksemme. Noususuhdanne on vuonna 1954 erittäin selvänä heijastunut juuri teollisuustuotannossa. Se on kuitenkin eri aloilla kasvanut hyvin epätasaisesti^ kuten ilmenee seuraavasta asetelmasta:

Teollisuustuotannon indeksi (v. 1948 = 100)

	1953	1954	Lisäystä (+) %
Koko teollisuus	127	142	j- 10,6
Pääomatavarateollisuus	114	127	+ 10,2
Kulutustavarateollisuus	138	157	+ 12,1
Vientiteollisuus	113	140	+ 23,9
Kotimarkkinateollisuus	133	144	+ 8,2
a) Metalliteollisuus	110	119	+ 8,2
b) Muu kotim. teollisuus	148	160	8,1

Teollisuusryhmäin indeksit

1) Malminlouh. ja rikastaminen	115	118	2,6
2) Sulatot ja met.jalostuslaitokset	123	146	+ 18,7
3) Konepajat	106	112	-f 5,7
4) Kivi-, savi-, lasi- ja turveteollisuus	121	139	14,9
5) Kemiaallinen teollisuus	157	179	+ 14,0
6) Nahka-, kumi- yms. teollisuus	116	125	+ 7,8
7) Kutomo- ja vaatetusteollisuus	151	160	+ 6,0
8) Paperiteollisuus	119	154	+ 29,4
9) Puuteollisuus	104	119	14,4
10) Ravinto- ja nautintoaineteollisuus	167	177	+ 6,0
11) Sähkö-, kaasu- ja vesijohtolaitokset	171	182	+ 6,4
12) Graafinen teollisuus	130	136	+ 4,6

Vientiteollisuuden lisäyksen enemmyys kotimarkkinateollisuuden lisäykseen verrattuna on ilmeinen. Puunjalostusteollisuuden eri aloilla onkin saavutettu monia uusia tuotantoennätyksiä. Niinpä selluloosan tuotanto oli 1.550.000 tonnia, paperin 600.000 tonnia (tästä 450.000 tn sanomalehtipaperia

ja **170.000** tn voimapaperia), kartongin **250.000** tonnia ja kuitulevyjen **125.000** tonnia. Vaneriteollisuuden tuotannon määrä oli **325.000** m³. Teollisuustuotanto näyttää eniten kasvaneen sellaisilla aloilla, jotka eivät välittömästi tunnu kuluttajia palvelevassa vähittäiskaupassa. Kun esimerkiksi lisäys sulattamojen ja metallien jalostuslaitosten kohdalla on ollut 18,7 %, puuteollisuudessa **14,4** % ja paperiteollisuudessa **29,4** %, osoittavat kulutustavaroita tuottavat teollisuudenalat paljon vähäisempää tuotannon nousua. Niinpä on teollisuustuotannon indeksiluvun nousu ravinto- ja nautintoaineteollisuudessa **6,0** %, nahka-, kumi- yms. teollisuudessa **7,8** % ja kutomo- ja vaatetustavarateollisuudessa **6,0** %.

3. Rakennustoiminta

Vilkas nousukauden taloudellinen toiminta on erityisen selvästi ilmennyt rakennustoiminnassa. Koko maassa on valmistunut **22,02** milj. m³, eli arviolta **11** % enemmän talorakennuksia kuin edellisenä vuonna. Kaupunkien ja kauppaloiden osuus oli **7,84** milj. m³ (**+21** %) ja maalaiskuntien **14,18** milj. m³ (**+4** %). Kivirakennusten osuus valmistuneista rakennuksista oli **53** % (v. **1953 49** % ja v. **1952 48** %). Eri rakennusryhmien prosentuaalinen jakaantuminen kolmena viime vuotena on ollut seuraava:

% valmistuneiden rakennusten koko määrästä	V. 1952	V. 1953	V. 1954
Asuinrakennukset	42	42	43
Maatalousrakennukset	27	28	24
Liike- ja teollisuusrakennukset	15	13	16
Julkiset rakennukset	10	11	13
Muut rakennukset	6	6	4

Vastaavana ajanjaksona valmistui asuinhuoneistoja:

	V. 1952 kpl.	V. 1953 kpl.	V. 1954 kpl.
Kaupungeissa ja kauppaloissa	11.733	11.178	14.181
Maalaiskunnissa	18.736	17.964	16.828
Koko maassa	30.469	29.142	31.009
Keskimääräinen uusien huoneistojen koko oli			
kaupungeissa ja kauppaloissa—	61 m ²	57 m ²	51 m ²
Maalaiskunnissa	69 „	66 „	66 „

Kuten edelläesitetystä asetelmasta käy ilmi, on asuntotuotanto asutuskeskuksissa lisääntynyt, mutta maaseudulla vähentynyt. Keskimääräinen

pinta-ala kutakin huoneustoa kohti on nimenomaan asutuskeskuksissa pienentynyt.

Myönnettyjen rakennuslupien lisäys on kaupungeissa ja kauppaloissa ollut 17 % (myönnetyt luvat koskivat kaupungeissa ja kauppaloissa 10,05 milj. m³) ja maalaiskunnissa 2 % (15,59 milj. m³) eli koko maassa 7 % (25,64 milj. m³). Niidenkin kohdalta voidaan todeta kivirakennusten osuuden jatkuva lisääntyminen. Vuonna 1952 oli kivirakennuksille myönnetty 45 %, 1953 46 % ja katsausvuonna 50 % kaikista rakennusluvista. Eri tarkeitoksia palveleville rakennuksille myönnettiin lupia:

	% koko määrästä		
	v. 1952	v. 1953	v. 1954
Asuinrakennuksille	44	46	47
Maatalousrakennuksille	28	25	22
Liike- ja teollisuusrakennuksille	12	13	17
Julkisille rakennuksille	9	10	9
Muille rakennuksille	7	6	5

Eniten rakennuslupia on myönnetty vuoden loppupuolella. Lisäys vuoden 1953 viimeisestä neljänneksestä on 16 %. Lähinnä tämä on johtunut asutuskeskusten rakennuslupien suuresta lukumäärästä.

Vaikka työttömyyden torjumiseksi toimeenpannut työt supistuivat kuluneena vuonna n. 3 %, lisääntyi koko rakennusalan tuotanto niinikään 3 %. Pelkästään talorakennustoiminta kasvoi n. 8 % suuremmaksi kuin huippuvuonna 1951. Rakentamisen laajuudesta johtuen on myöskin alan tarvikkeiden kysyntä ollut vilkasta. Kotimaiset pääarakennusaineet ovat yleensä tyydyttäneet kysynnän. Sementin kotimaanmyynnissä saavutettiin jopa uusi ennätys 932.000 tonnia. Tämä määrä merkitsee 76.000:n tonnin eli 9 %:n lisäystä aikaisemman huippuvuoden 1953 myyntisaavutukseen. Betoniteräksestä oli alkuvuodesta puutetta, mikä kuitenkin sittemmin saatiin korjatuksi ulkomaisten hankintojen avulla.

Rakennuskustannusindeksi (vuosi 1951 = 100) oli katsausvuonna pisteen verran perustason yläpuolella. Sahatavaran liikevaihtoverosta vapautumisen vastapainona olivat työmaan yleiskulujen, alaurakoiden ja työpalkkojen nousut.

Arava-rakennustoiminta on, osittain sekä uusien lainoitusperusteiden että lisääntyneiden rahoitusmahdollisuuksien johdosta saavuttanut uuden 10.532 asunnon vuosiennätyksen. Edelliseen vuoteen verrattuna oli lisäystä 22,5 % ja vuoden 1952 tuotantoluvusta kokonaista 56,3 %.

Lainoituksiin Arava käytti kuluvana vuonna 7,6 miljardia markkaa. Lainoitetuista kerrostaloista oli 138 asunto-osakeyhtiötaloa, tilavuudeltaan 1.247.150 m³ ja 38 vuokrataloa, tilavuudeltaan 498.810 m³. Näissä kerros-

taloissa on 6.908 asuinhuoneistoa, joissa 17.037 asuinhuonetta (v. 1953 5.806 huoneistossa 15.953 asuinhuonetta). Asunto-osakeyhtiötaloihin oli suunniteltu 5.120 ja vuokrataloihin 1.788 huoneistoa, yhteispinta-alaltaan 330.868 m² (vuoden 1953 yhteispinta-ala 313.382 m²). Kerrostalohuoneistojen keskimääräinen pinta-ala oli 47,9 m² (v. 1953 53,9 m²).

Lainoitettujen omakotitalojen yhteinen tilavuus oli 1.283.832 m³ (v. 1953 1.016.681 m³). Niiden huoneistoala oli 234.375 m² (v. 1953 191.037 m²). Asuinhuoneistojen luku oli 3.644 (v. 1953 = 2.807).

4. Maa- ja metsätalous

Sotien jälkeen alkoi maataloustuotannon nousu, joka on jatkunut yhtäjaksoisesti jo kymmenen vuoden ajan. Epäedulliset sääsuhteet ovat toisinaan aiheuttaneet häiriötä peltoviljelytuotannossa, mutta menetykset on korvattu ulkomaisella tuonnilla. Kehitys kotieläintuotannon alalla on jatkunut vuodesta toiseen suoraviivaisena keskeytymättömänä nousuna. Leipäviljan, johon kuuluvat ruis, vehnä, ohra, kaura ja herne, yhteinen viljelysala oli v. 1954 902.656 ha, sen ollessa edellisenä vuonna 872.234 ha. Lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna oli 30.422 ha. Vuonna 1954 sato oli sekä määrältään että laadultaan edellisen vuoden satoa huonompi. Leipäviljan viljelysalat jakaantuivat vuosien 1954 ja 1953 aikana eri leipäviljalajeihin seuraavasti:

Viljelyskasvi	Vilj. ala ha	1954		Vilj. ala ha	1953	
		Sato kg/ha	Koko sato tn		Sato kg/ha	Koko sato tn
Syysvehnä	21.194	1.926	40.822	17.452	1.915	33.413
Kevätvehnä	128.364	1.623	208.296	107.798	1.711	184.492
Syysruis	86.791	1.481	128.542	84.804	1.409	119.456
Juh.ruis	4.714	(1.481)	(6.981)	4.839	1.701	8.232
Kevätruis	1.247	(1.481)	(1.847)	1.463	1.485	2.173
Ohra	164.479	1.613	265.305	169.439	1.855	314.362
Herne	9.294	1.317	12.236	7.875	1.501	11.824
Kaura	486.573	1.706	830.029	478.564	1.889	904.138
Yht.	902.656			872.234		
Peruna	87.855	12.282	1.079.064	92.896	14.847	1.379.246

Sadon väheneminen v. 1954 verrattuna v. 1953 satoon on erityisesti huo*-mioonotettava seikka muiden viljelyskasvien kuin leipäviljan kohdalla, niin-pä perunan sadon väheneminen on arvioitu 300.000 tonniksi. Koko sadon määräksi on arvioitu 3.698,3 miljoonaa rehuyksikköä, kun se edellisenä vuonna oli 3,951,7 miljoonaa rehuyksikköä.

Omavaraisuusprosentti eri viljelykasvien kohdalla oli vuosina 1953 ja 1954 seuraava:

	1953	1954
Vehnä	45,2	51,0
Ruis	52,2	64,7
Ohra	103,2	102,3
Kaura	102,6	100,7
Peruna	99,8	94,1

Koko peltoviljelytulos vuosina 1938, 1952, 1953 ja 1954 muodostui seuraavaksi:

	Viljelyala ha	Ha-sato kg	Kokonaissato milj. kg	Sato as. kohti ry
1938	2.608.195	1.700	4.134,0	1.126
1952	2.499.443	1.598	3.610,0	877
1953	2.516.435	1.710	3.867,0	928
1954	2.540.392	1.607	3.698,0	877

Tärkeimpiä kotieläintuotteiden tuotanto miljoonina kiloina esitetään seuraavassa yhdistelmässä:

	Maito	Voi	Juusto	Sianliha	Naudan- liha	Kanan- munat
1938	2.670	56,2	11,0	58,1	52,7	17,3
1952	2.750	61,6	19,6	52,9	54,4	28,5
1953	2.800	63,0	22,0	54,1	55,2	27,8
1954	2.900	66,0	23,0	62,1	57,0	31,5

Ennakkolaskelman mukaan nousi maidontuotanto v. 1954 lähes 100 miljoonaa kiloa edellisestä vuodesta, joten vuoden kokonaistuotos oli noin 2.900 miljoonaa kiloa. Meijerivoin tuotanto nousi ennakkolaskelmien mukaan 51,2 miljoonaan kiloon, ollen sekin korkein tähänastinen meijerivoin vuosituotostamäärä. Kun alkuvuoden 1954 runsasta tuotantoa ei voitu kokonaisuudessaan sijoittaa kotimaan markkinoille eikä varastotilojakaan ollut tarpeeksi, täytyi voita viedä ulkomaille. Vuoden koko vienti oli 3,2 miljoonaa kiloa. Edellisenä vuonna voim ulkomaankauppa oli ollut tuontivoittoista, tuonnin ollessa 1,4 miljoonaa kiloa. Juuston tuotanto v. 1954 oli 23 miljoonaa kiloa, josta 11,3 miljoonaa kiloa vietiin ulkomaille.

Seuraavassa esitetään yhdistelmä tärkeimpien kotieläintuotteiden laske-
tuista keskimääräisistä kulutusmääristä lännäolevaa asukasta kohden vuosina 1938, 1953 ja 1954.

	Maito kg	Voi kg	Juusto kg	Kanan- munat kg	Sianliha kg	Naudan- liha kg
1938	i 302	11,0	1Д	2,6	15,1	14,2
1953	. 288	15,3	2.7	7,0	13,2	13,2
1954	. 288	15,4	2.8	7,3	13,3	13,3

Edellä esitetystä voidaan havaita, että erityisen huomattava nousu sotaa edeltäneeseen aikaan verrattuna on tapahtunut voin, juuston ja kananmunien kulutusmäärissä. Kulutuksessa on sotaa edeltäneeseen aikaan verrattuna niin ollen tapahtunut siirtymistä kalliimpiin ja ravintoarvoltaan korkeatasoisempiin elintarvikkeisiin.

Metsätöissä on katsausvuotena ollut tuntuvaa nousua. Yksinomaan kesäkuun alusta joulukuun loppuun hakattiin puutavaraa kaikkiaan 13,4 milj. pino-m³, mikä on 2,1 milj. pino-m³ eli 18,6 % enemmän kuin edellisen hakkuukauden vastaavana ajanjaksona. Koko vuonna hakattiin järeätä havupuuta 24,4 milj. pino-m³ (v. 1953 11 milj. pino-m³, joten lisäystä on peräti 122 %), järeätä lehtipuuta 30,8 milj. pino-m³ (v. 1953 22,8 milj. pino-m³, lisäys 35 %). Pyöreätä pinotavaraa hakattiin 8,44 milj. pino-m³ (v. 1953 5,66 milj. pino-m³, lisäystä 49 %). Paperiteollisuuden tuotantokapasiteetin kasvu ja suotuisa markkinatilanne ovat vaikuttaneet kuusipaperipuun 37,5 %:n ja mäntypaperipuun 129 %:n hakuulisäyksiin. Kaivospuun hakkuut ovat olleet edellisen vuoden 0,6 miljoonan pinokuutiometrin suuruusluokkaa. Jo useana vuonna sijoitusvaikeuksia aiheuttaneet polttopuuvarastot vähentynevät Vähitellen supistuvien hakkuiden vuoksi. Edellisenä hakkuukautena oli tulos 3,9 milj. pino-m³, nyt vain 2,1 milj. pino-m³. Vuoden päättyessä oli polttopuiden hakkuissa tapahtunut jo 45 %:n supistus. Mainittakoon tässä yhteydessä kiinteiden fossiilisten polttoaineiden tuonnista, joka katsausvuonna oli n. 2.280.000 tonnia. Koksin tuonti nousi edellisestä vuodesta n. 150 %, kivihiili- ja antrasiittituonnin pysyessä ennallaan.

5. Työmarkkinat

Yleisesti katsoen on katsausvuonna vallinnut melkoisen korkea-asteinen ja varsinkin loppuvuodesta tasainen työllisyys. Vuoden ensimmäisinä kuukausina työttömyyskortistoihin otettujen työnhakijoiden lukumäärä tosin ylitti 50.000:n (huippu 52.840 oli helmikuussa), mutta sitten tapahtuikin kesään mennessä tasaista laskua. Heinä-, elo- ja syyskuussa ei ollut laisinkaan työttömyyttä. Lokakuussa kortistoissa jälleen oli 1.886 nimeä ja vuoden päättyessä 12.649.

Työttömien jakaantuminen joulukuun lopussa

	Henkeä			Prosenttia		
	1952	1953	1954	1952	1953	1954
Maa- ja metsätalous	6.503	7.578	1.423	18,3	16,4	11,3
Rakennusala	6.023	7.208	2.167	17,0	15,6	17,2
Teollisuus	1.043	1.806	384	2,9	3,9	3,0
Sekatyö	19.669	26.667	7.922	55,4	57,9	62,6
Liikenne	1.595	1.650	446	4,5	3,6	3,5
Muu ruumiillinen työ	591	895	256	1,7	1,9	2,0
Henkinen työ	77	292	51	0,2	0,7	0,4
Yhteensä	35.501	46.096	12.649	100,0	100,0	100,0

Suhteellisen edullinen työllisyystilanne on tietenkin ensr sijassa ollut meille suotuisten ulkomaankaupan suhdanteiden seurausta.

Kun valtioneuvosto antoi marraskuun lopulla uuden SAK:n vaatiman ja sittemmin myös hallitus sopimuksessa sovitun palkkojen säännöstelypäätöksen, joka merkitsi ratkaisevan vastuun siirtämistä työmarkkinoista sen keskusjärjestöille, oli selvää, että tämä johti laajaan pyrkimykseen työehtosopimusten uudistamiseksi.

Tiukka palkkojen säännöstely oli johtanut monessa kohdin epäoikeudenmukaiseen palkkojen kehitykseen ja oli täysin luonnollista, että näiden epäoikeudenmukaisuuksien korjaamiseen oli ryhdyttävä. Niinpä oli pidettävä palkkojen säännöstelyn välittömänä seurauksena sitä, että kertomusvuoden loppukuukausina sanottiin irti lähes kaikki irtisanottavissa olevat työehtosopimukset. Niinpä vuoden vaihtuessa oli avoinna kaikkiaan yli 200.000 työntekijää koskevat sopimukset. Neuvottelut ja uusien sopimusten aikaansaaminen siirtyivät kuitenkin lähes kokonaisuudessaan Tuoden 1955 puolelle.

Ulkomaankauppa

Ulkomaankaupan alalla on katsausvuosi ollut monessa suhteessa ennätysellinen, Viennin määrä oli koko sodanjälkeisen ajanjakson suurin. Sen volyyymi-indeksi, joka vuonna 1953 oli 102 pistettä, oli nyt 120 pistettä, joten nousua oli runsas 15 %. Arvoltaan oli vienti 156,6 mrd. mk (v. 1953 = 131,6 mrd. mk) eli n. 30 mrd. mk pienempi kuin vuonna 1951. Tuonnin volyymin tähänastinen huippuvuosi saman perusajankohdan (v. 1935 = 100) mukaan mitattuna oli ollut v. 1952, jolloin indeksi oli 187. Katsausvuonna tuonnin arvo oli 152,1 mrd. mk ja sen volyyymi-indeksi 170 (v. 1953 = 137). Edelliseen vuoteen verrattuna on tuonti lisääntynyt 30 miljardilla eli 24 %. Ulkomaankaupan vaihtosuhte eli vientihintojen suhde tuontihintoihin on tänäkin katsausvuotena ollut meille edullinen. Merkittäessä v. 1935 vallinnutta

suhdetta = 100 saadaan sitä osoittavaksi luvuksi v. 1954 n. 130. Loppuvuodesta olivat vientihinnat keskimäärin n. 3 % edellisen vuoden keskitasoa korkeammalla ja tuontihinnat n. 1 % sitä alempana. Paperiteollisuuden tuotteiden vastaava hintojen nousu oli lähes 11 % ja puutavaran n. 7 %. Paperiteollisuustuotteiden hintataso on kuitenkin paljon alle 1951 tason. Vaihtosuhte ilmenee seuraavasta asetelmasta:

	Vientitavarain kokonaisindeksi (fob.)	Tuontitavarain kokonaisindeksi (cif)	Ulkomaan- kaupan vaihtosuhte
V. 1951.	2.955	1.878	157
„ 1952	2.410	1.801	134
„ 1953	1.944	1.590	122
„ 1954	2.074	1.550	134

Tuonnin ja viennin arvot vuosina 1951–1954 olivat seuraavat:

Tuonti

	Raaka-aineet milj. mk	Koneet milj. mk	Rav.- ja naut.aineet milj. mk	Muut.kul.- tavarat milj. mk	Yhteensä milj. mk
1951	75.568	32.358	24.402	23,137	155.464
1952	75.494	49.006	32.600	25.087	182.186
1953	48.898	31.760	26.791	14.412	121.860
1954	67.103	39.412	27.082	18.540	152.137

Vienti

	Eläimistä saa- dut ruokatav. milj. mk	Puutavarat ja puuteoks. milj. mk	Paperi- teoll.t. milj. mk	Muut tavar. milj. mk	Yhteensä milj. mk
1951	2.026	73.407	99.108	12.342	186.883
1952	2.927	70.312	66.385	17.205	156.829
1953	2.215	53.085	48.785	27.470	131.555
1954	3.859	62.191	62.789	27.779	156.618

Viennin (+) tai tuonnin (—) enemmyyt vuosina 1951—1954

1951	_____+	31.419	mmk
1952	_____—	25.357	„
1953	_____+	9.695	„
1954	_____+	4.481	„

Suomen ja sen eräiden tärkeimpien kauppatuttavien välinen kauppavaihto oli miljoonin markoin ilmaistuna seuraava:

Tuonti

	1952	1953	1954
Iso-Britannia	27.376	15.138	24.014
Neuvostoliitto	18.822	20.618	20.328
Länsi-Saksa	22.743	9.451	10.169
Alankomaat	10.181	6.030	9.472
Ranska	15.964	6.507	8.335
Yhdysvallat	14.044	6.545	7.452

Vienti

Iso-Britannia	35.986	28.013	33.966
Neuvostoliitto	27.496	33.468	33.718
Länsi-Saksa	14.712	9.343	11.693
Alankomaat	7.077	5.524	6.735
Ranska	10.966	5.832	7.470
Yhdysvallat	8.662	9.412	9.011

Ulkomaankaupan rakenteessa on tapahtunut tuntuvia muutoksia. Niinpä vienti Englantiin lisääntyi n. 21 %, tuonti runsaasti 50 % ja puunjalostusteollisuutemme pääostajasta Englannista tulikin v. 1954 suurin kauppatuttavamme, jonka kanssa käyty tavarainvaihto käsitti viidenneksen koko ulkomaankaupastamme. Neuvostoliitto oli kauppatuttavistamme toisella sijalla erityisesti naftatuotteiden ja viljanmyyntinsä sekä Suomeen sijoittamiensa **suurten** laivatilausten ansiosta. Kokonaisuudessaan aleni itäblokin osuus ulkomaankaupastamme 28 prosenttiin oltuaan vuotta aikaisemmin 33 %.

7. Kotimaankauppa

Tukkukauppaportaan tärkeimpien yhtymien liikevaihdon kehitys ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

	V. 1953 milj. mk	V. 1954 milj. mk
Tukku- ja rautakaupat	124.448	132.237
Kesko	35.270	39.650
Keskusosuusliikkeet		
OTK.	35.444	37.069
SOK.	37.437	40.001
Hankkija ja Labor.	13.478	14.849
Kaikkiaan	246.077	263.806

Liikevaihdon lisäys vuodesta 1953 on ollut seuraavanlainen:

	Milj. mk	
OTK	1.625	eli 4,6 %
SOK	2.563	„ 6,8 %
Kesko Oy	4.380	„ 12,4 %
Tukku- ja rautakaupat	7.789	„ 6,3 %

Katsausvuoden tukkumyynti oli kokonaisuudessaan 17.729 miljoonaa markkaa eli 7,2 % suurempi kuin vuonna 1953. Lukuunottamatta lokakuuta, jolloin hinnanalennukset olivat näköpiirissä kysyntää heikentäen, myynti kasvoi vuoden kaikkina kuukausina. Alkuvuonna kasvu oli huomattavin maalisi-, huhti- ja toukokuussa ja loppuvuonna marras- ja joulukuussa. Viimeksi mainittuna kuukautena tukkumyynti oli edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna lisääntynyt 1,657 miljoonaa eli 11,5 %.

8. Liikenne

Suomen kauppalaivasto, joka nyt on 7,9 % suurempi kuin ennen sotaa, iäsitti vuoden päättyessä 602 alusta, yhteisvetomäärältään 722.549 bruttorekisteritonnia eli enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Vaikka alusten lukumäärä vähenikin vuoden aikana, on niiden yhteenlaskettu kantavuus lisääntynyt 47.005 rekisteritonnilta, mikä osoittaa alusten koon kasvua. Kauppalaivastomme 602 aluksesta oli 327 höyryalusta, 150 moottorialusta ja 125 apukoneella varustettua purjealusta. Kauppalaivaston keski-ikä aleni 28,6 vuodesta 26,1 vuoteen, mutta siitä huolimatta kauppalaivastomme on länsimaita ten laivastoihin verraten melko vanhaa.

Maamme satamien lähtevän ja saapuvan liikenteen tonniston yhteismäärä oli 12 miljoonaa tonnia. Edellisen vuoden 10 miljoonan tonnin liikenteestä oli kotimaisten alusten välittämää noin 3,5 miljoonaa tonnia. Kotimaisten tonniston osuus on kasvanut 35 %:sta 40 %:iin koko meriliikenteemme määrästä. Nimenomaan vuoden lopulla ovat kansainväliset rahtimarkkinat, joita yleensä pidetään hyvin herkkinä suhdannepuntareina, osoittaneet nousua.

Vilkkaan taloudellisen toiminnan vaikutus on tuntunut myös kotimaisen liikenteen eri aloilla. Kuormattujen rautatievaunujen luku ylitti 10 %:lla edellisen vuoden vaunuluvun. Henkilöliikenteen lisäys oli n. 2—3 %. Liikenteessä oleva autokanta kasvoi vuoden aikana n. 15.000 autolla ylittäen loppuvuonna 120.000. Maamme kuorma-autokannan kuljetuskyvystä on katsauskautena käytetty lähes 80 % (v. 1953 n. 65 %). Linja-autoliikennekin on lisääntynyt ajokilometrimäärän ylittäessä 6—7 %:lla ja matkustajien luvun ajokilometriä kohden n. 4—5 %:lla vuoden 1953 tason. Ammattimaisen vuokra-autoliikenteen lisäys edellisestä vuodesta on ollut n. 5 %.

9. Rahamarkkinat

Noususuhdanteesta johtuen on pääoman kysyntä katsausvuonna suuresti lisääntynyt. Rahalaitosten yhteisluotonannon lisäys olikin puolta suurempi kuin edellisenä vuonna. Liikepankkien antolainauksen kasvu n. 23,3 miljardia markkaa, oli samaa suuruusluokkaa kuin kaikkien, muiden rahalaitosten yhteensä, kun taas sitä edellisenä vuonna niiden osuus oli vain 1/12 muiden rahalaitosten luotonannon lisäyksestä. Muiden rahalaitosten luotonannon kasvu oli vuoden lopulla yli 20 miljardia eli n. 5 miljardia vähemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Yleisön varsinaiset talletukset rahalaitoksissa olivat vuoden 1953 ja 1954 lopulla:

Rahalaitos	31. 12. 1954 mmk	%	31. 12. 1953 mmk	%
Säästöpankit_	92.293,7	34,00	77.271,7	33,68
Liikepankit	83.443,8	30,75	70.454,8	30,71
Osuuskassat	51.732,3	19,07	42.340,6	18,46
Postisäästöpankki	30.078,6	11,09	27.073,9	11,80
OTK:n säästök	7.422,7	2,74	6.501,4	2,83
SOK:n „	5.992,4	2,21	5.449,6	2,37
Osuusk. Keskus	308,0	0,11	288,9	0,13
Suomen Kiinteistöp. ..	33,1	0,01	35,4	0,02
	271.304,6	100,00	229.416,3	100,00

Liikepankkien ottolainaus on kotimaisten raha- ja luottolaitosten tilit sekä 0,5 miljardiin markkaan nousevat saatavat valtiolta antolainauksessa huomioon ottaen noussut 20 miljardilla kaikkiaan 130 miljardiin markkaan ja antolainaus 23,3 miljardilla markalla 136,6 miljardiin markkaan. Otto- ja antolainauksen välinen erotus on kasvanut edellisen loppuvuoden 3,2 miljardista markasta 6,5 miljardiin markkaan. Pääomiaan lisäsivät liikepankit katsausvuoden aikana 3,7 miljardilla ja vähensivät obligaatioluottojaan 1,2 miljardilla markalla. Luotonannon laajennus on supistunut vajaan 2 miljardiin markkaan eli siihen summaan, millä rediskontot ovat kasvaneet katsausvuoden aikana.

Suurempia muutoksia ei katsausvuoden aikana ole tapahtunut myöskään liikepankkien ulkomaisissa maksusuhteissa. Vuoden lopulla niiden ulkomaiset saatavat olivat kasvaneet 1,7 miljardia markkaa ja velat 1,4 miljardia markkaa.

Kaikkien rahalaitosten yleisöltä saama talletusten lisäys, joka vuonna 1953 ilman sekkitilejä oli 32.161 milj. markkaa, kasvoi katsausvuonna 42.593 miljoonaksi markaksi.

Shekkiliike, joka vuoden 1953 lopussa oli kaikkiaan 37.934 milj. mk, mikä oli merkinnyt 4.207 miljoonan markan lisäystä edellisestä vuodesta, lisääntyi katsausvuonna 4.439 miljoonalla eli kaikkiaan 42.141 miljoonaksi markaksi.

Valtion bruttovelka Suomen Pankille on vuoden 1953 lopusta lähtien pysynyt 21.662 miljoonana markkana. Valtion pano- ja ottotili oli vuoden 1953 lopussa 7.281 miljoonaa ja vuoden 1954 lopussa 15.470 miljoonaa markkaa. Valtion nettovelka (ns. vanha valtion vekselivelka Suomen Pankille) oli vuoden 1953 lopussa 14.381 miljoonaa ja vuoden 1954 lopussa 6.192 miljoonaa markkaa. Keskuspankin valuuttavaranto oli 32.093 miljoonaa markkaa. Tästä oli ulkomaisia valuuttoja 25.159 miljoonaa ja kultaa 6.934 miljoonaa markkaa. Liikkeellä oleva setelistö on lisääntynyt vuoden aikana 45.019 miljoonasta 47.902 miljoonaan markkaan. Vuoden aikana muutettiin Suomen Pankin diskonttokorkomääräyksiä siten, että pankin johtokunnalla on suurempi liikkuma-ala koron soveltamisessa 5—7,5 %:n välillä. Suomen Pankki on vähentänyt diskonttoluottoaan liikelaitoksille lähes 2 mrd. markalla sekä kassakreditivi- ja obligaatiolainoja 0,2 mrd. markalla.

10. Hintataso

Vuoden aikana on hintatasossa tapahtunut vähäisiä alenevaa suuntaa osoittavia muutoksia. Tukkuhinnat alenivat 1,5 %, mikä merkitsee sitä, että vuodesta 1951 lähtien tapahtunut aleneva suunta on edelleen jatkunut. Tuontitavarain tukkuhinnat olivat vuoden aikana alentuneet 1,3 %, Kotimaisten metsätuotteiden 6,4 %, teollisuustuotteiden 6,7 % ja kotimaisten maataloustuotteiden 1,5 %. Koko vuoden tukkuhintojen yleisindeksi (v. 1935 = 100) oli 1.724 (v. 1953 1.727). Kotimaiset tavarat (liikevaihtovero ml.) olivat vuodessa nousseet yhdellä pisteellä, eli lukuun 1.841. Näistä maataloustuotteet olivat alentuneet 1.730:stä 1.728:aan ja teollisuustuotteet 1.532:sta 1.506:een. Metsätaloustuotteet nousivat pisteluvusta 2.857 2.941:een. Tuontitavaroiden hintaindeksi laski vuoden aikana pisteluvusta 1.486 lukuun 1.475. Tuotantohyödykkeet olivat alentuneet kolmella pisteellä lukuun 1.847 ja kulutustavara-hyödykkeet niinkään kolmella pisteellä lukuun 1.511. Vuoden lopulla toteutettujen hintapoliittisten ratkaisujen vaikutus käyneä osaltaan ilmi seuraavasta asetelmasta:

Tukkuhintaindeksi v. 1935 = 100

	Yleisind.	Alenn. lokak.%	Kotim. tavarat	Tuontitav.	Elinkustannus- indeksi lokak. 1951 = 100
Lokak. —54	1.740		1.865	1.472	104
Marrask.	1.694	— 2,6	1.811	1.446	98
Jouluk.	1.684	— 3,2	1.797	1.442	98

Vuoden aikana oli elinkustannusindeksi lokakuuhun mennessä ollut 104, lukuunottamatta maaliskuuta ja kesäkuuta, jolloin se oli yhtä pistettä alempi. Mainituilla SAK:n vaatimilla hallituksen toimenpiteillä vältettiin 105 pisteen rajan ylittäminen, joka kokonaisindeksin kohdalta ensisijaisesti olisi johtunut kerran vuodessa tarkistettavista vuokrista. Nämä nimittäin olivat perustasosta nousseet lokakuuhun mennessä kokonaista 78 %, kun taas maataloustuotteiden kallistuminen oli nostanut ravintomenoja vain 7 %, samalla kun vaatetusmenot olivat alentuneet 16 % ja valo- ja lämpöryhmän menot 21 %. Sen jälkeen kun lokakuun 19 päivänä tehtyä hallitussopimusta ryhdyttiin toteuttamaan, vaatetusryhmän indeksi laski vielä 13 % ja ravintoryhmän 7 % lokakuun tasosta. Valo- ja lämpöryhmän indeksi on säilynyt muuttumattomana. Vuoden kahtena viimeisenä kuukautena elinkustannusindeksi oli 98. Sen alaryhmien pisteluvut olivat:

Ravinto	99
Asunto	179
Lämpö ja valo	80
Vaatetus	73
Muut menot	101

Ns. vanha elinkustannusindeksi (elokuu 1938—heinäkuu 1939) oli vuoden lopulla 1.043. Marraskuusta se oli alentunut 2 pistettä. Koko katsausvuoden yleisarviointina on todettava hintatason pysyminen melko vakaana ja samalla sillä tasolla, mikä vallitsi vuoden 1951 lopussa.

Kansan Markkinatutkimuslaitoksen laskema teollisuustyöväen palkkojen ostovoimaa osoittava reaalipalkkaindeksi (lokakuu 1951 = 100) oli kesäkuussa 1954: miehet 99,2, naiset 98,7 (edellisen vuoden vastaavana aikana se oli miehet 97,9, naiset 97,9). Syyskuussa indeksit olivat vastaavasti 100,3 ja 99,6. Tästä voidaan päätellä, että reaalipalkat olivat teollisuudessa suurin piirtein seuranneet elinkustannusten kallistumista, mutta että tapahtunut tuottavuuden nousu oli joka tapauksessa pääpiirteissään kompensoimatta palkkatyöntekijöille.

III. SAK:n jäsenistö ja hallintoelimet,

1. Liitot ja jäsenistö

SAK:n jäsenyydestä on katsottava kertomusvuoden aikana eronneeksi Oppikoulunopettajain liitto, koska se ei ole suorittanut jäsenmaksujaan. Uutena liittona on SAK:hon liittynyt 1. 1. 1954 lukien Vankilain Teollisuus- ja Maatalousvirkailijain liitto. Liittojen lukumäärä oli vuoden päättyessä 39, eli sama mikä se oli vuoden alussa.

Liitoissa tapahtuneet jäsenmäärän lisäykset sekä vähennykset, samoin mies- ja naisjäsenten lukumäärä ilmenee lähemmin vuosikirjan lopussa olevista taulukoista.

2. Vainajat

Kuoleman kautta poistuivat kertomusvuoden aikana riveistämme vanhat veteraanit Suomen Ammattijärjestön perustajajäsenet Emil Viljanen 80-vuotiaana ja Vihtori Väänänen 75-vuotiaana sekä Anders Emil Leino 80-vuotiaana ja nuorempaan polveen kuuluva Kauno Laurila 44-vuotiaana, jotka määrätietoisella esimerkillisellä toiminnallaan ovat piirtäneet nimensä ammattiyhdistysliikkeen historiaan.

3. Työvaliokunta ja valtuusto

Työvaliokunnan kokoonpano muuttui kertomusvuoden aikana siten, että puheenjohtaja Aku Sumun erottua SAK:n palveluksesta lokakuussa valittiin hänen tilalleen siihen asti toisena puheenjohtajana toiminut Eero Antikainen ja v.t. toiseksi puheenjohtajaksi valittiin Vihtori Rantanen. Puheenjohtajien lisäksi kuuluivat työvaliokuntaan (suluissa henkilökohtainen varajäsen):

V. Liljeström (V. Kuukkanen), A. O. Anttila (E. Lilja), R. Heinonen (S. Friberg), (V. Rantasen henkilökohtainen varajäsen L. Niemeläinen), W. E. Backman (K. Valjakka), A. Happonen, E. Auer (H. Snabb), M. Kitunen (K. Salonen), E. Nissilä (S. Koutio), G. Henriksson, V. Rautelin (Y. Kivilinna), A. Saarinen (P. Lundström), A. Lankinen (L. Junttila) ja V. Porkkala; yleisvarajäsenet O. Lindblom (puheenjohtajan henkilökohtainen varamies), O. Järvelä (toisen puheenjohtajan henkilökohtainen varamies), O. Närvänen, R. Tuori, O. Turunen, S. Ojanen, E. Lassinen, Lempi Lehto, A. Reunamo, Elsa Aaltonen ja J. Kivi.

Työvaliokunta on kokoontunut puheenjohtajan kutsusta tarpeen vaatiessa. SAK:n valtuustosta ovat kertomusvuoden aikana eronneet seuraavat jäsenliittojen edustajat:

Autoalantyöntekijäin Liitto: H. Palmen,
Kirjatyöntekijäin Liitto: O. Hakala,
Kunnantyöntekijäin Liitto: K. Tamminen,
Lasi- ja Posliinityöväen Liitto: E. Koskinen, V. Laine,
Maaseututyöväen Liitto: W. Kuusela,
Metallityöväen Liitto: F. Palmu, Lempi Pallonen, ja
Oppikoulunopettajain Liitto: Suominen, A.
Työläisliitto: H. Okbanen.

Kertomusvuoden päättyessä valtuuston kokoonpano oli seuraava:

Suomen Autoalantyöntekijäin Liitto: Valkama, Veikko, varajäsenet Ailio, "Urpo, Lyytikäinen, Arvo.

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto: Aaltonen, Elsa, Laamanen, Väinö, Tapola, Kalle, varajäsenet Lemberg, Ingrid, Joki, Heikki, Kalso, Nestor.

Suomen Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto: Karisalmi, Yrjö, varajäsenet Tuomioja, Vilho, Kirjavainen, Toivo.

Suomen Jalometallityöntekijäin Liitto: Isaksson, Nestor, varajäsen Kalla, Olavi.

Kansakoulujen Miesopettajain Yhdistys: Hakkarainen, Emil, varajäsen Lindfors, Fredrik.

Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto: Siro, Arvo, varajäsen Koskinen, Eero.

Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto: Hänninen, Tauno, Hiltunen, Irja, Torn, Eino, varajäsenet Syväoja, Yrjö, Nissilä, Erkki.

Suomen Kunnantyöntekijäin Liitto: Virtanen, Almer, Lindgren, Harry, Koskinen, Gunnar, Tamminen, Kaarlo, Palander, Eino, varajäsenet Lehtinen, K. V., Kallio, Jonne, Jokinen, Niilo, Porkka Hugo, Järvenkorpi, Antero.

Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liitto: Salminen, Jouko, Salminen Anna.

Suomen Liiketyöntekijäin Liitto: Lehto, Lempi, Lahtinen, Lauri, varajäsenet Sainio, Akseli, Lindgren, Otto, Oranen, Irja, Nevalainen, Matti.

Luotsi- ja Majakkamiesliitto: Muuronen, U. A., varajäsen Lindholm, A. R.

Suomen Maaseututyöväen Liitto: Karvonen, Juho, Jokinen, Kalle, Valjanti, Uuno, varajäsenet Joukainen, Pentti, Jylhä, Veikko, Hämäläinen, Arvi.

Maaseudun Kunnallisten Viranhaltijain Liitto: Metsämäki, Lauri, varajäsen Saarinen, Eemil.

Suomen Mekaanikkojen Liitto: Santala, Emil, varajäsen Kanninen, Ka[^] Her vo.

Merimies-Unioni: Wälläri, N., Ahti, Aarne, varajäsenet Heiniö, A., Karrenti, J.

Suomen Metallityöväen Liitto: Stendahl, Rudolf, Lindgren, Jalo, Lehtonen, Leo, Tirronen, Eino, Laakso, Reino, Salonen, Edvin, Rosman, Paavo, Kujala, Toivo, Nylund, Toivo, varajäsenet Lehtinen, Paavo, Salusjärvi, Akseli, Rantanen, Paavo, Nykänen, Pekka, Vuori, Veikko, Niitty, Einar, Varpe, Oiva, Aalto, Alex.

Mielisairaanhoidtajain Liitto: Mattila, Arvo, varajäsen Rajala, Unto.

Suomen Muurarien Liitto: Kilpinen, Urho, Lång, Toivo, varajäsenet Suorsa, Johan, Salmi, Eino.

Suomen Muusikkojen Liitto: Arppe, Väinö.

Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto: Kanerva, Jalmari, Wivolin, Bruno, varajäsenet Kinnunen, Eva, Laine Eino.

Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto: Ahtola, Veikko, Friman, Emil, Hinkkuri, Viljo, varajäsenet Häyhä, Urho, Mikkola, Taisto, Mäkinen Erkki, Nieminen, Eino.

Suomen Poliisien Liitto: Kivinen, Taavi, Heinonen, Arvi, varajäsenet Lajunen, Emil, Ihonen, Arvid.

Suomen Postimiesliitto: Antila, E., varajäsenet Oksala, A., Tammiruusu, H.

Suomen Puutyöväen Liitto: Ojala, Edvard, Ilmola, Valdemar, Viitasaari, Jaakko, Björklöf, Bertel, Sutinen, Tauno, varajäsenet Hännikäinen, Viktor, Jungell, Oiva, Paananen, Ville, Harolin, Eino, Kittilä, Sulo.

Suomen Rakennustyöläisten Liitto: Rantanen, Kalle, Aaltonen, Albert, Grönberg, Lauri, Hilden, Lauri, Prunnila, Antton, Salomaa, Erkki, varajäsenet Jalonen, Frans, Lindstedt, Karl, Linden, Jalmari, Rantanen, Niilo, Pulkka, Hannes, Semi, Aleksii.

Suomen Rautatieläisten Liitto: Happonen, A., Jauhiainen, K., Haapasalmi, H. V., varajäsenet Seppälä, A., Kuusela, O., Purho, N., Vallin, Hilma.

Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto: Manninen, Sulo, varajäsen Vuori, Paavo.

Suomen Sukeltajain Liitto: Lempinen, Veikko, varajäsen Reijasto, Karl. Tullimiesliitto: Hänninen, E., varajäsen Hyypä E.

Suomen Työläisliitto: Helenius, W., Valakoski, E., Jokinen O., varajäsenet Forss, E., Kallinen, Saimi.

Suomen Vaatetustyöläisten Liitto: Niemi-Hieta, Martta, varajäsenet Tuominen, Yrjö, Kuvaja, Otto.

Valtion Virkailijain Liitto: Halme, Lauri, varajäsen Kosonen, Kalle.

Vankilavirkailijain Liitto: Helameri, H. E., varajäsen Kemppinen, M.

Suomen Veturimiesten Liitto: Lehtonen, Kustaa, varajäsenet Kunnas, Urho, Myyryläinen, Albin.

Yleinen Lehtimiesliitto: Ilvesviita, Heikki, varajäsen Kivikoski, Paavo.

Suomen Yleinen Työnjohtajaliitto: Ermu, Kalle, varajäsen Tukeva, Juho.

4. SAK:n henkilökunta

Keskusliitossa tapahtui kertomusvuoden aikana puheenjohtajien vaihdos. SAK:n palveluksessa v:sta 1936 alkaen ensin sihteerinä ja Palkkatyöläisen toimittajana, sen jälkeen pääsihteerinä ja v:sta 1949 alkaen puheenjohtajana toiminut Aku Sumu erosi toimestaan marraskuun 1 päivänä, tultuaan nimitetyksi johtajaksi Kansaneläkelaitokseen. SAK:n puheenjohtajaksi siirtyi samanaikaisesti valtuuston valitsemana toisena puheenjohtajana v:sta 1950 alkaen toiminut Eero Antikainen. Samalla valtuuston valitsi SAK:n vt. toiseksi puheenjohtajaksi Paperiteollisuudentyöntekijäin liiton puheenjohtajan Vihtori Rantasen.

Uusina toimihenkilöinä tuli kertomusvuoden aikana SAK:n palvelukseen 1. 6. alkaen kirjalliseksi sihteeriksi maist. Olli J. Uoti sekä valistusosastolle järjestäjäksi 16. 9. alkaen Tauno Kaivola. Palveluksesta erosi 1. 8. lukien luennoitsija Olavi Viljanen siirtyen Yleisradion apulaisosastopäälliköksi ja "työväen maailmasta"-osaston toimittajaksi. Ilmoitushuoltajana toiminut Into Mattila siirtyi 15. 11. lukien sosiaaliministeriön palvelukseen. Valistuspäällikkönä toiminut Lars Junttila vapautettiin SAK:n palveluksesta

15. 11. lukien SAK:ta vahingoittavan toiminnan johdosta. Henkilökuntaan kuuluvien lukumäärä oli vuoden päättyessä 36 ja jakaantui se eri osastoille seuraavasti: nk. yleinen osasto 16, valistusosasto 17 ja Palkkatyöläinen sekä Löntagaren 3 henkilöä.

Yleisön osaston henkilökunta oli vuoden päättyessä seuraava: Puheenjohtaja Eero Antikainen, vt. toinen puheenjohtaja Vihtori Rantanen, pääsihteeri Olavi Lindblom, sihteeri Uno Hiironen, taloudenhoitaja Vilho Harinen, kirjallinen sihteeri Olli J. Uoti, toimistosihteeri Vilho Pulkkinen, pikakirjoittaja Akseli Valta, kassanhoitaja ja kirjanpitäjä Anna Mikkonen, toimistonhoitaja Kerttu Muhonen, konekirjoittajat Margit Elovaara, Marjatta Ahtola ja May Ahoniemi sekä toimistoapulainen Eila Revonlinna, puhelinkeskushoitaja Sirkka Toivonen ja lähetti Martta Tapper.

Valistusosaston sekä Palkkatyöläisen ja Löntagaren henkilökunnista on lähempi maininta kohdassa: Valistus- ja kasvatustyö.

Varsinaisen SAK:n henkilökunnan lisäksi on Kiljavalla sijaitsevassa Ammattiyhdistysopistossa oma henkilökuntansa, josta lähempi selvitys on opiston vuosikirjassa.

5. Tilintarkastajat

SAK:n tilintarkastajina ovat toimineet johtaja Janne Hakulinen, sihteeri Reino Kolin ja maisteri Jorma Jalava (KHT).

IV. Yhteistyö kotimaisten järjestöjen ja yhtymien kanssa.

1. Järjestöt ja yhtymät

Kertomusvuoden aikana SAK on ollut osakkaana tai jäsenenä seuraavissa järjestöissä ja yhtymissä:

Yhteismainot Oy., Kansan Pika-arpajaiset r.y., Kansan Elokuva Oy., Ohjelmapalvelu r.y., Psyko Työ Oy., Liikemainos Oy., Osakeyhtiö Saki, Ammattienedistämislaitoksen Säätiö, Ammattilääketieteen Säätiö, Asuntosäätiö r.y., Kansan Markkinatutkimuslaitos, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Lomaliitto r.y., Pohjola-Norden r.y., Rauhantyön Yhteisjärjestö r.y., Reumasäätiö, Sukupuolitautilien Vastustamisyhdistys, Suomi-Neuvostoliitto-Seura, Tapaturmantorjuntayhdistys, Työväen Akatemian Kannatusosakeyhtiö, Työväen Matkailuliitto, Työväen Sivistysliitto, Vuokralaisten Keskusliitto, Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Kannatusosakeyhtiö.

2. Edustus järjestöjen kokouksissa

Työläisliiton 25-vuotisjuhlakokouksessa E. Antikainen.
Liiketyöntekijäm Liiton edustajakokouksessa E. Antikainen.
Autoalantyöntekijäin Liiton valtuuston kokouksessa E. Antikainen.
Valtionvirkailijain Yhteisjärjestön vuosikokouksessa E. Antikainen.
Puutyöväen Liiton liittovaltuustossa E. Antikainen.
Sos.-dem. Sanomalehtimiesliiton vuosikokouksessa Y. Marttila.
Kutoma- ja Neuletyöväen Liiton vuosijuhlassa E. Antikainen.
Lasi- ja Posliinityöväen Liiton edustajakokouksessa T. Anttila.
Sos.-dem. Raittiusliiton 40-v.juhlakokouksessa V. Harinen.
Kunnantyöntekijäin Liiton liittovaltuustossa O. Lindblom.
Vaatetustyöläisten Liiton liittovaltuustossa U. Hiironen.
Postimiesliiton liittokokouksessa O. Lindblom.
Pohjoismaisten kirjaltajain kokouksessa O. Fager.
Tekstiililaitosmiesten Liiton liittovaltuustossa E. Antikainen.
Kunnantyöntekijäin Liiton edustajakokouksessa E. Antikainen.
Mekanikkojen Liiton edustajakokouksessa O. Lindblom.
Valtionvirkailijain Liiton edustajakokouksessa O. Järvelä.
Vankilavirkailijain Liiton vuosikokouksessa V. Pulkkinen.
Veturimiesten Liiton liittokokouksessa E. Antikainen.
Maaseututyöväen Liiton liittovaltuustossa E. Antikainen.
Työttömyyskassojen Yhteistyöjärjestön kokouksessa V. Harinen.
KK:n edustajakokouksessa E. Antikainen.
Sosiaalipoliitikan yhdistyksen vuosikokouksessa Aku Sumu.
Työttömyyskassojen Yhteistyöjärjestöjen vuosikokouksessa V. Harinen.
Sotainvaliidiin Veljesliiton vuosikokouksessa O. Jokinen.
Henkisen Työn Keskusliiton 10-vuotisjuhlassa E. Antikainen.
Työväen Sivistysliiton 35-v.juhlassa O. Järvelä.
Työväen Akatemian 30-vuotisjuhlassa O. Lindblom, A. Happonen, V. Harinen ja K. Hakama.
Työväen Musiikkiliiton liittojuhlassa U. Hiironen.
Pohjola-Norden 30-vuotisjuhlassa O. Fager.

3. Edustus eri lautakunnissa, toimikunnissa ja yhtymissä

Helsingin kaupungin työasiainlautakunta: Kerttu Mumonen, H. Brask, var. O. Viljanen, E. Kärkkäinen.

Helsingin kaupungin työnvälityslautakunta: V. Pulkkinen, K. Lindgren, var. H. Helkavuori, H. Brask.

Työnvälitystoimiston henkisen työn osaston toimikunta: K. Kaski, A. Sainio, var. Lempi Lehto, T. Kaiponen.

Työnvälitystoimiston ravintolaosaston toimikunta: Y. Karisalmi, T. Kirjavainen, var. V. Örn, A. Fredriksson.

Työnvälitystoimiston maatalousosaston toimikunta: E. Auer, K. Vähätalo, var. N. Jeminen, H. Snabb.

Työnvälitystoimiston nuoriso-osaston toimikunta: H. Helkavuori, O. Viljanen, var. H. Brask, I. Mattila.

Työnvälitystoimiston merimiesosaston toimikunta: B. Johansson, H. Löfström, var. E. Larsson, V. Rosenborg.

Helsingin kaupungin ammattioppilaslautakunta: E. Nissilä, V. Kuukkanen, var. O. Turunen, H. Helkavuori.

Kauppa- ja teollisuusministeriön Ammattikasvatusneuvoston jaostoissa: Merenkulku: B. Johansson; Kauppaopetuksen: A. Happonen; Teollisuus- ja käsityöopetuksen: E. Nissilä.

Työvoimaneuvosto: Aku Sumu, E. Antikainen.

Hinta- ja palkkaneuvosto: Aku Sumu, var. R. Heinonen, O. Lindblom, var. V. Liljeström, A. Happonen, var. K. Kaski. — Aku Sumun siirrettyä hoitamaan ministerin tehtäviä tuli hänen tilalleen R. Heinonen, var. V. Rantanen.

Talousneuvosto: Aku Sumu, E. Antikainen, O. Lindblom, var. V. Rantanen, V. Liljeström, K. Valjakka.

Työneuvosto: U. Hiironen, A. O. Anttila, O. Saarinen, K. Vähätalo, var. V. Pulkkinen, V. Kuukkanen, N. Jeminen.

Työtuomioistuimien: E. Antikainen, O. Lindblom, var. A. O. Anttila, V. Pulkkinen, V. Rautelin, E. Trygg, A. Happonen.

Vakuutusosasto: teollisuus ym. O. Närvänen, var. A. O. Anttila, G. Tuomikoski, A. Happonen; maatalous: K. Vähätalo, var. N. Jeminen, H. Snabb, E. Auer.

Rauhantöiden Yhteisjärjestö: Lempi Lehto.

Työväen Matkailuliiton johtokunta: O. Järvelä.

Rakennusasiain toimikunta: O. Lindblom.

Ammattienedistämislaitoksen hallintoneuvosto: O. Järvelä, V. Liljeström, var. O. Viljanen.

Ammattienedistämislaitoksen johtokunta: O. Järvelä.

Lomaliitto r.y:n hallitus: Aku Sumu.

Lomaliitto r.y:n valtuusto: Aku Sumu.

Työtehovaltuuskunta: O. Lindblom edustaa SAK:ta ja O. Järvelä Ammatteihin yhdistysopistoa.

Valtion töiden huoltotoimikunta: T. Anttila, M. Kitunen.

Vuokralaisyhdistyksen Keskusliiton johtokunta: O. Lindblom, var. T. Anttila.

Työväen Akatemian Kannatusyhdistyksen johtokunta: Aku Sumu.

Sukupuolitautilien Vastustamisyhdistyksen johtokunta: G. Henriksson.

Elinkustannusindeksin tarkkailutoimikunta: U. Hiironen, J. Hakulinen.

Asuntotutkimustoimikunta: U. Hiironen, var. V. Rautelin.

Asuntosäätiön valtuuskunta: A. Sumu.

Asuntosäätiön hallitus: O. Lindblom.

Aravan neuvottelukunta: O. Lindblom, var. U. Hiironen.

Samapalkkaisuuskomitea: Aku Sumu, E. Korhonen.

Oppisopimuskomitea: O. Järvelä.

Teollisuusrahaston hallintoneuvosto: E. Antikainen.

Työväenliikkeen Kansansivistysopillinen Tutkimustoimikunta: E. Salomaa.

Lisenssiviraston konetoimikunta: V. Liljeström, var. S. Saari.

Lisenssiviraston metallitoimikunta: V. Liljeström, var. K. Lindgren.

Lisenssiviraston metallituotetoimikunta: V. Kuukkanen, var. V. Puska,

Kansan Markkinatutkimuslaitoksen johtokunta: E. Antikainen, O. Lindblom.

Työterveyslaitoksen johtokunta: O. Järvelä.

Valtion palkkauslautakunta: H. E. Helameri, V. Välikoski.

Tapaturmatorjuntayhdistyksen johtokunta: O. Järvelä, N. Jeminen, I. Junttila.

Sosiaalipoliittisen Yhdistyksen johtokunta: Aku Sumu.

Pohjola-Norden keskushallitus: O. Fager.

Kustannus Oy. Tammen johtokunta: Aku Sumu.

Kansan Pika-arpajaiset johtokunta: Aku Sumu.

Kansan Elokuva Oy:n johtokunta: Aku Sumu.

Yhteismainos Oy:n johtokunta: Aku Sumu.

Psyko Työ Oy.: Aku Sumu.

Ohjelmapalvelu r.y.: Aku Sumu.

Liikemainos Oy.: Aku Sumu.

Työajanlyhennyskomitea: O. Lindblom, E. Lilja.

Kansan Sivistysrahaston Kannatusyhdistys: hallintoneuvosto E. Antikainen, johtokunta O. Lindblom.

Kansaneläkelaitoksen lisätty hallitus: O. Järvelä, var. E. Nissilä.

Tuotantokomiteain Keskustoimikunta: O. Närvänen, V. Kaljunen, T. Anttila, U. Hiironen, E. Lilja.

Metsäpalkkalautakunta: E. Antikainen, var. O. Järvelä.

Ammattilääketieteen Tutkimussäätiön hallitus: O. Järvelä, T. Anttila,

Työväen Kuvataidetoimikunta: T. Anttila.

Työväen Sivistysliiton toimikunta: O. Järvelä.

Ravintola-alan tarjoilupalkkarahaston hoitokunta: V. Harinen.

Työterveyslaitoksen johtokunta: O. Järvelä.

Vuokralaisyhdistysten Keskusliiton valtuuskunta: V. Pulkkineri, U. Hiironen, V. Harinen.

V. Kansainvälinen yhteistyö.

1. Kansainvälinen työjärjestö ja SAK

Kansainvälisen työjärjestön 37 istuntokausi pidettiin Genevessä kesäkuussa. Istunnossa oli osanottajia enemmän kuin milloinkaan aikaisemmin, kaikkiaan 654. Suomen työntekijäin edustajaksi konferenssiin valtioneuvosto nimitti puheenjohtaja Aku Sumun ja hänen tulkikseen ja avustajakseen maisteri Jaakko Rantasen. Aku Sumun tultua nimitetyksi valtioneuvoston jäseneksi, estyi hän osallistumasta konferenssiin työntekijäin edustajana ja tilalleen nimitettiin varsinaiseksi edustajaksi Jaakko Rantanen.

Istunnossa käsiteltiin pääjohtajan raportin lisäksi vajaakykyisten työllisyyskysymystä, työpaikkaansa muuttavien työntekijäin kohdalla esiintyviä ongelmia, työsopimusten rikkomisesta seuraavia rangaistustoimenpiteitä — kaksi viimeksimainittua kysymystä olivat lähinnä ns. takapajuisia maita koskevia — ja palkallisten lomien käyttöä.

Erittäin huomattavaa osaa näytteli konferenssissa käydyissä keskusteluissa Neuvostoliiton ja kansandemokratioiden jäsenyydestä syntynyt väittely sen johdosta, että oli väitetty, etteivät näiden maiden työnantaja- ja työntekijäedustajat olisi vapaiden järjestöjen valitsemia ja näin ollen oli vaadittu näiden edustajavaltuuksien eväämistä. Äänestyksen jälkeen valtuutetut kuitenkin hyväksyttiin. Väittelyä aiheutti niinikään kysymys siitä, kumpi saisi edustaa konferenssissa Kiinaa — Peking vai ko Formosa. Viimeksi mainittu sai edustusoikeuden toistaiseksi.

2. Yhteistoiminta Skandinavian maiden kanssa

Pohjoismaiden ammattiyhdistysnaisten neuvottelukokousta valmistelevalle kokoukselle Kööpenhaminassa oli SAK:n naisjaoston edustajana Svea Degerman.

Huhtikuun 14 päivänä kävi puheenjohtaja Aku Sumu henkilökohtaisesti onnittelemassa Tanskan Ammattijärjestön puheenjohtaja Eiler Jensenä, joka silloin täytti 60 vuotta.

Pohjoismaiden Työväen Sivistysliittojen kokoukseen Aarhusissa toukokuun 7—9 päivinä osallistuivat SAK:n opintojaoston ja Ammattiyhdistysopiston edustajina maisteri Jaakko Rantanen ja rehtori Kaarlo Hakama.

Toukokuun 8—9 päivinä Oslossa pidettyyn ammattijärjestön pohjoismaiseen konferenssiin osallistuivat SAK:n edustajina puheenjohtaja A. Sumu, pääsihteeri O. Lindblom ja toimittaja O. Fager.

Pohjoismainen kesäyliopisto järjestettiin kertomusvuonna Suomessa Ota-niemen Teekkarikylässä. SAK:n piiristä osallistuivat kesäyliopiston kursseille maisterit Veikko O. Veilahti, Jaakko Rantanen ja Timo Helelä. Työoikeuden keskustelupiirissä vieraili SAK:n edustajana pääsihteeri O. Lindblom.

Nyborgissa Tanskassa lokakuun alussa pidettyyn ammattiyhdistystoimit-sijain ja kansantalousmiesten neuvottelukokoukseen osallistuivat SAK:n puheenjohtajat Aku Sumu ja Eero Antikainen, Suomen Paperiteollisuuden-työntekijäin Liiton puheenjohtaja Vihtori Rantanen, maisterit Kaarlo Pit-sinki, Ahti M. Salonen ja Olli J. Uoti, toimittaja Nils Nilsson ja sihteeri V. Kuukkanen.

Joulukuun alussa Oslossa pidettyyn Pohjoismaiseen ammattiyhdistys-konferenssiin osallistuivat puheenjohtajat E. Antikainen ja V. Rantanen, johtaja Aku Sumu, pääsihteeri O. Lindblom ja toimittaja O. Fager.

Pohjoismaisia yhteisiä työmarkkinoita koskeva valtioiden välinen sopimus allekirjoitettiin Kööpenhaminassa toukokuun 25 päivänä ja se astui voi-maan heinäkuun ensimmäisestä päivästä lukien.

3. Yhteistyö Neuvostoliiton ammattijärjestön kanssa

Neuvostoliiton ammattijärjestön kutsumana matkusti SAK:n valtuuskunta kahdeksi viikoksi huhti—toukokuun vaihteessa Neuvostoliittoon ollakseen läsnä Moskovan vappujuhlista ja vieraillaakseen samassa yhteydessä muual-lakin maassa. Valtuuskunnan johtajana toimi järjestösihteeri O. Järvelä, jonka lisäksi valtuuskuntaan kuuluivat SAK:n toimitsijat H. Helkavuori, Kl. Kallio ja V. Vanhanen sekä E. Klockars Elintarviketyöntekijäin Liitosta, A. Koskinen Kirjatyöntekijäin Liitosta, V. Laitinen Kunnantyöntekijäin Liitosta, A. Anttila Puutyöväen Liitosta, U. Aho Rakennustyöläisten Liitosta ja V. Laine Sukeltajain Liitosta. Kun SAK:n valitsema tulkki V. Toivari ei saanut matkustusviisumia valittiin valtuuskuntaan tulkiksi S. Kaitasalo, joka seurasi valtuuskunnan mukana.

Neuvostoliiton Ammattijärjestön edustajakokoukseen kesäkuussa osallis-tuivat SAK:n edustajina pääsihteeri O. Lindblom ja luennoitsija O. Viljanen.

Mainittakoon, että maassamme marraskuun puolivälissä vierailleeseen Neuvostoliiton korkeimman neuvoston (eduskunnan) valtuuskuntaan kuului-vat m.m. Neuvostoliiton Ammattijärjestön pääsihteeri Nina Popova ja Eestin ammattijärjestöjen neuvoston puheenjohtaja L. F. A. Illison. Osa valtuus-kuntaa vieraili myös Ammattiyhdistysopistolla Kiljavalla.

4. Yhteistyö muiden maiden ammattijärjestöjen kanssa

Englannin ammattijärjestön (TUC) edustajina saapuivat toukokuun 14 päivänä kahden viikon vierailulle Suomeen TUC:n puheenjohtaja Jack Tanner ja seka- ja kunnantyöntekijäin liiton pääsihteeri Tom Williamson.

Kesä—heinäkuun vaihteessa vieraili maassamme 10 päivän ajan Jugoslaavian ammattijärjestön valtuuskunta puheenjohtaja Djuro Salaj'n johdolla. Valtuuskunnan muina jäseninä olivat Makedonian tasavallan ammattijärjestön neuvoston puheenjohtaja Borko Temelkovski, Rijekan paikallisyjärjestön neuvoston puheenjohtaja Dragutin Bogdanic, Jugoslaavian Metallityöväen liiton keskuskomitean sihteeri Ivan Stepanek ja valtuuskunnan sihteeri Regina Kazes.

Heinäkuussa Oberhausissa Länsi-Saksassa pidettyyn nuorisoleiriin sikäläisen ammattijärjestön kutsumana osallistui kahdeksan SAK:n jäsenliittojen valitsemaa nuorta jäsentä. Retkikunnan johtajana toimi Olli Laitinen.

Englannin ammattijärjestön syyskuun 6—10 päivinä pidettyyn vuosikongressiin osallistui SAK:n pääsihteeri O. Lindblom.

Stipendiaatteina tutustumaan Yhdysvaltojen olosuhteisiin n. kolmen kuukauden ajaksi matkustivat syyskuun loppupuolella SAK:n valitsemina edustajina luennoitsija Toivo Anttila ja Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liiton toimitsija Ahti Fredriksson sekä pääluottamusmies Veikko Ahtola Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitosta. Paluumatkalla stipendiaatit muutaman päivän ajan tutustuivat Lontoossa sikäläiseen ammattiyhdistystoimintaan.

VL Järjestö-, valistus- ja opintotyö.

1. Yleistä

Järjestö-, valistus- ja opintotyötä on ohjannut valistusjaosto, jonka jäseninä ovat olleet puheenjohtajana Olavi Järvelä, sihteerinä Jaakko Rantanen sekä jäseninä O. Närvänen, E. Nissilä, K. Valjakka, E. Lassinen ja O. Saarinen.

Yleisessä toiminnassa on jatkuvasti pyritty siihen, että toimintaa eri linjoilla saataisiin tiivistetyksi. Selvästi on havaittavissa, että päästään yhä keskittelympään toimintaan. Toisaalta on kuitenkin todettava kehittyvän toiminnan poljennon olevan siksi voimakasta, että jatkuvasti on tarvetta löytää uusia työmuotoja ja samalla kehittää käytännössä olevia toimintamuotoja entistä tehokkaammiksi. Järjestötyöllisellä linjalla on päähuomio asetettu kenttäaktiivien toiminnan tehostamiseen sekä yhteistyön voimistamiseen liittojen kanssa.

Valistustoiminnassa on kuten edellisenäkin vuotena pääpaino ollut elokuvatoiminnassa ja syksyllä järjestetty ammattiyhdistysviikko muodosti valistustyötoiminnan tehokkaimman työvaiheen.

Opintotyölinjalla on varsinkin paikkakunnallisen kurssitoiminnan kehittämisessä tehty voimakasta työtä hyvin tuloksin. Samanaikaisesti on maata

käsittävien kurssien järjestämistä tehostettu, rakentamalla niiden ohjelmat entistä enemmän tarkoitustaan vastaaviksi. Tuloksena on ollut eri työmuotojen tehostuminen.

2. Järjestötyö

Järjestötyöhön on kiinnitetty kuluvana vuonna huomattavasti enemmän huomiota kuin aikaisempina vuosina. Varsinkin vuoden loppupuolella on selvitetty niitä erilaisia menettelytapoja, joita järjestötyössä voidaan käyttää hyväksi ja sitä miten toiminta käytännössä olisi organisoitava. Pääasiallisin huomio on kiinnitetty seuraaviin kysymyksiin:

1. Jäsenhankintatyön työmuotojen kehittämiseen ja uusien menetelmien suunnitteluun.

2. Yleiseen jäsenhuollon tehostamiseen ja erikoisesti uusien jäsenten huoltoon.

3. Jäsenmaksun kantojärjestelmien kehittämiseen.

4. Perusjärjestöjen sisäisen toiminnan monipuolistamiseen ja tehostamiseen.

Edellämainittujen kysymysten selvittelyssä on oltu jatkuvasti yhteydessä liittojen ko. kysymyksiä hoitavien elinten ja toimitsijoiden kanssa. SAK:n palveluksessa olevat toimitsijat ovat entistä laajemmassa määrin suorittaneet järjestötyön opastus- ja neuvontatyötä. Työn tulokset näkynevät tosin melko hitaasti. Myönteinen kehityssuunta on kuitenkin selvästi nähtävissä.

3. Valistustyö

Aikaisempina vuosina saatuja valistustyön kokemuksia on hyväksikäytetty. Mahdollisuuksien mukaan on uusia työmuotoja otettu käytäntöön ja tällöin on erikoisesti tehostettu paikallisjärjestöjen toimesta suoritettavaa valistustyötä samoin yhteistyössä liittojen kanssa näiden perusjärjestöissä tapahtuvaa toimintaa. Elokuvien hyväksikäyttöä valistustyössä on jatkuvasti lisätty, siitäkin huolimatta, että hyvien ja tarkoitukseen sopivien elokuvien saanti on tuottanut vaikeuksia. Pääperiaatteena on jatkuvasti pidetty entistä syvälemmin valistustason saavuttamista koko ammattiyhdistysliikkeessä.

Kenttätyö

SAK:n toimesta suoritettavaa varsinaista järjestö- ja valistustoimintaa kentällä suorittavat keskusliiton palveluksessa olevat järjestäjät ja piiriasiamiehet. Kenttätöimitsijain suorittaman jatkuvan kenttätyön lisäksi ovat keskustoimipaikalla työskentelevät toimitsijat suorittaneet runsaasti käyntejä paikallisten järjestöjen järjestämiin kurssi-, luento-, selostus- ja kokoustilai-

suuksiin. Kenttätöyssään ovat toimitsijat noudattaneet jo aikaisemmin omaksettua periaatetta, että toimitsija paikkakunnalle saapuessaan viipyy siellä, enemmän kuin yhden päivän ja suorittaa varsinaisten kokoustilaisuuksien hoitamisen lisäksi mahdollisimman paljon käyntejä työpaikoilla. Viimeksi mainittu menettelytapa on osoittautunut erittäin hedelmälliseksi ja ovat työntekijät työpaikoilla ottaneet menettelyn lämpimästi vastaan. Käyntien yhteydessä ovat toimitsijat samalla saaneet entistä paremmin yhteyden työntekijöihin ja samalla itselleen kuvan työpaikoilla vallitsevista mielialoista,

Suoritetun kenttätöön laajuus kuvastuu osittain allaolevista järjestäjien työtä koskevista numeroista.

Kenttätöimitsijat ovat olleet keskustoimipaikkojen alueella mukana kaikkiaan 352:ssa tilaisuudessa. Tilaisuuksiin on osallistunut yhteensä 11.276 henkilöä. Keskustoimipaikkojen ulkopuolella he ovat osallistuneet 884:ään tilaisuuteen, joihin on osallistunut yhteensä 13.102 henkilöä. Erilaisia juhlatilaisuuksia, illanviettoja, elokuvanäytäntöjä ym., joissa keskusliiton järjestäjät ovat olleet mukana, on ollut 387. Niissä on ollut yhteensä 19.762 henkilöä. Kaikkiaan on selllaisten tilaisuuksien määrä, joissa keskusliiton järjestäjät ovat olleet mukana, 1.623 ja niihin on osallistunut kaikkiaan 44.140 henkilöä.

Ammattiyhdistysviikko

Ammattiyhdistysviikko järjestettiin noudattaen suurin piirtein edellisen vuoden käytäntöä. Järjestelyssä pyrittiin siihen, että keskusliiton toimesta tapahtuvan järjestelyn rinnalla paikalliset järjestöt, ennenkaikkea ammattilliset paikallisjärjestöt, järjestäisivät oma-aloitteisesti toimintaa, joka kiinnittäisi asianomaisen paikkakunnan palkannauttijain huomiota. Laajemmasta mitasta tämänluontoisen toiminnan on katsottava olleen kokeilua. Kokemukset, jotka saatiin, olivat erittäin myönteiset. Ammattiyhdistysviikon kuluessa järjestettiin sekä elokuva-, luento-, juhla-, puhe-, esitelmä- ja teatteritilaisuuksia. Elokuvanäytännöt oli järjestetty siten, että niiden yhteydessä oli joko puhe tai luento.

Ammattiyhdistysviikon tilaisuuksia järjestettiin yhteensä 135 ja niihin osallistui kaikkiaan 16.296 henkilöä eli 1.885 henkilöä enemmän kuin edellisenä syksynä.

Ammattiyhdistysviikon luentoaiheena oli: Hinnat — Palkat — SAK, josta aiheesta tehtiin valistusosaston toimesta luento. Samaa aihetta käytettiin myös juhlien puheissa. Ammattiyhdistysviikon elokuvatilaisuuksissa käytettiin osittain jo aikaisemmin käyttöön saatuja lyhytelokuvia ja tämän lisäksi saatiin eri tahoilta käytettäväksi joukko sopivia lyhytkuvia niin, että elokuvatilaisuudet ohjelmiltaan voitiin saada yleisöä tyydyttäväiksi. Viikon tilaisuuksia varten painettiin valistusosaston toimesta julistus ulkomainontaa ja

ilmoitustauluja varten sekä pienempiä mainoksia työpaikoilla kädestä käteen jaettaviksi. Luennoitsijoina, puhujina ja elokuvakoneiden hoitajina toimivat SAK:n toimitsijat.

Elokuvatoiminta

Elokuvatoimintaa on koko kertomusvuoden ajan jatkettu edellisinä vuosina saatujen kokemusten antamien viitteiden mukaisesti. Käytettävissä olevat kaitaelokuvakoneet ovat olleet jatkuvasti käytössä. Elokuvaesitysten kokonaismäärä on noussut koko ammattiyhdistysliikkeen piirissä varsin kunnioitettavaan määrään. Liitoilla on ollut jatkuvasti mahdollisuus saada valistuosaston välityksellä käytettäväkseen niin elokuvakoneita kuin elokuvia. Liitot ovat käyttäneet tätä mahdollisuutta runsaasti hyväkseen. Elokuvia on esitetty luento- ja opintotyötilaisuuksissa, illanvietoissa ja juhlissa, minkä lisäksi on niin SAK:n kuin liittojen toimesta järjestetty erikoisia elokuvailtoja.

Elokuvatoiminnan kehittämisen pahimpana häirtana on ollut elokuvien puute. Valistuosastolla on ollut käytettävissään aikaisempina vuosina hankitut kaitakuvat. Niiden lisäksi on saatu joukko uusia lyhytkuvia. Kuitenkaan ei ole onnistuttu ponnisteluista huolimatta saamaan lisää sellaisia ammattiyhdistysliikettä käsitteleviä kuvia, joilla olisi todellinen valistustyöarvo. Tarvittaisiin kunnollisia suomalaisia elokuvia. Niiden saaminen on vaikeata sen vuoksi, että ne tulevat kalliiksi. Kokemuksien perusteella voidaan todeta, että elokuvatoimintaa on jatkuvasti kehitettävä ja käytettävä hyväksi.

Yleisradion käyttö

Valistuosasto on ollut jatkuvasti yhteistyössä Yleisradion "työväen maailmasta" toimikunnan kanssa. Toimikunta on työssään keskittynyt lähinnä siihen, että Yleisradion ohjelmistossa olevat viikottaiset työväestölle tarkoitetut ohjelmaosat saataisiin entistä suuremmassa määrin työväestön tarpeita tyydyttäväiksi. Aikaisempaa laajemmassa määrin onkin mainituissa ohjelmissa ollut sellaista, joka on ollut omiaan avartamaan palkkatyöväestön käsityksiä yleisessä mielessä ja myös ammattiyhdistysliikkeen kannalta.

4. Opintotyö

Ammattiyhdistysliikkeen suorittamassa opintotyössä on kertomusvuoden aikana kiinnitetty päähuomio seuraaviin opintotyöllisiin kysymyksiin:

1. Ammattiyhdistysopistossa tapahtuvan kurssitoiminnan laajentamiseen ja entistä suuremman keskeytyksen aikaansaamiseen.

2. Paikallisten opintotyömenetelmien kehittämiseen ja paikallisen opinto-toiminnan laajentamiseen.

3. Kirjeellisen opiskelun laajentamiseen, uusien kirjekurssien valmistamiseen ja entisten kirjekurssien entistä käyttökelpoisemmiksi saamiseen.

4. Kiinnittämällä erikoista huomiota naisten opintotoimintaan.

5. Järjestämällä SAK:n ja liittojen opintotyötä hoitavien elinten välillä entistä tiiviimpää kanssakäymistä.

6. Tehostamalla TSL:n ja SAK:n opintotyöelinten välistä yhteistyötä.

Yleisesti ottaen on todettava, että ammattiyhdistysliikkeen opintotyö on saavuttamassa ne vakiintuvat linjansa, joita aikaisempina toimintavuosina on määrätietoisesti kehitelty. Selvästi on ollut havaittavissa kautta koko toimintakentän, että aktiivisuus opintotyötä kohtaan on voimakkaasti lisääntymässä. Tarpeet huomioon ottaen on todettava, että opintotyön kokonaisu-tehtävät ovat edelleen varsin suuret. Tämä merkitsee sitä, että opintotyötä kokonaisuudessaan on jatkuvasti kehitettävä ja laajennettava.

Opintokerhotyö ja kirjeopiskelu

Opintokerhotyön jatkuva laajentaminen on ollut voimakkaan työn kohteena. Työväen Sivistysliittoon ilmoittautui ammatillisten järjestöjen opintokerhoja kaikkiaan 186, joissa opiskeli yhteensä 2.021 opiskelijaa. Näistä oli naisia 709. Näiden TSL:oon ilmoittautuneiden lisäksi on toiminut ammattiyhdistysliikkeen piirissä suuri joukko opintokerhoja, jotka ovat toimineet itsenäisesti järjestöjen piirissä TSL:oon ilmoittautumatta. Selvästi voidaan todeta, että ammattiyhdistysliikkeen jäseniä on opiskellut myös runsaasti sellaisissa TSL:oon ilmoittautuneissa opintokerhoissa, joita ei voida katsoa välittömästi ammattiyhdistysliikkeen opintokerhoiksi.

Opintotyötä palvelevien kirjekurssien valmistamisessa ja levityksessä on oltu yhteistyössä Työväen Sivistysliiton kanssa. TSL:n kirjeopisto on ammattiyhdistysliikkeen tarpeet huomioiden palvellut ammattiyhdistysliikettä niin kirjekurssien valmistamisessa kuin levityksessä kiitoksen ansaitsevalla tavalla. Ammattiyhdistysliikkeen jäsenistä on erilaisia ammattiyhdistysliikettä tai sen erikoiskysymyksiä sivuavia TSL:n kirjekursseja suorittanut kertomusvuoden aikana kaikkiaan 359 henkilöä. Yhteistyössä TSL:n kanssa on huolehdittu Ammattiyhdistysopiston kesäkoulun valmentavan kirjekurssin järjestelyistä ja tähän kirjekurssiin, joka käsitti neljä opint'okirjettä, osallistui kaikkiaan 1.194 opiskelijaa. Yhteistyössä TSL:n kanssa on edelleen hoidettu Ammattiyhdistysopiston vuosikurssille pyrkivien kirjeellinen ennakko-opiskelu ja on tälle kirjekurssille osallistunut kaikkiaan 261 opiskelijaa. Sellaisenaan on todettava, että kirjeopisto on jatkuvasti muodostumassa entistä enemmän harrastetuksi opintotyömuodoksi. SAK:n kenttätöimitsijat ovat työnsä yhteydessä osallistuneet varsin voimallisesti kirjeellisesti suoritettavan opiskelun tunnetuksi tekemiseen.

Ammatillisten paikallisjärjestöjen kurssitoiminta on kertomusvuoden aikana laajentunut varsin huomattavasti. Erittäin suosituksi on tullut luottamusmieskerhojen nimellä tapahtuva luottamusmiesten paikallinen kurssitoiminta. SAK:n toimitsijain opastuksella on tämänluontoista kurssitoimintaa järjestetty ammatillisten paikallisjärjestöjen toimesta kautta maan. Valistusosaston toimesta ei maatakasittavia erikoiskursseja ole järjestetty lukuunottamatta sitä, että yhteistoiminnassa naisjaoston kanssa on kertomusvuoden aikana määrätietoisesti kehitetty naisille tarkoitettua kurssitoimintaa, kuten naisten toimintaa koskevasta luvusta selviää. SAK:n jäsenliitot sitävastoin ovat järjestäneet niin runsaasti keskitettyjä kursseja, että kaikkien niiden sijoittaminen Ammattiyhdistysopistolle on tuottanut jopa vaikeuksia. Liitot ovat järjestäneet runsaasti myös paikallista kurssitoimintaa. Valistusosaston toimesta on annettu niin liittojen kuin paikallisjärjestöjenkin kursseille luento- ja järjestelyapua mahdollisuuksien mukaan.

Ammattiyhdistysopisto

Ammattiyhdistysopiston neljäs varsinainen vuosikurssi aloitti työskentelynsä lokakuun 4 päivänä 1953 ja lopetti opintotyönsä huhtikuun 27 päivänä 1954, jolloin vuosikurs sillta sai todistuksen 32 oppilasta. Ammattiyhdistysopiston viides vuosikurssi aloitti opiskelunsa lokakuun 6 päivänä 1954 ja osallistuu tälle kurssille 38 opiskelijaa.

Maata käsittävää kurssitoimintaa on kertomusvuoden aikana keskitetty yhä lisääntyvässä määrin Ammattiyhdistysopistoon. Ammattiyhdistysopistossa ja sen välityksellä suoritettavan työn tulokset alkavat jo nyt olla selvästi nähtävissä. Ammattiyhdistysopisto järjesti kesällä 1954 kaikkiaan 7 kesäkoulukurssia eli enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Kesäkoulukursseista oli 6 suomenkielisiä ja 1 ruotsinkielinen. Suomenkielisistä kesäkouluista pidettiin neljä ensimmäistä rinnakkaiskursseina heinäkuun 4—31 päivien välisenä aikana. Näillä neljällä kurssilla oli yhteensä 94 osanottajaa. Neljäs ja viides kesäkoulukurssi olivat rinnakkaisluokkina elokuun 1—28 päivien välisenä aikana ja oli niillä yhteensä 69 osanottajaa. Kesäkoulujen opetuksesta huolehtivat opiston opettajat yhdessä SAK:n ja liittojen toimitsijoiden kanssa. Ruotsinkielinen kesäkoulu pidettiin elokuun 1—28 päivien välisenä aikana ja osallistui siihen kaikkiaan 31 oppilasta, joista osa Skandinavian veljesliittojen jäseniä. Ruotsinkielistä kesäkoulua varten oli myös oma kirjellinen ennakkovalmennuskurssi, jonka hoitamisesta huolehti SAK:n ruotsinkielinen jaosto.

Toimintavuoden aikana on naisjaosto yhdessä valistusosaston kanssa kahdesti järjestänyt viikon kestävät kurssit ammattiyhdistysnaisille. Järjestötiedon kurssit pidettiin 28. 3.—3. 4. päivien välisenä aikana ja naisten luot-

tamushenkilökurssi 10. 10.-16. 10. päivien välisenä aikana, kumpikin Ammattiyhdistysopistossa. Näillä kursseilla oli yhteensä 76 osanottajaa.

Edellisenä kertomusvuonna aloitettua luottamusmiesten erikoiskurssien sarjaa jatkettiin lisäämällä kursseja siten, että työsuhteessa oleville järjestetyn luottamusmiessurssin lisäksi järjestettiin uutena kurssina viran- ja toimenhaltijasuhhteessa oleville oma kuukauden kestänyt luottamusmiessurssi.

Työsopimussuhhteessa olevien luottamusmiessurssi järjestettiin helmikuun 21 ja maaliskuun 20 päivien välisenä aikana ja osallistui sille 30 oppilasta. Viran- ja toimenhaltijoille tarkoitettu luottamusmiessurssi järjestettiin helmikuun 28 ja maaliskuun 27 päivien välisenä aikana ja osallistui sille 21 oppilasta. Mielenkiinto näitä kumpaakin kohtaan on ollut erittäin suuri ja niistä saadut kokemukset myönteisiä.

Kaikkiaan opiskeli Ammattiyhdistysopiston kesäkoulukursseilla kertomusvuonna 194 opiskelijaa, jota määrää on pidettävä ilahduttavan hyvänä.

Kertomusvuoden aikana on Ammattiyhdistysopistossa suorittanut kuukauden tai sitä kauemmin kestävä kurssin kaikkiaan 317 opiskelijaa.

Ammattiyhdistysopiston hallintoneuvostona toimii SAK:n valtuusto. Hallintoneuvoston valitsemana toimii koulun esimiehenä ja johtokunnan puheenjohtajana O. Lindblom, opiston johtajana K. Hakama ja edellämäinitujen lisäksi kuuluvat opiston johtokuntaan varsinaisina jäseninä A. Hautamäki, V. Liljeström, A. Anttila, V. Harinen ja O. Järvelä sekä varajäseninä R. Heinonen, E. Auer, E. Pitkäaho, Lempi Lehto, E. Salomaa ja J. Rantanen.

Opintojaosto

Opintotyötä on ohjannut opintojaosto, jonka kokoonpano on kertomusvuonna oli seuraava: Puheenjohtaja A. Hautamäki, sihteeri J. Rantanen sekä jäsenet O. Järvelä, K. Hakama, V. Kaljunen, E. Kaukolampi ja E. Pitkäaho.

5. Kustannustoiminta

Palkkatyöläinen ja Löntagaren

Siitä johtuen, että varsin suuri määrä SAK:n jäsenliitoista julkaisee ja jakaa jäsenilleen omaa lehteään, on Palkkatyöläisen levikki kertomusvuoden aikana — kuten useina aikaisempinakin vuosina — pysynyt koko jäsenmäärään nähden noin 30 prosentissa. Lehden painos — verrattuna monien muiden lehtien painoksiin — ei silti ole pieni. Leviäähän Palkkatyöläinen sellaisten suurten, kuten Kunnantyöntekijäin ja Paperiteollisuudentyöntekijäin liittojen sekä lisäksi Kutoma- ja Neuletyöväen, Lasi- ja Posliinityöväen, Työläis- ja Vaatetustyöläisten liittojen kaikille jäsenille kuin myös suurelle osalle Autoalantyöntekijäin, Jalometallityöntekijäin ja Maaseututyöväen

liittojen jäsenistä. Tilanne ei ole kuitenkaan tyydyttävä ja siksi SAK:n valtuusto onkin kahdessa peräkkäisessä varsinaisessa kokouksessaan keskustellut kysymyksestä miten Palkkatyöläinen saataisiin leviämään mahdollisimman monen ja mieluummin jokaisen SAK:n jäsenliiton piiriin. Kertomusvuoden toukokuussa pidetyssä valtuuston kokouksessa käsiteltiin samassa yhteydessä myös lehden painoasun ja sisällön uudistamista. Valtuusto jätti asian kehittelyn työvaliokunnalle ja työvaliokunta asetti puolestaan toimikunnan tutkimaan mahdollisuuksia toivottuun tulokseen pääsemiseksi. Asiaa voitaneen päästä ratkaisuun mahdollisesti v:n 1956 aikana. Ratkaisu johtanee muun ohella siihen, että Löntagaren, jota liitot tilaavat ja jakavat ruotsinkielisille jäsenilleen, tulee yhdistettäväksi vaihtosivuna Palkkatyöläiseen.

Palkkatyöläisen ensimmäisen näytenumeron ilmestymisestä tuli 29 päivänä marraskuuta 1954 kuluneeksi 25 vuotta. Merkkipäivälle omistettiin lehden joulunumero, joka ilmestyi 32 sivuisena.

Palkkatyöläisen toimittajana oli kertomusvuoden aikana edelleen Yrjö Marttila ja Löntagaren toimittajana samoin edelleen Osvald Fager sekä toimistoapulaisena Anna-Liisa Valtonen. Ilmoitushuoltajana toimineen Into Mattilan siirryttyä marraskuussa sosiaaliministeriön palvelukseen, tehtiin ilmoitushankinnassa sopimus toiminimi Tehomenekin kanssa.

Muu kustannustoiminta

Perinteelliseen tapaan kustannettiin v:n 1954 aikanakin ammattiyhdistysväen juhkalukemisto "Työnjuhla".

Liittojen lehdet

Liittojen lehtien lukumäärä ei kertomusvuoden aikana lisääntynyt eikä vähentynyt. Nämä lehdet, joiden lukumäärä oli 20, ilmestyivät, kuten aikaisemminkin, suurin osa aikakauslehtikoossa ja kuukausijulkaisuina.

6. Yhteistyö eri yhteisöjen kanssa

Järjestötyön kehittämisessä on yhteistyö liittojen vastaavien elinten kanssa tapahtunut aikaisemmin saatujen kokemusten perusteella suunnitellun toiminnan mukaisesti. Valistus- ja opintotyön suunnittelussa ja järjestämisessä on valistusosasto ollut jatkuvassa yhteistyössä liittojen kanssa. Tässä mielessä on kertomusvuoden aikana järjestetty yhteistyössä neuvottelutilaisuuksia, jotka ovat osoittautuneet hedelmällisiksi. Yhteys ammatillisiin paikallisjärjestöihin on ollut entistä kiinteämpää, joka on merkinnyt ennen kaikkea niiden toiminnan elpymistä.

Yhteistyö TSL:n kanssa on aina ollut erittäin hyvää. Samaa on todettava kertomusvuodenkin osalta. Kurssi- ja opetustoiminnan jatkuvasti laajentuessa on todettu, että TSL:n osuus kokonaisuudessa on kehittynyt yhä merkityksellisemmäksi ja merkitsee tämä sitä, että TSL on antanut mo-

nessa tapauksessa ratkaisevan tukensa ammattiyhdistysliikkeen kokonaisuuden puitteissa tehdyssä kurssi- ja opetustyössä.

Yhteys ammattiyhdistysliikkeen ulkopuolella oleviin muihin, mutta näitä kysymyksiä harrastaviin yhteiskuntamme piireihin ja järjestöihin, on jatkuvasti lisääntynyt. Kertomusvuoden aikana onkin tehty suunnitelmia uusien sellaisten työmuotojen löytämiseksi, joiden avulla yhteyttä yhteiskuntamme eri piireihin voitaisiin voimistaa.

7. Valistusosaston henkilökunta

Kertomusvuoden aikana valistusosaston palveluksessa oli valistuspäällikkönä Lars Junttila 15. 11. 1954 saakka, jolloin hänet vapautettiin SAK:n palveluksesta, järjestösihteeri Olavi Järvelä, opintos sihteeri Jaako Rantanen, luennoitsijana Toivo Anttila, järjestäjinä Hilarius Brask, Runar Gustafsson, Heikki Helkavuori, Klaus Kallio, Viljo Valander, Väinö Vanhanen, Otto Jokinen, Leo Piitulainen ja Olavi Viljanen 31. 5. 1954 saakka, jolloin viimeksimainittu siirtyi Oy. Yleisradio Ab:n palvelukseen sekä uutena järjestäjänä Tauno Kaivola 15. 9. 1954 lähtien. Naisjärjestäjänä on toiminut Svea Degerman. Kaikilla edellämaituilla on keskustoimipaikkana Helsinki. Piiriasiamiehinä ovat olleet Olavi Lahtinen keskustoimipaikkana Rovaniemi, Kalle Pirttijärvi keskustoimipaikkana Oulu ja Alpo Rantanen keskustoimipaikkana Jyväskylä. Toimistoapulaisena on ollut Mirjam Valkama.

8. Naisjaoston toiminta

Kertomusvuoden aikana ovat SAK:n naisjaostoon kuuluneet Lempi Lehto puheenjohtajana sekä jäseninä Tyyne Leivo-Larsson, Margit Merra, Sylvi Katajainen, Kerttu Muhonen ja Siiri Saarinen. Jaoston sihteerinä on toiminut toimitsija Svea Degerman.

Naisjaoston toiminta on kertomusvuoden aikana ollut kiinteä ja monipuolinen. Jatkuvasti on toiminnan suunnittelussa pyritty siihen, että naisten keskuudessa suoritettava toiminta saataisiin mahdollisimman tarkoituksenmukaiseksi ja laajakantoiseksi.

Pohjoismaiden ammattiyhdistysnaisten yhteinen opintoviikko pidettiin kertomusvuoden aikana Tanskassa 20—27 päivinä kesäkuuta. SAK:n alaisista liitoista osallistui opintoviikkoon 22 naista, suurin tähän astinen luku, joka on osallistunut maastamme kursseihin, kun ne on pidetty muissa pohjoismaissa.

Pohjoismainen yhteistyö on saanut ilmenemismuodon myös siten, että tammikuussa pidetään yhteinen keskusjärjestöjen naisjaostojen edustajien kokous. Kertomusvuonna ko. kokous pidettiin Tanskassa.

Syyskuun 5 päivänä pidettiin tavanomainen maatakäsittävä naisten retkeilypäivä Ammattiyhdistysopistossa. Retkeilypäivän osanottajamäärä, 294 henkeä, on tähän astinen ennätysmäärä aikaisempiin retkeilypäiviin verrattuna.

Paikallisjärjestöjen naisjaostojen edustajille pidettiin luento- ja neuvottelupäivät 30. 10.—1. 11. päivien välisenä aikana, osanottajia oli 26. Paikallisjärjestöjen naisjaostojen toiminta on kertomusvuoden aikana ollut tavallista parempi. Useammalla paikkakunnalla on järjestetty luento- ja valistus-tilaisuuksia sekä illanviettoja. Järjestetyissä tilaisuuksissa ovat naisjaoston sihteeri ja puheenjohtajat olleet luennoitsijoina tai puhujina. Yhteistyö paikallisjärjestöjen naisjaostoihin on ollut hyvä. Naisjaostoille on annettu toimintaohjeet ja pyritty monella tavalla yhteistyöllä kohottamaan ammattiyhdistysnaisten toimintaa kaikkialla missä tilaisuutta siihen on ollut. Paikallisjärjestöihin on perustettu naisjaostoja Poriin, Karhulaan, Raumalle, Ouluun ja Rovaniemelle. Myös muutamien perusjärjestöjen yhteyteen on perustettu naisjaostoja. Naisjaostot ovat jatkuvasti muistaneet Ammattiyhdistysopistoamme lahjoituksilla, käsittäen lahjoitukset mm. mattoja ja kirjoituskoneita.

Toimintavuoden aikana on myös pyritty entistä enemmän kosketukseen ansiotyössä oleviin naisiin työpaikoilla. Näistä käynneistä on jatkuvasti tehty selostus valokuvineen Palkkatyöläisen palstoilla ja yleensäkin on erityisesti naisia koskevia kirjoituksia usein julkaistu naisjaoston toimesta.

Erityisesti naisia koskevia erikoiskysymyksiä on kuluneen vuoden aikana käsitelty eri yhteyksissä ja naisjaosto on pyrkinyt valppaasti seuraamaan niiden kehitystä. Kun palkallista synnytyslomaa koskeva lakiehdotus tuli vuoden alussa eduskunnan käsiteltäväksi lähetti naisjaosto tätä ennen kirjelmän jokaiselle eduskuntaryhmälle, vedoten niiden jäseniin lakiehdotuksen hyväksymisen puolesta.

Kertomusvuoden loppupuolella sai naisten yötyötä tutkimaan asetettu komitea työnsä valmiiksi ja tuloksena oli erillinen naisten yötyötä koskeva lakiehdotus, jonka johdosta naisjaosto on antanut lausuntonsa.

Kahden edellämainitun asian oltua eduskunnan työväenasiainvaliokunnassa käsiteltävänä on asiantuntijana kuultu SAK:sta naisjaoston sihteerinä Svea Degermania.

Vuoden 1953 loppupuolella asetti valtioneuvosto komitean tutkimaan työn samanarvoisuutta koskevia kysymyksiä. Kun asian edistymisestä ei julkisuudessa oltu saatu minkäänlaisia tietoja, päätti naisjaosto järjestää neuvottelukokouksen, johon kutsuttiin naisedustajia eri liitoista. Kokous pidettiin 3 päivänä joulukuuta ja samana päivänä kävi kokouksen valitsema lähetystö pääministerin puheilla kiirehtimässä komitean työskentelyä. Mainitsemisen arvoista on tässä yhteydessä se, että 29. 10. 1954 annetussa palkkasäännöstelypäättöksessä on samapalkkaisuusajatus periaatteessa ja myönteisessä mielessä siihen sisällytetty.

Lasten ja nuorten henkilöiden työsuojelua koskevat kysymykset, samoin kuin niidenkin kansalaisten työelämästä aiheutuvat ongelmat, jotka työskentelevät Ruotsissa, ovat myös olleet naisjaoston erityisen huomion kohteina, Naisjaoston valitsema lähetystö kävi 11. 11. sosiaaliministerin puheilla ehdottaen, että ryhdyttäisiin toimenpiteisiin lasten ja nuorten henkilöiden työsuojelua koskevien lakien pikaiseen uusimiseen, ja että Tukholmassa sijaitsevaan lähetystöömme perustettaisiin virka, jonka avulla voitaisiin hoitaa työelämässä esiintyvät ongelmat kansalaistemme kohdalta Ruotsissa.

Vuoden alkupuolella asetti valtioneuvosto komitean tutkimaan naisten työllisyysasioita ja valittiin siihen SAK:n edustajina Eero Antikainen ja Svea Degerman.

Kertomusvuosi on naisjaoston toiminnan kannalta ollut erittäin myönteinen, naisten keskuudessa on kiinnostus kasvamassa ammattiyhdistystoimintaan nähden, erityisesti myös sen kurssitoimintaan nähden. Naisjaoston toiminta on ollut laajalleulottuvaa ja monipuolista, toimintavuosi, jonka tulokset odotetaan näkyvän naisten aktiivisuuden lisääntymisessä, jäsenluvun kohoamisessa ja tietoisuuden kasvamisessa.

9. Ruotsinkielisen jaoston toiminta

Sodanjälkeisinä vuosina on jaoston toiminta aloitettu vuosittain piirikokouksilla. Myöskin kertomusvuoden aikana pidettiin neljä piirikokousta; Pietarsaaressa, Vaasassa, Porvoossa ja Tammisaaressa. Myöhemmin keuhkatalvella pidettiin kaikkien Ahvenanmaalla sijaitsevien ammattiosastojen yhteinen kokous. Nämä kokoukset ovat herättäneet hyvin suurta mielenkiintoa jäsenistössä ja keräsivät tänäkin vuonna suuren osanottajamäärän.

Kesäkoulukurssi pidettiin elokuussa Ammattiyhdistysopistossa. Kotimaisia osanottajia oli **18** ja eri pohjoismaista yhteensä **15**. Kurssiohjelma oli eräin pienin poikkeuksin sama kuin edellisenäkin vuonna, painopisteen ollessa ammattiyhdistystiedolla, kansantaloudella ja sosiaalipolitiikalla.

Ammattiyhdistysviikon aikana järjestettiin **12** juhlaa ja luentotilaisuutta. Lukuunottamatta kahta tilaisuutta, oli ammattiyhdistysviikko erittäin onnistunut ja kaikkiaan oli ruotsinkielisissä tilaisuuksissa läsnä **1,400** henkilöä. Tilaisuudet olivat omiaan herättämään aktiivista harrastusta ammattiyhdistysliikettä kohtaan.

Edelleen on jaosto järjestänyt noin sata neuvottelu- ja tiedotustilaisuutta. Jaoston järjestäjä ja jaoston jäsenet ovat pitäneet luentoja sekä iltakursseja eri paikkakunnilla. Nämä on järjestetty yhteistyössä TSL:n kanssa.

Kertomusvuoden aikana on jaosto pitänyt **7** kokousta. Jaoston kokoonpano on seuraava: puheenjohtaja Gunnar Henriksson, varapuheenjohtaja Gunnar Andersson, sihteeri Runar Gustafsson sekä jäsenet Olavi Saarinen, Sven Friberg, Håkan Snabb, Osvald Fager. Jaoston jäsenen Aarre Vaseniuk-

sen kuoleman jälkeen valittiin jaostoon opintosihteeri Jaakko Rantanen, joka toimii valistusjaoston ja ruotsinkielisen jaoston yhdysmiehenä. Kokouksissa on myöskin ollut läsnä Puutyöväen liiton järjestäjä Helge Lönnström.

10. Yhteenveto

Tarkasteltaessa järjestö-, valistus- ja opintotyön näkökulmista kertomusvuotta, on todettava yhteenvetona se, että yleinen aktiivisuuden lisääntyminen on toiminnan kaikilla lohkoilla selvästi nähtävissä. Ammattiyhdistysliikkeestä itsestään ja varsinkin jäsenistön työpanoksen voimakkuudesta tulenee ilmenemään se, missä määrin toiminnan vilkastumisella pystytään koko ammattiyhdistysliikkeen järjestövoimaa vahvistamaan. Jatkuvasti on kuitenkin niin SAK:n kuin liittojen ja ammatillisten paikallisjärjestöjen piirissä seurattava kehityksen kulkua. Löydettävä uusia työmuotoja. Kehitettävä nykyisiä entistä tehokkaammiksi, pitäen päämääränä jatkuvasti tehostuvaa ja entistä syvällisempää toimintaa.

VII. Palkka- ja työehtokysymykset.

Yleistä

Kuluneen vuoden palkka- ja työehtosopimuspolitiikka keskittyi pääasiallisesti vuonna 1951 annetulla palkkasäännöstelypäätöksellä vahvistetun ansiotason turvaamiseen. Tällöin toiminta oli erityisesti kohdistettava hintatason korotusta vastaan sekä työllisyyden turvaamiseksi. Kun hintoja kuitenkin ei voitu pitää kurissa ja kun elinkustannusindeksin kohoaminen yleistä palkkojen korotusta edellyttävään tasoon estettiin keinotteluluontoisilla pisteostoilla, oli SAK:n jälleen viime syksynä yleislakon uhalla toteutettava eräät silloisissa olosuhteissa välttämättöminä pidetyt talouspoliittiset vaatimukset.

Kuten aikaisempina vuosinakin on palkka- ja työehtosopimuksia käsittelevä luku jaettu kahteen osaan, joista osa A:ssa käsitellään SAK:n kannanottoja eräisiin talouspoliittisiin ratkaisuihin ja osa B:ssä varsinaisia palkka- ja työehtokysymyksiä.

A. TALOUSPOLIITTISET TAPAHTUMAT JA TOIMENPITEET

1. Asuntojen vuokrien korottaminen

Kun SAK:n tietoon oli tullut, että hallituksen piirissä oli suunniteltu toimeenpantavaksi huomattava asuntojen vuokrien korotus, lähetettiin SAK:n toimesta valtioneuvostolle seuraava kirjelmä:

"Valtioneuvostolle.

Jo jonkin aikaa on julkisuudessa liikkunut huhuja siitä, että hallitus tulisi lähiaikoina tekemään huomattavia vuokratasoa koskevia ratkaisuja sekä suoranaisin vuokrain korotuksin että muuttamalla Arava-lainoja koskevia erinäisiä tähänastisia määräyksiä. Kun nämä tiedot ovat vain päivä päivältä vahvistuneet, on keskusliittomme katsonut välttämättömäksi saattaa mainittujen seikkojen osalta myös oman käsityksensä ja mikäli tiedot perustuvat todellisiin suunnitelmiin myös vakavan huolestumisensa hallituksen tietoon.

Suoranainen vuokrien korotus tulisi — kuten olemme monessa eri yhteydessä aikaisemminkin julkisuudessa korostaneet — erittäin raskaasti kohdistumaan vähävaraisiin vuokralaisiin hetkellä ja aikana, jolloin hintataso jatkuvasti pysyttelee yläpuolella palkkatason lähtökohdaksi otettua indeksilukua 100. Käsityksemme mukaan se, että elinkustannusindeksi ei suunniteltujen korotusten jälkeen nousisi yli ns. kriittillisen indeksirajan, ei suinkaan oikeuta hallitusta tämän perusteella vuokrien korotuksiin, sillä hallituksen velvollisuutena on pikemminkin pyrkiä palauttamaan palkkojen ja elinkustannusten lähtökohdانا ollut tasapaino eikä suinkaan käyttämään indeksisidonnaisuusjärjestelmän liikkumavaraa pelivälineenä. Vastustaessaan edelleenkin vuokrien korotusta sellaisenaan, haluamme myös korostaa, että kysymys on ratkaistava koko laajakantoista vuokra- ja asunto-ongelman ratkaisua tavoitteena pitäen.

Eräänä koko edellä mainitun laajan ongelman ratkaisun kenttänä on ns. uusia taloja koskeva korkea vuokrataso. Sen kohoamista yli asunnontarvitsijain maksukyvyn on hillinnyt Arava-määrärahojen avulla suoritettu asuntorakennustoiminta. Rakennuskustannuksiin kokonaisuudessaan on huomattavalla tavalla vaikuttanut maassamme vallitseva poikkeuksellisen korkea korkotaso, jota Arava-lainojen halpakorkoisuus on pystynyt ainakin jossain määrin tasoittamaan. Jos nyt ryhdytään toimenpiteisiin myös Arava-korkotason nostamiseksi, merkitsee se sitä, että hallitus toimenpiteillään pyrkii nostamaan sekä korko- että rakennuskustannuksia ajankohtana, jolloin keskusliittomme käsityksen mukaan pitäisi päinvastoin kaikin keinoin pyrkiä korkokannan yleiseen alentamiseen. Toimenpiteen vaikutus vuokratkysymyksen kokonaisratkaisuun vaikeuttajana olisi lisäksi mitä suurimmassa määrin vahingollinen.

Arava-lainojen kuoleetusjärjestelmän muuttaminen tulisi nimikään tässä vaiheessa edellisissä esimerkeissä mainitulla tavalla lisäämään vähävaraisen asumiskustannuksia. Keskusliittomme haluaa korostaa, että tässä vaiheessa ei suinkaan ole mitään välttämätöntä pakkoa ryhtyä tässäköön kysymyksessä mihinkään erillisratkaisuun, joihin nähdn keskusliittollamme on jo sellaisenaan jyrkästi vastustava kantansa, sillä keskusliittomme käsityksen mukaan kaikki edellä esitetyt kysymykset vaatisivat niiden käsittelyä sellaisten yhteisten toimenpiteiden puitteissa, joita varten on olemassa määrätty elimensä — Talouspoliittinen suunnitteluneuvosto —, jonka lausuntoa ei hallitus näissä kysymyksissä ole ainakaan tähän mennessä hankkinut.

Edellä olevan perusteella keskusliittomme saattaa hallituksen tietoon, että mikäli alussa mainitut julkisuudessa liikkuneet tiedot hallituksen suunnitelmista pitävät paikkansa, tulevat mahdolliset keskusliittomme kannasta poikkeavat päätökset saamaan vastaansa keskusliittomme jyrkän vastustuksen."

SAK:n kannanilmaisusta huolimatta valtioneuvosto päätti korottaa asuntojen vuokria vuoden alusta lähtien 7—20 % :lla rakennuksen valmistumisvuodesta riippuen.

Tämän lisäksi hallitus helmikuun lopulla antoi päätöksen huoneenvuokrasäännöstelyn lopettamisesta 9 kaupungissa, 11 kauppalassa ja 39 maalaiskunnassa sekä säännöstelyn lieventämisestä 13 kaupungissa, 7 kauppalassa ja 17 maalaiskunnassa.

Tämä valtioneuvoston päätös, joka annettiin vastoin kuntien mielipiteitä, johti huomattaviin vuokrien korotuksiin säännöstelystä vapautetuilla paikkakunnilla ja aiheutti voimakkaita vastalauseita vähävaraisten vuokranmaksajain taholta.

SAK:n käsitys valtioneuvoston päätöksestä kuvastuu seuraavasta helmikuun 26 päivänä 1954 ilmestyneen Palkkatyöläisen pääkirjoituksesta:

"Vuokrasäännöstelyn lopettaminen

Nykyinen hallitus, joka muodostettiin ns. toimitusministeriönä hoitamaan valtakunnan hallinnon kannalta välttämättömiä asioita siihen asti, kunnes uudet eduskuntavaalit on toimitettu, on jo lyhyenä hallitus kautenaan ehtinyt osoittamaan olevansa kokonaan muuta kuin valtion juoksevia asioita hoitava toimitusministeriö. Suorastaan fanaattinen näyttää olevan hallituksen into säännöstelyn purkamiseen. Tosin kaikki kansalaispiirit ovat yksimielisiä siitä, että säännöstelyä ei millään alalla saa ylläpitää silloin, kun mitään säännöstelyn tarvetta ei ole olemassa, mutta toisaalta katkerat kokemukset ovat osoittaneet, että silloin kun tarvikkeiden ja hyödykkeiden niukuutta ilmenee, on tarkoituksenmukainen säännöstelyjärjestelmä kokonaisedun kannalta välttämätön.

Kun valtioneuvosto tk:n 24 päivänä tekemällään päätöksellä on tulevan huhtikuun 1 päivästä lähtien lopettanut vuokrasäännöstelyn 9 kaupungissa, 11 kauppalassa ja 39 maalaiskunnassa sekä lieventänyt säännöstelyä 13 kaupungissa, 7 kauppalassa ja 17 maalaiskunnassa, herää kysymys, onko asunnotilanne maassamme sellainen, että vuokrasäännöstelyn lopettaminen on mahdollista, sen aiheuttamatta jyrkkiä vuokrien korotuksia ja saattamatta lukuisia kaikkein vaikeimmassa taloudellisessa asemassa olevia perheitä hädänalaiseksi. Tähän voidaan antaa vain yksi vastaus: Näin laajaan vuokrasäännöstelyn lopettamiseen ei ole edellytyksiä. Tästä on hallituksen piirissäkin päätöstä annettaessa oltu täysin tietoisia, sillä 'päätöstä annettaessa on hallitus edellyttänyt, että eri kansalaispiirit, nimenomaan vuokranantajapiirit, tuntee vastuunsa huoneenvuokratilanteen vastaisesta kehityksestä, ja näin tehdessään pidättäytyvät niillä paikkakunnilla, joilla huoneenvuokrasäännöstely nyt annetulla päätöksellä on loppuva, liiallisilta vuokrankorotuksilta ja aiheettomilta irtisanomisilta', kuten sosiaaliministeriön selityksessä sanotaan.

Kun hallituksen piirissä on näinkin selvästi nähty vuokrasäännöstelyn lopettamisen seuraukset, ei päätöksen syntymistä voi käsittää muuten kuin häikäilemättömänä vaalipropagandatemppuna. Jo hallituksen eräät muutkin 'ripeät' otteet ovat selvästi liittyneet käynnissä olevaan vaalitaisteluun, joka nyt ko. päätöksellä halutaan kruunata, ellei hallitus vielä viimeisinä elinpäivinään toimeksiantajiensa toivomuksen mukaisesti lopeta myöskin palkkasäännöstelyä. Tällaisesta otteesta katsomme kuitenkin aiheelliseksi jälleen esittää varoittavan sanan.

Yhtenä perusteluna vuokrasäännöstelyn lopettamiselle hallitus pitää tietysti sitä, että huomattavakaan vuokrien korottaminen säännöstelystä vapautetuilla paikkakunnilla ei vaikuta kohottavasti elinkustannusindeksiin. Tämä

pitäneekin paikkansa, mutta ei sellaisenaan suinkaan riitä tämänlaatuisen ratkaisun perusteleminen, sillä elinkustannusindeksin rakenne erityisesti asuntojen vuokrien kohdalta ei vastaa todellisia asumiskustannuksia. Vaikkakaan asuntojen vuokrien korotus ei vaikuttaisi indeksiin, on sillä ratkaiseva vaikutus niiden perheiden elantokustannuksiin, jotka joutuvat korotetun vuokran maksamaan.

Keskustelu vuokrasäännöstelyn lopettamisesta tai lieventämisestä olisi hyvin voitu siirtää vaalien jälkeen tapahtuvaksi, jolloin meillä jälleen on normaalisesti muodostettu hallitus, ja jolloin uudet kansanedustajat voivat määritellä kantansa asiassa valitsijoittensa antamien valtuuksien perusteella.

Vuokrasäännöstelyn purkamisen seuraamuksista ei kenelläkään ole vielä selvää kuvaa. Tilanne taloudellisessa elämässä saattaa milloin tahansa saada äkkikäänteitä pahempaan suuntaan ja kun meillä yleensä hyvin hitaasti ja haluttomasti on vedetty tällaisesta tarpeellisia johtopäätöksiä, ei ole oletettavissa, että vahinkojen syntyminen pystyttäisiin ajoissa estämään. Vastuu mahdollisista seuraamuksista jää siis täydellisesti 'vapaan talouden' esitaiselijoille."

2. Työllisyys

Tavanmukainen talvityöttömyys, jota alkoi esiintyä jo vuoden 1953 varhaisyyksynä, saavutti sydäntalven aikana laajat mittasuhteet ja jatkui — joskin kuukausittain vähentyen — aina kuluneen vuoden puoliväliin asti. Vuoden 1954 syksyllä työttömyys alkoi tavallista myöhäisemmässä vaiheessa ja ensimmäiset viralliset työttömyysluvut esiintyvätkin tilastoissa vasta loka-kuussa.

Työttömyyskortistoihin viime vuoden aikana oli kuukausittain hyväksytty työttömiä seuraavasti:

Tammikuu	51.916
Helmikuu	52.840
Maaliskuu	49.837
Huhtikuu	36.985
Toukokuu	11.010
Kesäkuu	268
Lokakuu	1.886
Marraskuu	6.751
Joulukuu	12.649

3. Työttömyyssohjeet

Kuten edellisen vuoden vuosikertomuksessa mainitaan, antoi Kekkosen neljäs hallitus 29 päivänä lokakuuta 1953 päätöksen toimenpiteistä työttömyyden torjumiseksi ja lieventämiseksi, jolla muutettiin vuonna 1950 annettujen työttömyyssohjeiden palkkausta ja työttömyyskortistosta poistamista koskevia määräyksiä työntekijäin kannalta epäedullisemmiksi. Tämän joh-

dosta esitettiin SAK:n taholta valtioneuvostolle vaatimus työttömyyssohjeiden edellä mainittujen kohtien muuttamisesta samansisältöisiksi kuin ne olivat vuonna 1950 annetuissa työttömyyssohjeissa.

Kun työttömyyskysymys helmikuun 4 päivänä 1954 joutui SKDL:n eduskuntaryhmän tekemän välikysymyksen johdosta eduskunnan käsiteltäväksi, hyväksyi eduskunta SAK:n puheenjohtajan, kansanedustaja E. Antikaisen ehdotuksesta seuraavan pönten:

"Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta toteaa, että työttömyys on pääasiallisesti aiheutunut Kekkosen neljännen maalaisliittolais-ruotsalaisen hallituksen politiikasta, jonka tarkoituksena oli toteuttaa ns. K-ohjelma, joka oli suurteollisuuspiirien sanelema. Mainitun hallituksen työllisyyspolitiikka, joka sai viime syksyn välikysymyskeskustelussa kansandemokraattisen eduskuntaryhmän tuen, pyrki yleisten töiden vähentämiseen ja palkkojen alentamiseen myöskin työttömyystöissä. Eduskunta kehoittaa hallitusta viipymättä antamaan eduskunnan päätöksen mukaisesti uudet työttömyyssohjeet. Erityisen tärkeätä on, että näihin ohjeisiin sisällytetään määräyksiä, jotka takaavat työttömyystöissä oleville riittävän toimeentulon. Metsätyöläisten aseman parantamiseen on erikseen kiinnitettävä todella vakavaa huomiota ja metsätyöläisten palkat, jotka ovat jääneet jälkeen yleisen palkkatason kehityksestä, on viipymättä korotettava. Tämän ohessa eduskunta edellyttää, että yleisiä töitä järjestetään siinä laajuudessa, että kaikille työttömille voidaan varata työtilaisuuksia, ja siirtyä päiväjärjestykseen."

Helmikuun 12 päivänä valtioneuvosto eduskunnan kehoitusta noudattaen antoi uudet työttömyyssohjeet, joissa oli otettu huomioon SAK:n taholta tehdyt esitykset ja tyytymättömyyttä aiheuttaneet kohdat muutettu samantavaisiksi kuin ne olivat v. 1950 annetuissa työttömyyssohjeissa.

4. Olosuhteet työttömyystyömailla

Kun valtion toimesta avatuilta työttömyystyömailta tehtiin SAK:lle lukuisia valituksia työttömyystöissä maksetuista palkoista sekä muista työpaikoilla vallitsevista epäkohdista, järjestettiin SAK:n toimesta viime vuoden tammikuussa kiertokäynti suuremmilla työttömyystyömailla. Kiertokäyntiin osallistui 60 SAK:n ja sen jäsenliittojen toimitsijaa. Työpaikoilla käyntien yhteydessä ja seurauksena saatiin useita epäkohtia poistetuksi sekä palkka- ja muita työolosuhteita kohennetuksi.

5. Työttömyyden torjuminen

Odotettavissa olevan tavanmukaisen talvityöttömyyden torjumiseksi ryhdyttiin valtiovallan taholla toimenpiteisiin jo viime vuoden puolivälissä. Valtioneuvosto asetti jälleen komitean valmistelemaan talvikauden työttömyystyöohjelmaa.

SAK:n käsitykset työttömyyskysymyksen hoitamisesta talvikautena 1954—55 ilmenevät seuraavasta työttömyystyökomitealle lähetetystä kirjeestä:

"Eri tahoilta on eri yhteyksissä esitetty lausuntoja, joiden mukaan työllisyystilanteen odotetaan tulevan talvikauden aikana muodostuvan suotuisammaksi kuin kahtena viimeksi kuluneena talvikautena. Tämän laatuiset lausunnot, joita perustellaan tämän hetken suhdannenäkymillä, ovat ilmeisesti realistisia, mutta ottaen huomioon maamme vientiteollisuuden suhdanneherkkyyden, saattavat aivan odottamattomat tekijät aiheuttaa häiriöitä vientisuhdanteisiin ja siten myös työllisyystilanteeseemme. Sääsuhteistamme ja ilmanalastamme johtuvat kausiluontoiset tekijät saavat joka tapauksessa aikaan sen, että tavanmukaista talvityöttömyyttä tulee tulevanakin talvikautena ilmenemään ja erällä paikkakunnilla paikallisesti ehkä huomattavan suuressakin laajuudessa. Näin ollen on työttömyyden torjuntaan varauduttava suunnitteleamalla riittävässä määrässä sopivia yhteiskunnan kannalta katsottuna hyödyllisiä työkohteita.

Keskusjärjestömme katsoo voivansa työttömyyskysymyksen hoitoon nähdessä yhtyä suuressa määrin niihin periaatteisiin, jotka Talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työvaliokunta valmistamassaan Talouspolitiikan perusohjelmahetkessä on esittänyt. Erityistä huomiota on syytä kiinnittää ko. ohjelman ponsiin G: 9, G: 10, G: 12, G: 13, G: 21 sekä G: 22. Myöskin mainittujen ponsien perusteluissa sekä ohjelmaan liittyvässä asiantuntijalauseunnossa on esitetty useita huomionarvoisia työttömyyden alueellista jakaantumista ym. seikkoja koskevia käsityksiä, jotka komitean on työssään syytä ottaa huomioon.

Keskusjärjestömme pitää luonnollisena, että työttömyystöitä järjestettäessä varsinkin tällaisen, viimevuotisia ehkä oleellisesti helpomman työttömyystalven osalta pyritään, missä se vain on mahdollista, keskeneräisten työmaiden loppuun saattamiseen ja että voimassaolevien työttömyysohjeiden puitteissa pyritään valtion ja kunnallisten viranomaisten yhteistyötä entistään tehostamaan. Viime vuosina jatkuvasti esiintyneistä puutteista johtuen on syytä kiinnittää entistä tarkempaa huomiota työmaiden teknilliseen suunnitteluun ja valmistelutoimenpiteisiin niin, että työmaita voitaisiin riittävästi avata tarvetta siihen ilmaantuessa.

Ensi työttömyyskautta silmällä pitäen on nyt kuitenkin perusteltua aihetta ottaa huomioon eräitä yleisissä talouspoliittisissa edellytyksissä jo tapahtuneita ja mahdollisesti tapahtuvia muutoksia.

Ensinnäkin on otettava huomioon, että sekä maailmanpolitiikka, ostajamaittemme talouspolitiikka ja myös omat, entistä keskitetyimmät talouspoliittiset pyrkimyksemme viittaavat siihen, että mitään vuosien 1951—53 suhdannekehitykseen verrattavaa ilmiötä on tuskin odotettavissa. Voinemme pitää todennäköisenä, että vientimarkkinat joka tapauksessa ensi talvikauden näkymiä ajatellen pysyvät suhteellisen vakaina, joka merkitsee tasaisen ja suhteellisen korkeankin työllisyyden säilymistä puunjalostuksen eri as-teissa.

Jos metsänparannusohjelmat, investoinnit vajaakäyttöisten raaka-ainevarojen saattamiseksi jalostuksen piiriin, r^uetsätyömieskunnan vakinaistaminen yms. lähinnä työttömyysalueiden työllisyyttä tasaavat toimenpiteet saadaan käyntiin, tulee työllisyystila meillä todennäköisesti pikemminkin muistuttamaan työttömyyskausia 1950—51 ja 1951—52 kuin sitä edeltäneitä tai seuranneita vuosia. Työttömyys tulee sen ohella, että se jää suhteellisen vähäiseksi, keskittymään asutuskeskuksiin.

Toisaalta on huomattava, että kansainvälinen kauppa on kulkemassa meistä riippumatta kohti vapautumista ja mikäli emme pysty sijoittamaan

myös kulutustarvikkeiden puolella entistä enemmän ulkomaisia tarvikkeita markkinoillemme, voi kaupankäynnillämme koitua suuriakin vaikeuksia. Voimme melko nopeasti joutua kotimarkkinatuotannon piirissä lisääntyvään kilpailuun, joka taas saattaa puolestaan pakottaa eri alojen rajatuottajia tuotannon supistuksiin. Jos nyt on useilla kotimarkkinatuotannon aloilla valmisteltu tuotannon supistamista ja varsin ammattitaitoisiakin työntekijöitä on irtisanomisuhan edessä. Tämä seikka on vakavasti otettava huomioon myös työttömyystyöohjelmia laadittaessa.

Keskusjärjestömme käsityksen mukaan olisikin toivottavaa, että työttömyystyöt suunnattaisiin siinä laajuudessa kuin mahdollista kansantaloutemme ja tuotantopohjamme ekspansiota merkitseviin töihin "normaaleilla vajautyöllisyysalueilla" sekä, että tämän ohella varauduttaisiin huomattavanakin työttömyyden ilmenemiseen varsinaisen teollisuustyöväen ja ns. teollisen sekatyöväen piirissä.

Edelleen tulisi jatkuvasti kiinnittää entistä enemmän huomiota työttömyysmäärärahojen käyttämiseen siten, että ne mahdollisimman suuressa määrin tukisivat kotimaisen työllisyyden säilyttämistä ja työttömyystöiden keskinäistä arvostamista myös siltä perustalta, missä määrin eri töillä ja niihin käytetyillä määrärahoilla on heijastavaa, työllisyyttä lisäävää vaikutusta raaka-ainehankintojen yms. kautta.

Naispuolisten työntekijäin samoin kuin nuorten työntekijäin työllisyyskysymysten hoitaminen on aikaisempina työttömyyskausina osoittautunut erittäin vaikeaksi, eikä sitä ole voitu läheskään tyydyttävästi hoitaa. Tämän vuoksi pidämmekin tärkeänä, että työttömyystyökomitea yhdessä työvoimaneuvoston asettaman naisten ja nuorten henkilöiden työllisyyskysymystä tutkivan komitean kanssa mahdollisimman pikaisesti laatii suunnitelman ja ryhtyy sellaisiin toimenpiteisiin, että työllisyyspulma näiden työntekijäin osalta saadaan ratkaistuksi.

Keskusjärjestömme tulee lähitulevaisuudessa tarpeellisen aineiston saatuaan liittämään lausuntoon yksityiskohtaisia ja työttömyystöiden todennäköistä, paikallista tarvetta koskevia huomautuksia."

SAK:n jäsenliittojen ja ammatillisten paikallisjärjestöjen toimitettua SAK:lle sen pyytämät yksityiskohtaiset esitykset työttömyystöiden järjestelystä ja työkohteista, lähetettiin ne kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriölle.

6. Työttömyystöiden antaminen urakoitsijoille

Kekkosen neljännen hallituksen tilalle muodostettu Tuomiojan hallitus, jossa teollisuus- ja työnantajapiireillä oli voimakas edustus, pyrki johdonmukaisesti sivuuttamaan kosketuksen työntekijäjärjestöihin silloinkin, kun kysymyksessä oli työntekijäin ja heidän järjestöjensä kannalta tärkeät ratkaisut. Kun valtioneuvosto asetti komitean käsittelemään kysymystä työttömyystöiden antamisesta urakoitsijoiden suoritettavaksi, ja kun SAK:lle ei annettu tilaisuutta esittää komiteaan edustajaansa, lähetettiin kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriölle seuraava kirjelmä:

"Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön piirissä on saamamme tiedon mukaan viime aikoina ollut käsiteltävänä kysymys valtion yleisten töiden ja työttömyystöiden suorittamisesta ns. urakoitsijoita käyttäen. Asiaa

valmistelemaan nimitettiin komitea, jossa työntekijäjärjestöt eivät olleet edustettuina, vaikka esim. Rakennusinsinööriyhdistys, joka tavallaan edustaa tämän alan työnantajapuolta, oli edustettuna. Komitean mietintö on ollut valmiina jo jonkin aikaa, mutta työntekijäjärjestöille, ainakaan allekirjoittaneelle keskusliitolle, ei ole varattu tilaisuutta antaa lausuntoaan komitean, mietinnöstä, mikä menettely on yleinen kaikissa sellaisissa tapauksissa, jotka tavalla tai toisella koskevat työntekijöitä. Siitä, että nyt esillä olevat kysymykset koskevat läheisesti työntekijöitä, ei ole epäilystä. Mainitsemme vain työntekijäin tapaturmavakuutussuhteen ja vuosilomakysymykset sekä erikokoisesti palkkausperusteita koskevat kysymykset silloin, kun työttömyysvaroilla rahoitettuja töitä annetaan yksityisten urakoitsijain suoritettaviksi. Tässä yhteydessä tulevat mm. kysymykseen Kansainvälisen Työjärjestön hyväksymät periaatteet niiden julkisten töiden osalta, joita yksityiset urakoitsijat suorittavat.

Keskusliittomme kunnioittavasti edellyttää, että meille työntekijöitä edustavana järjestönä varataan tilaisuus antaa lausuntonsa mainitun komitean mietinnöstä ja muista mahdollisista siihen liittyvistä järjestelyistä."

7. Työttömyysvakuutus

Työttömyyden muodostuttua maassamme varsinkin talvikausina toistuvaksi ja kun valtiovallan työttömyyden torjumiseksi tarkoitetuilla toimenpiteillä ei ole voitu jatkuvaan täystyöllisyyttä säilyttää, on vaatimus työttömyysvakuutuksen toteuttamisesta tullut ammattiyhdistysliikkeen piirissä ajankohtaiseksi. Työttömyysvakuutuksen aikaansaamiseksi tekivätkin kansanedustajat SAK:n puheenjohtaja E. Antikainen ja pääsihteeri O. Lindblom sekä muut sosialidemokraattiset kansanedustajat eduskunta-aloitteen. Samaa tarkoittavan aloitteen teki samanaikaisesti myöskin SKDLin eduskuntaryhmä.

Edustaja Antikaisen ym. tekemän lakialoitteen perusteluissa todetaan, että työttömyyttä maassamme on viime vuosina esiintynyt siinä määrin, että asiaan on syytä kiinnittää vakavaa huomiota ja pyrkiä sosiaalisen turvallisuuden takaamiseen muillakin keinoilla kuin suunnitelmallisella talouspolitiikalla ja varatyöjärjestelyillä. Myöskin meillä on syytä säätää erityinen työttömyysvakuutuslaki, jollaisia on voimassa useilla kantokyvyltään Suomeen verrattavissa Euroopan maissa, joissa työttömyysvakuutuslailla on saavutettu erittäin myönteisiä tuloksia. Vakuutuksen piiriin kuuluviksi esitetään aloitteessa kaikki 18—64 vuotiaat palkkatyöntekijät.

SAK:n valtuuston kokous, joka pidettiin 23 päivänä toukokuuta, joutui myös käsittelemään työttömyysvakuutuskysymystä Suomen Elintarviketöiden Liiton esityksen perusteella, ja hyväksyi se asiasta seuraavan päätöksen:

"Työvaliokunta toteaa, että esityksessä viitatus, edelliselle eduskunnalle jätetyn lakiesityksen lisäksi on SAK:n toisen puheenjohtajan Antikaisen ja pääsihteeri Lindblomin ym. edustajain nimissä jätetty nykyiselle eduskunnalle esitys työttömyysvakuutuslaiksi, josta jäljennös perusteluineen jaetaan valtuuston jäsenille. Työvaliokunta toteaa, että viimeksi mainittu esitys sisäl-

löitään lähinnä vastaa SAK:n käsityksiä mainitun tavoitteen toteuttamismahdollisuuksista ja esittää valtuuston päätettäväksi, että ammattiyhdistysliikkeen taholta pyritään tukemaan sanotun esityksen mukaisen lain voimaantuloa."

8. Työajan lyhentäminen

SAK:n valtuuston kokoukselle olivat Suomen Metallityöväen Liitto, Suomen Puutyöväen Liitto ja Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto tehneet esityksensä työajan lyhentämisestä. Valtuusto totesi SAK:n kuudennen edustajakokouksen tehneen periaatteellisen päätöksen asteettaisesta siirtymisestä 40 tuntiseen työviikkoon, ja jätti asian hoitamisen työvaliokunnalle. Työvaliokunta lähetti valtioneuvostolle asian johdosta seuraavan kirjeen:

"Vuosittain toistuvien työttömyyskausien johdosta on SAK:n piirissä esitetty voimakkaita vaatimuksia työajan lyhentämisestä. Keskusliiton valtuusto on käsitellyt asiaa ja todennut, että sodanjälkeisinä täystyöllisyysvuosina kysymys työajan lyhentämisestä ei voinut tulla ajankohtaiseksi, mutta sen jälkeen, kun työttömyyttä eri teollisuus- ja työaloilla ajoittain suuressakin määrässä on ilmaantunut, on kysymys tullut esille lähinnä työllisyyskysymyksenä.

Kun kysymys työajan lyhentämisestä ei kuitenkaan ole yksinomaan työllisyyskysymys, vaan samalla myös laajakantoinen sosiaalinen ja kansantaloudellinen kysymys, SAK pitää tarpeellisena, että toimitettaisiin perusteellinen tutkimus siitä, mitä mahdollisuuksia maassamme on joko yleiseen tai osittaiseen työajan lyhentämiseen. Asiaa tutkimaan SAK esittää asetettavaksi komitean, jolle annettaisiin tehtäväksi tutkia työajan lyhentämismahdollisuuksia maassamme ja tehdä asian johdosta esityksensä."

SAK:n esityksen mukaisesti valtioneuvosto asettikin viime vuoden syksyllä komitean tutkimaan työajan lyhentämismahdollisuuksia.

9. Talouselämän vakauttaminen

Talouspoliittinen suunnitteluneuvosto jatkoi kertomusvuoden aikana ponnistelujaan talouspoliittisen ohjelman aikaansaamiseksi. Elokuun lopulla hyväksyikin neuvosto työvaliokuntansa laatiman luonnoksen mukaisen ohjelman, joka sai nimekseen "Talouspolitiikan perusohjelma". Ohjelma ei kuitenkaan tullut yksimielisesti hyväksytyksi. Neuvoston jäseninä olleet SAK:n sekä muut työväen edustajat jättivät mietinnön johdosta eriävän mielipiteensä, esittäen seuraavaa:

"1. Yleistä

Talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työ sellaisenaan on muodostunut tähän asti vakavimmaksi yritykseksi harjoittaa maassamme ajan ja olosuhteiden ehdottomasti vaatimaa suunnitelmallista, myös tulevaisuuden huomioivaa talouspolitiikkaa koko kansantalouden puitteissa. Lähtökohtana on ollut 2. 5. 1951 solmitun taloudellisen linnarauhasopimuksen neljäs kohta.

Sen mukaisesti asetettiin talouspoliittinen suunnitteluneuvosto, jonka työhön ovat osallistuneet hallituksen, Suomen Pankin ja tärkeimpien taloudellisten ja poliittisten järjestöjen edustajat.

Talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työ on tähän mennessä jakaantunut kahteen päävaiheeseen, kuten linnarauhasopimuksessa edellytettiin. Ensimmäinen vaihe oli vakauttamisohjelma. Sen tarkoituksena oli inflaation pysäyttäminen, taloudellisen tasapainon saavuttaminen ja siten ajan ja mahdollisuuksien varaaminen pitempää ajanjaksoa koskevien taloudellisten ja talouspoliittisten suunnitelmien harkinnalle. Vakauttamisohjelmasta sopiminen antoi talouselämällemme eräitä merkittäviä yleisiä etuja. Rahanarvo on säilynyt verrattain vakaana lähes kolmen vuoden ajan. Palkkojen indeksisidonaisuus, maataloustulon vakauttaminen ja suhdannepidätysjärjestelmä ovat muodostaneet keskeisen osan yleisestä tulonjakopolitiikasta, jonka puitteissa vallinnut sopimustila eri etupiirien kesken on tarjonnut riittävät edellytykset suunnitelmallisen ja tehokkaan talouspolitiikan rakentamiseksi.

Taloudellinen linnarauha ja vakauttamissopimus sekä tapahtunut tosiasiallinen taloudellinen kehitys ovat kuitenkin merkinneet kohtuuttomia uhrauksia pieni- ja keskituloiselle kansanosalle, palkansaajille ja pienyrittäjille. Työttömyys, maatalouden hintasubventioiden poistaminen, asutokustannusten kohoaminen ja elinkustannusten kompensoimaton nousu ovat pääasiallisesti rasittaneet juuri tätä kansanosaa.

Tästä epäoikeudenmukaisesta taloudellisesta kehityksestä huolimatta olemme osallistuneet talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työhön pyrkimyksenämme turvata omalta osaltamme talouspoliittisen siirtymävaiheen vaatima yhteiskuntataloudellinen työrauha, joka viime kädessä on ehdottomana edellytyksenä myös yleiselle taloudelliselle nousulle ja elintason kohoamiselle. Samasta syystä asetamme talouspoliittiselle suunnittelutyölle ehdottoman perusvaatimuksen, että sopimus- ja suunnitteluvaiheen aikana syntyneet epäoikeudenmukaisuudet kyetään niistä kärsimään joutuneille hyvittämään turvaamalla täystyöllisyys, kansantaloutemme tuotannon voimakas nousu ja tuotannon tulosten oikeudenmukainen jakautuminen.

Talouspolitiikan perusohjelma ei tältä kannalta arvostellen ole mielestämme riittävän perusteellinen ja tehokas. Suunnitteluneuvoston työn luonteesta johtuen ohjelmaan on eri käsittelyvaiheiden jälkeenkin jäänyt sekä periaatteellisia että teknillisiä heikkouksia, jotka eräiltä osin merkittävästi vähentävät ohjelmalta vaadittavaa käytännöllistä arvoa. Lisäksi, kuten erikseen esitämme, ohjelmaan sisältyy joukko tärkeitä yksityiskohtia, joissa emme voi yhtyä suunnitteluneuvoston enemmistön kantaan.

Pyrkimys taloudellisen ja sosiaalisen yleisedun toteuttamiseen koko kansantaloutta koskevan määrätietoisen politiikan avulla on jo miltei kaikkialla maailmassa hyväksytty yleisenä periaatteena. Monissa maissa tämä periaate on johtanut kauaskantoisiin ja ilmeisen menestyksellisiin käytännön toimenpiteisiin. On annettu valtiovallan nimenomaisesti tehtäväksi huolehtia siitä, että kansantaloutta suunnitelmallisesti kehitetään ja ohjataan mahdollisimman suurta kokonaistuotantoa ja tuotannon tulosten oikeudenmukaista jakautumista silmälläpitäen. Mahdollisimman suuren kokonaistuotannon taloudellisena edellytyksenä on korkea ja tehokas työllisyys. Korkean työllisyyden aikaansaamiseksi on ennen kaikkea kyettävä eliminoimaan joukkotyöttömyys. Tehokkaan työllisyyden luomiseksi on kyettävä rationalisoimaan tuotantoa sekä yksityisten tuotantolaitosten ja elinkeinoalojen että koko kansantalouden puitteissa. Lisäksi on kansantalouden rakennetta eri elinkeinojen keskinäistä suhdetta ja tuotantosuuntaa ajatellen kehitettävä sellaiseen suuntaan, että kansainvälisen työnjaon edut tulevat ulkomaankaupan välityksellä hyväksikäytetyiksi.

Näille periaatteille rakentuvan talouspolitiikan harjoittaminen edellyttää nykyaikaisessa demokraattisessa yhteiskunnassa sitä, että eri etupiirejä edustavien järjestöjen kesken voidaan sopia tuotannon tulosten jakamisesta, yleisen tulonjakopolitiikan perusteista ja että valtiovallalla on käytettävissään keinoja tuotantoa ja tulonjakoa koskevien yleisten tavoitteiden toteamiseksi ja saavuttamiseksi. Sitä varten tarvitaan asianomaiset valtion elimet, jotka ovat vastuussa tarpeellisesta taloudellisesta tutkimustyöstä, yleistaloudellisten suunnitelmien laadinnasta ja niiden toteuttamisen valvonnasta. Edelleen on tarpeen, että valtion yrittäjätoiminta sekä keskuspankki ja sen käytettäviksi annettavat keinot asiallisesti ja organisatoorisesti nivelletään valtion yleiseen talouspolitiikkaan.

Siinä määrin kuin nämä edellytykset ovat olemassa, voidaan valtion toimesta harjoittaa todella tehokasta yleisen edun mukaista talouspolitiikkaa, jolle on ominaista luotettavuus ja johdonmukaisuus. Käytännössä tällaisen talouspolitiikan tulee perustua tuotantoa ja tulonjakoa koskeviin kokonaisohjelmiin, joissa on riittävällä tarkkuudella määritelty ohjelman tarkoittama ajanjakso, sen taloudelliset ja sosiaaliset tavoitteet sekä eri tavoitteiden toteuttamistapa ja toteuttamisjärjestys. Kehityksen vaatiman taloudellisen joustavuuden turvaamiseksi on lisäksi tarpeen, että käytännössä kyetään valvomaan monopoolien, kartellien ja hintasopimusten avulla harjoitettua yksityisten toimesta tapahtuvaa talouselämän säännöstelyä.

Esiintyneiden väärinkäsitysten torjumiseksi on todettava, että edellä kuvatus kaltainen talouspoliittinen periaate, jonka johdonmukaiseen noudattamiseen olemme pyrkineet, ei vielä sinänsä määrittele valtiolle annettavan vallan ja toimialan laajuutta talouselämässä yleensä. Jo vuosikymmentien ajan on valtiolta tullien, verojen jne. muodossa merkittävällä tavalla vaikuttanut taloudelliseen kehitykseen. Talouspolitiikan kannalta on ensi kädessä tärkeintä, että se mitä tehdään, tehdään yleistä etua tavoittelevien suunnitelmien pohjalta perustellusti ja johdonmukaisesti. Taloudellisten ja sosiaalisten tavoitteiden asiasisältö tulee pakostakin aina jäämään jatkuvan harkinnan ja sovittelujen varaan.

Talouspolitiikan perusohjelman yleisiksi tavoitteiksi on asetettu rahataloudellisen tasapainon säilyttäminen, täystyöllisyyden ylläpitäminen, tuotannon kohottaminen ja tuotannon tulosten oikeudenmukaisen jakaantumisen edistäminen ja valvominen. Nämä tavoitteet ovat keskenään epäjohdonmukaisessa järjestyksessä, mutta ne muodostavat siitä huolimatta riittävän selvän lähtökohdan. Ohjelman rakenne ja siihen sisältyvät käytännölliset ehdotukset ovat kuitenkin hyvin irrallisessa yhteydessä, eräin kohdin jopa ristiriidassa näiden tavoitteiden kanssa.

Talouspolitiikan perusohjelma ei ole rakenteeltaan varsinainen perusohjelma, vaan eräänlainen kertakorjausohjelma. Yleisten tavoitteiden edellyttämät perustutkimukset kansantaloutemme tuotannon ja tulonjaon rakenteesta sekä tällaisiin tutkimuksiin perustuvat johtopäätökset ja ohjelmakohdat ovat jääneet kokonaan tekemättä. Niinikään on periaatteessa väärin ja tosiasioiden kanssa ristiriidassa jättää vaille tutkimusta ja riittävää huomiota valtiovallan mahdollisuudet harjoittaa jatkuvasti välitöntä taloudellista toimintaa ja koko kansantalouden ohjausta hyväksytyjen tavoitteiden suuntaisesti. Eräät ohjelman kohdat päin vastoin pyrkivät rajoittamaan valtion taloudellista toimintaa ilman, että tällaista kantaa olisi millään tavalla perusteltu.

Periaatteellisten ja rakenteellisten heikkouksien ohella on talouspolitiikan perusohjelmassa teknillisiä vajavaisuuksia, jotka tulevat esille ohjelmaa käytäntöön sovellettaessa. Ohjelman eri osissa on väljin sanakääntein asetettu tavoitteiksi monia hyviä asioita, mutta vain harvoissa kohdissa on päästy

aikaan ja asiasisältöön nähden riittävän täsmällisiin ehdotuksiin. Usein jää hämäräksi mihin mennessä asetettu tavoite olisi pyrittävä saavuttamaan ja missä aika- ja tärkeysjärjestyksessä eri tavoitteet ovat keskenään. Monissa tapauksissa jää niinikään epäselväksi millä tavoin ja kenen toimesta jokin ohjelmakohta olisi toteutettava.

Näiden rakenteellisten heikkouksien ja yksityiskohdista vallitsevien erimielisyyksien johdosta on olemassa vaara, että ohjelma jää erältä osin vain toivomuksiksi. Perusohjelma on kuitenkin kokonaisuus, jonka monet tärkeät ja toisiinsa kytkeytyvät osat ovat eri etupiirien välisen pitkäaikaisen neuvottelun ja sovittelun tulos. Jos ohjelmaa varsinkin tulonjakopolitiikan osalta yritetään toteuttaa vain osittain ja yksipuolisesti, on todennäköistä, että vastakkaisten etupiirien sovitteluva yhteistyö vaikeutuu. Tällöin jouduttaisiin ristiriitojen ratkaisussa ehkä jälleen taloudellisten taistelu- ja voimakeinojen käyttöön. Sellaisen politiikan seuraukset ovat yleensä vahingollisia yleisen edun kannalta, ja on muistettava, että juuri tämänkaltaisten epäkohtien välttämiseksi aloitettiin talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työ.

Kuten edellä olevasta periaatteellisesta ja erikseen jättämästämme yksityiskohtaisemmasta kannanilmaisusta ilmenee, me emme pidä talouspolitiikan perusohjelmaa sellaisenaan linnarauhan ja vakauttamissopimuksen asettamien vaatimusten mukaisena. Olemme kuitenkin vakuuttuneita siitä, että talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työ rakentuu sinänsä välttämättömälle pyrkimykselle, jos kansakuntana aiomme pysyä taloudellisessa ja sosiaalisessa kehityksessä aikamme mukana.

Talouspoliittisen suunnittelutyön tähänastiset myönteiset tulokset olisi otettava varteen ja jatkettava pyrkimyksiä suunnitelmallisen talouspolitiikan aikaansaamiseksi. Valmistelut talouspolitiikan perusohjelman käytäntöönsoveltamiseksi ja siinä yhteydessä esiintyvien pulmien ratkaisemiseksi olisi viipymättä aloitettava. Tällöin on johdonmukaisuussyistä kiireellisimpänä otettava esille ne ohjelmakohdat, jotka tähtäävät jo aloitetun suunnittelutyön jatkamiseen ja tehostamiseen.

Edelläesitettyjen yleisten näkökohtien lisäksi haluamme esittää talouspolitiikan perusohjelman eri lukuihin nähden seuraavat yksityiskohtaiset huomautuksemme:

A. Maatalous

Ponnen A: 3 periaatteena on maitotaloustuotteiden, sianlihan ja kananmunien tuotannon rajoittaminen kotimaista kulutusta vastaavaksi. Tällaisen tavoitteen asettaminen ja saavuttaminen edellyttää niiden tuotannon saattamista nykyistä epäedullisempaan asemaan muuhun maataloustuotantoon nähden.

Valtaosa kalataloustuotteista saadaan pieniltä ja keskisuurilta tiloilta, joille nämä tuotteet puolestaan merkitsevät pääasiallista rahatulon lähdetä maataloustuotannon osalta. Karjataloustuotantoa rajoittavasta politiikasta joutuvat niin ollen kärsimään pienten ja keskikokoisten tilojen viljelijät suurempien tilojen saadessa vastaavan edun.

Emme pidä sellaista maatalouspolitiikkaa tulonjaon kannalta oikeudenmukaisena. Yleisillä taloudellisilla näkökohdilla ei liioin voida perustella pyrkimystä karjataloustuotannon rajoittamiseen ja sitä tietä karjatalouden vientituotannon ehkäisemiseen maataloutemme nykyisen rakenteen vallitessa.

Maastamme on sodan jälkeen v:sta 1946 alkaen viety joka vuosi eneneviä määriä juustoa. Vaikka margariinin vuoteen 1953 jatkunut jakelusaännöstely on pitänyt voim kotimaisen kulutuksen suhteellisen korkeana, on voin tuotanto siitä huolimatta jo v. 1953 ylittänyt kotimaisen kulutuksen. Maidon

tuotannossa on näin ollen siirrytty pysyväläntuotantoon, joka lähivuosina tulee tuotannon yleisen nousupyrkimyksen ansiosta vielä lisääntymään.

Kananmunien ja varsinkin sianlihan tuotanto on niin meillä kuin muissakin karjalaisvaltaisissa maissa tärkeältä osaltaan maidon tuotannosta riippuvaista. Niinpä sitten juuri sianlihan vientituotantoasteelle siirtyminen on v. 1954 tapahtunut tosiasia.

Kysymys siitä, onko kotieläintuotteiden vientituotantoa lähdeittävä rajoittamaan, on kokonaisuudessaan lähinnä työllisyys- ja tuotannon rationalisointikysymys. Jo olemassa olevan maataloustuotannon tuotantovälineistön käyttö työn tuottavuuden lisäämispyrkimyksin on oikein silläkin uhalla, että tuotanto lisääntyy pysyvän vientituotannon asteelle. Tilanne on muutettavissa toiseksi silloin, kun maatalousväestön maataloustuotannon määrään vaikuttava siirtyminen muiden ammattien piiriin on realisoitavissa ja tämä tekee kansantaloudellisesti vieläkin paremmat mahdollisuudet ihmistyövoiman hyväksikäyttöön.

Tällä kertaa ovat juuston, voion, sianlihan ja kananmunien hinnat lähempänä kansainvälistä hintatasoa kuin muiden maataloustuotteiden hinnat. Kuitenkin on ko. hintaero niidenkin kohdalla huomattava. Kun kotimaan markkinoilla maksetaan hintojen lisän muodossa maataloudelle jo huomattava tuotantosuojia, on kohtuullista, että maatalous itse rahoittaa niiden tappioiden maksun, jotka syntyvät kotieläintuotteiden ylijäämäerien viennistä, kuitenkin ei kotimarkkinahintojen lisäyksiin. Tätä tarkoitusta varten riittää osa siitä lisäansioista, jonka tuotannon lisä tuo maataloudelle. Näin ollen vientiin liikenevien ylijäämäerien aiheuttamien tappioiden rahoittamista varten on perustettava vientimaksurahasto, johon kootaan varat maatalouden markkinoimien tuote-erien tilityksien yhteydessä.

Ponnet 4: 12 ja A: 13 eivät ole sopusoinnussa perusohjelman tuotantoa ja tulonjakoa koskevien yleisten tavoitteiden kanssa. Maatalouden hyväksi tulevien tuki- ja avustuspäämäärärahojen käytölle on asetettava yhdenmukaisesti muiden talouspoliittisten tavoitteiden kanssa se, että ne ovat omiaan edistämään tuotannon ja työn tuottavuuden nousua. Sellainen tuki ja avustus, joka ei tässä suhteessa kykene täyttämään nykyajan vaatimuksia, on poistettava ja sen sijaan on siirryttävä muihin, paremmin tarkoitustaan vastaaviin toimenpiteisiin. Keskeistä maatalouden tuki- ja avustuspäämäärärahojen käytön kehittämiseksi olisi niiden käytön ohjaus ja neuvontatyö. Kun maatalousneuvonta nykyisellään on hajanaista, olisi sen tehostamiseksi tehtävä se, mitä v. 1953 kysymystä pohtinut komitea on yksimielisesti esittänyt. Keskitetty maatalousneuvonta olisi omiaan antamaan kaikelle maatalouden tuki- ja avustustoiminnalle entistä paremmat mahdollisuudet palvella maataloustuotantoa, työllisyyden hoitoa, maatalouden rationalisointia sekä elinkustannusten alentamista.

Kotimaisen sokerin hinta on kolminkertainen tuontisokerin hintaan verrattuna. Jos tätä suuruusluokkaa oleva hinnanero pyritään supistamaan pääasiallisesti sokerin tuontitullin korotuksella, kuten ponnessa A: 22 edellytetään, johtaisi se sokerin kuluttajahinnan kohoamiseen kohtuuttoman korkealle. Kotimaisen sokerituotannon tukeminen voi mielestämme tapahtua vain sillä edellytyksellä ettei se korota sokerin kotimarkkinahintoja.

Kotimainen ravintorasvan tuotanto rypsin viljelyn avulla on suhteellisen nuorta eikä sen viljelystä vieläkään ole saatu lopullista varmuutta. Kuitenkin siitä on jo nyt muodostunut ravintorasvojen hinnoittelussa erittäin voimakas hintoja korottava tekijä. Niin kauan kuin rypsin tuotanto- ja siitä valmistettavan ravintorasvan valmistuskustannuksia ei saada elleen alennettua, on hintapolitiittisesti vaikeata yksin tullisuojan avulla hoitaa rypsin

tuotannon tukemista. Siitä syystä olisi kotimaisen kasvirasvatuotannon tarvitsema tuki maksettava niin, ettei se korota kasvirasvoista valmistettujen tuotteiden kotimarkkinahintoja.

C. Teollisuus

Tuotannon yleinen tehostaminen koko kansantalouden puitteissa edellyttää nopeata ja oikein suunnattua teollistamista. Valtion talouspoliittisena tehtävänä tulisi olla sekä aktiivinen teollistaminen että teollistumisen yleisten edellytysten luominen ja kehityksen ohjaaminen koko kansantalouden kannalta edulliseen suuntaan.

Teollisuutta koskevassa perusohjelman osassa on sivuutettu teollistumisen merkitys kansantaloutemme rakenteellisen kehittämisen kannalta. Ei ole syntynyt kansantalouden kehittämisen vaatimaa varsinaista teollistamisohjelmaa, joka vasta olisi tehnyt mahdolliseksi yksityiskohtien harkitsemisen yhdenmukaisella tavalla. Ohjelmaan otettu periaatteellinen julkilausuma teollisuuden kehittämisestä ei tarjoa riittävää pohjaa verotusta, tullipolitiikkaa jne. koskeville esityksille.

Valtion osuus teollistamispolitiikassa rajoittuu perusohjelman esitysten mukaan lähinnä yleisten edellytysten luomiseen ja yksityisten hallussa olevan teollisuuden rahoittamiseen. Eräissä esityksissä pyritään jopa nimen omaan määrittelemään, mitä kauemmaksi valtion toimesta harjoitettu teollistaminen ei saisi mennä. Tällainen kanta ei mielestämme ole objektiivinen, eikä sitä liioin ole perusteltu. Teollistamispolitiikan tavoitteena on yleinen etu, jonka toteuttamiseksi olisi harkittava kaikkia käytettävissä olevia keinoja ennen kaikkea niiden tehokkuuden ja tarkoituksenmukaisuuden kannalta.

Eräät teollistamistehtävät, mm. voimatalouden ja kaivostoiminnan alalla eivät niihin liittyvän riskin ja sijoitustoiminnan pitkäjännitteisyyden takia ole riittävästi kiinnostaneet yksityistä pääomaa. Samoin on laita Pohjois-suomen teollistamisen. Teollisuustoiminnan yleisten edellytysten turvaamiseksi on näihin tehtäviin kuitenkin välttämättä käytävä käsiksi. Ei ole perusteltua yrittää nimenomaan estää valtion yleisen edun mukaista toimintaa tällä alalla. Näin sitäkin suuremmalla syyllä, kun yksityisen teollisuuden rahoitusta koskevat esitykset rakentuvat pääasiallisesti valtiotaloudesta irroitettaville varoille, valtion lainoille ja muulle tuelle sekä veronalennuksille.

Esitetyt veroalennukset eivät sellaisenaan anna takeita siitä, että vastaava määrä pääomaa siirtyy teollisuuden rahoitukseen käytettäväksi. Jos valtion mahdollisuudet tehokkaan talouspolitiikan harjoittamiseen veronalennusten ja siten valtion tulojen pienenemisen johdosta tuntuvasti vähenevät, saattaa tulos olla suorastaan päinvastainen. Voimakas teollinen investointi edellyttää korkeata työllisyyttä, mikä puolestaan aika ajoin on ratkaisevasti riippuvainen valtiontalouden suomista mahdollisuuksista.

E. Huoneenvuokrat ja asuntotuotanto

Huoneenvuokrakysymyksen keskeisenä pulmana on uusien talojen kohuttoman korkea vuokrataso sekä toisaalta siitä, toisaalta vuokrasäännöstelystä johtuva suuri ero uusien ja vanhojen talojen vuokrien välillä. Kysymyksen oikeudenmukaista ratkaisua ei saavuteta siten, että vanhojen talojen vuokria tuntuvasti korotetaan ilman muita samanaikaisia toimenpiteitä.

Vuokratason yhtenäistämiseen pyrittäessä on ratkaistava kysymys siitä, millä korkeudella tämä yhtenäistäminen tapahtuu.

Uusien talojen nykyinen vuokrataso on ehdottomasti liian korkea. Emme pidä hyväksyttävänä vanhojen talojen vuokrien korottamista, ellei samanaikaisesti kyetä tuntuvasti alentamaan uusien talojen vuokria ja perheasuntovastuuta riittävästi tukemaan vanhoissa taloissa asuvia vähävaraisia perheitä.

Uusien talojen korkean vuokratason eräänä perussyynä on maassamme sovellettu kohtuuttoman korkea korko. Korkokannan tuntuva alentaminen on sen vuoksi tärkeätä, paitsi yleisen kustannustason, myöskin asuntotuotannon ja vuokratason kannalta. Toinen tärkeä syy vuokratason korkeuteen on asuntotuotantoon kohdistuva liikevaihtovero. Sen vuokratasoa korottava vaikutus olisi poistettava. Rakennustoiminnan rationalisointi ja sitä tietä tapahtuvaan rakennuskustannusten alentamiseen olisi niinkään pyrittävä nykyistä tehokkaammin toimenpitein.

Uusien, säännöstelemättömien asuntojen osuus asutokannasta kasvaa jatkuvasti. Sitä mukaa kuin näin tapahtuu, ja myöskin vanhojen talojen * osalta pyritään irti vuokrasäännöstelystä, jää vuokrataso ratkaisevasti riippumaan paitsi uusien asuntojen tuotanto- ja ylläpitokustannuksista, myös asuntojen tarjonnasta. Kohtuullisen vuokratason saavuttaminen ja säilyttäminen edellyttää tällöin, että asutuskustusten asunnontuotanto riittää poistamaan nykyisen asuntopulan ja peittämään asuntojen kasvavan lisätarpeen.

Vuonna 1954 lasketaan asutokeskuksissa tuotettavan n. 9.000 arava-asuntoa ja n. 5.000 muuta asuntoa eli yhteensä n. 14.000 asuntoa. Jos asutuskeseurusten asuntovajaus aiotaan poistaa vuoteen 1965 mennessä, olisi vuositain kuitenkin tuotettava n. 15.000 asuntoa. Asuntojen tuotannossa näyttää siis lähivuosina syntyvän n. 1.000 asunnon vaje vuositain. Väestökeskusten asuntovajaus on jo niin pitkäaikainen ja pitkälle kehittynyt sosiaalinen epäkohta, että sen poistamiseksi lähivuosina tarvitaan ehdottomasti tehokas asuntotuotannon kokonaisuohjelma. Tällöin on ennen kaikkea turvattava aravatoiminnan varmuus ja pitkäjännittäisyys. Jo näkyvissä olevan asuntotuotannossa syntyvän vajauksen peittämiseksi olisi aravan käyttöön vv. 1955—59 varattava kaikkiaan 8,5 miljardia markkaa vuositain.

G. Työllisyysvaihteluiden tasoittaminen

Metsäteollisuuden tulomuodostuksella on keskeisin asema työllisyyden suhdannevaihteluissa. Tämän huomioonottaen emme pidä riittävinä niitä toimenpiteitä, joiden avulla ponsien G: 14—16 mukaisesti olisi pyrittävä työllisyyden suhdannevaihteluiden tasoittamiseen.

Vientisuhdanteiden varausjärjestelmää koskevien esitysten toteuttaminen ei vielä anna varmuutta siitä, että vapaaehtoiset suhdannevaraukset tapahtuisivat sopivana ajankohtana ja sopivan suuruisina. Siitä syystä olisi vapaaehtoisuuteen perustuvaa suhdannevarausjärjestelmää täydennettävä lainsäädännöllä, joka tekee mahdolliseksi pakolliset ja tiettyyn pohjahintatasoon sidotut suhdannepidätykset niin pian kuin osoittautuu, että vapaaehtoisilla suhdannevarauksilla ei saavuteta asetettua tavoitetta.

Jotta työllisyysvaihteluiden ongelmaan voitaisiin käydä kiinni todella tehokkaasti, on saatava käytettäväksi riittävän tarkkoja ja ajan tasalla olevia tietoja tulomuodostuksesta ja sijoitustoiminnasta metsäteollisuuden ja metsätalouden piirissä. Näitä seikkoja koskevan jatkuvan tutkimuksen olisi oltava lähtökohtana suhdannevarausjärjestelmää sovellettaessa ja kulloinkin tarpeelliseksi katsottavien suhdannevarausten tai suhdannepidätysten määrää harkittaessa.

Ponnassa G: 16 on edellytetty, että mikäli vapaaehtoinen suhdannevarausjärjestelmä ei määrättyissä kehitysvaiheissa toimi riittävän tehokkaasti, olisi

ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimenpiteisiin. Työllisyysvaihteluiden ta-
soittamista ajatellen on kuitenkin myöhäistä ryhtyä laajakantoisiin toimen-
piteisiin vasta sen jälkeen kun vapaaehtoinen varausjärjestelmä jossakin
vaiheessa on jo osoittautunut ilmeisen tehottomaksi. Sen vuoksi on tärkeää,
että edellä mainittu tutkimustyö aloitetaan ja pakollisia pidätyksiä koskeva
lainsäädäntö saatetaan voimaan kiireellisenä ja vapaaehtoisen varausjärjes-
telmän toteuttamisesta riippumatta.

H. Julkinen talous- ja rahapolitiikka

Talouspolitiikan perusohjelmassa on lähdetty sille linjalle, että valtion
taloutta yleensä olisi pyrittävä supistamaan. Ei kuitenkaan ole osoitettu, että
perusohjelmalle asetetut päätaavoitteet edellyttäisivät tällaista politiikkaa.
Päinvastoin voidaan todeta, että valtion mahdollisuudet hoitaa esim. työllis-
yyskysymystä supistuvat sitä mukaa kuin valtion talouskin supistuu.

Sinänsä toivottavien veronalennusten eräänä perusteena on pidetty sitä
tosiasiaa, että sodan johdosta syntynyt valtiontalouden rasitus on lähivuo-
sina supistumassa. Tällöin on jätetty huomioimatta, että eräät muut seikat
toisaalta väistämättömästi johtavat valtion menojen lisääntymiseen lähivuo-
sina. Liitteestä I ilmenee, että ammatissa toimivan väestön elatusrasitus on
huomattavasti kasvanut vuodesta 1940 vuoteen 1950 ja että kehitys on edel-
leen jatkumassa samaan suuntaan. Tällainen väestörakenteessa tapahtuva
huomattava muutos tekee sosiaalisten tulonsiirtomenojen jatkuvan kasvun
väistämättömäksi siinäkin tapauksessa, että sosiaalipolitiikkamme standar-
dia ei lainkaan kohotettaisi. Toisaalta on kuitenkin todettava, että sosiaali-
politiikassamme on edelleenkin kansainvälisesti arvostellen huomattavia auk-
koja ja heikkouksia, jotka vaativat kiireellisiä toimenpiteitä.

Verorasiituksen lieventämisistä koskevissa esityksissä ei ole otettu huomioon
niitä valtion verotulojen vähennyksiä, joita eräät muut perusohjelman osat
edellyttävät. Niissä ei liioin ole lähemmin osoitettu sitä tapaa, jolla veron-
alennukset pantaisiin toimeen. Pieni- ja keskituloiset eivät käytännöllisesti
katsoen lainkaan hyötyisi valtion välittömän verotuksen alentamisesta. Siitä
syystä olisi mielestämme pitänyt todeta, että talouspolitiikan perusohjelman
yleisten tavoitteiden neljäs kohta, elintason kohottamisen oikeudenmukaisen
jakaantumisen valvominen, edellyttää ensikädessä sellaisia veronuudistuksia,
jotka lisäävät pieni- ja keskituloisten kulutuskykyä.

I. Valtion talouspoliittisten tehtävien hoito

Monissa maissa on jo pysyväisten elimien ja järjestelyjen avulla toteutet-
tu taloudellisen tutkimustyön ja valtion taloudellisen toiminnan ko-ordinointi,
kuten mm. perusohjelman liitteessä 29 ilmenee.

Meidän maassamme on aikaisemmin useaankin otteeseen laadittu yleis-
taloudellisia selvityksiä ja suunnitelmia, joiden avulla on pyritty määritte-
lemään asianomaisen ajankohdan vaatimat tärkeimmät talouspoliittiset toi-
menpiteet. Kaikki nämä tutkimukset ja ohjelmat ovat kuitenkin olleet luon-
teeltaan tilapäisiä. Niiden avulla on pyritty poistamaan kulumassa olevan
hetken pahimmat taloudelliset epäkohdat. Pitkäjännitteisten tavoitteiden
asettaminen ja pyrkimys talouspolitiikan yhtenäistämiseen ja tehostamiseen
tässä tarkoituksessa on tyystin puuttunut.

Talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työ muodostaa tässä suhteessa
myönteisen poikkeuksen. Lähtökohtana on ollut pyrkimys todeta tähänastis-
ta perusteellisemmin tutkimuksin talouspolitiikan yleinen luonna, sen pitkä-

jännitteiset tavoitteet ja näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Kulloinkin asetettavista yleistaloudellisista tavoitteista riippumatta on tarpeen, että valtion talouspolitiikkaa, siinä laajuudessa kuin sitä harjoitetaan, tapahtuu tarkoituksenmukaisella tavalla, tehokkaasti ja suunnitelmallisesti. Tässä mielessä eivät talouspolitiikan perusohjelman ehdotukset valtion talouspoliittisten tehtävien hoidosta ole riittävän perusteellisia.

Tyydyttävään tulokseen pääsemiseksi olisi ollut tarpeen suorittaa tutkimus valtion taloushallinnon nykyisestä tilasta sekä erilaisista mahdollisuuksista rationalisoida valtion talouspoliittisten tehtävien hoitoa ja ko-ordinoida sellaista tutkimus- ja suunnittelutyötä, johon talouspolitiikan tulisi perustua. Näiden perustutkimusten puuttuessa ovat asiaa koskevat ehdotukset pakostakin jääneet suunnitteluneuvoston työn tässä vaiheessa puolittiehen.

Valtion hallintokoneiston ja nimenomaan taloushallinnon uudistaminen ajan vaatimuksia vastaavaksi on väistämättömästi edessä. Johdonmukaisesti toteutettuna tällainen uudistus tulee todennäköisesti koskemaan sekä yleisiä hallinnollisia periaatteita että hallinnollista tekniikkaa.

Ehdotettu pysyväinen talouspoliittinen suunnitteluelin ja sen kanssa yhteistyössä toimiva talouspoliittinen suunnittelutoimisto tarjoavat epäilemättä mahdollisuuden tämänsuuntaiselle toiminnalle tulevaisuudessa. Jos toisaalta kuitenkin otetaan huomioon, että perusohjelman käytännöllinen merkitys jää monilta osin ratkaisevasti riippumaan siitä, kuinka nopeita ja perusteellisia ovat itseään taloushallintoa koskevat uudistukset, olisi paikallaan aloittaa tämä työ voimakkaammin ottein. Taloushallinnon uudistustyön laatu ja merkitys olisi edellyttänyt esitystä keskittävästä elimestä, taloudellisesta suunnitteluministeriöstä ja sen yhteyteen perustettavista tai siirrettävistä osastoista huolehtimaan taloudellisen tutkimuksen ja talouspolitiikan koordinatiosta sekä yleistaloudellisten suunnitelmien laadinnasta."

10. Talousneuvosto

Talouspoliittisen suunnitteluneuvoston esitettyä talouspolitiikan perusohjelmassa, "että luodaan nykyistä pysyvämpi talouspoliittinen suunnitteluelin, jonka tulee toimia yhteistoiminnassa hallituksen ja tärkeimpien taloudellisten järjestöjen kanssa talouspoliittisten selvitysten ja ohjelmien laatimisessa sekä ehdotettujen toimenpiteiden täytäntöönpanon seuraamisessa ja johon määrätään hallituksen ja tärkeimpien taloudellisten järjestöjen ja keskuspankin edustajat sekä tarpeellinen määrä muita jäseniä", lakkautti hallitus talouspoliittisen suunnitteluneuvoston ja nimitti syyskuun 9 päivänä talousneuvoston, johon SAK:n edustajina nimitettiin Aku Sumu, Eero Antikainen, Olavi Lindblom, Vihtori Rantanen, Valdemar Liljeström ja Kauko Valjakka.

Talouspolitiikan perusohjelmassa esitetyn talouspoliittisen suunnittelutoimiston muodostamista ei toteutettu kertomusvuoden aikana.

B. TYÖEHTOPOLIITTISET TAPAHTUMAT JA TOIMENPITEET

1. Yleistä

Vuoden vaihteessa ja kertomusvuoden alkupuolella irtisanottujen työehtosopimusten johdosta käydyt neuvottelut johtivat uusien sopimusten soi-

minimiseen yleensä entisillä palkkaehdoilla, sillä voimassa ollut vuonna 1951 lokakuussa annettu valtioneuvoston päätös työpalkkojen säännöstelystä esti yleiset työpalkkojen korotukset. Sopimuksista huolimatta eivät mielialat työpaikoilla täydellisesti rauhoittuneet, sillä elinkustannuksissa oli jo vuoden 1952 alusta lähtien tapahtunut vähitellen hiljaista nousua, joka oli aiheuttanut reaali-palkan alentumisen. Levottomuutta lisäsi huomattavasti se, että elinkustannusindeksin vapaata kehitystä ehkäistiin erinäisillä sellaisilla hinta-politiittisilla toimenpiteillä, joilla ei voitu helpottaa pienpalkkaisten tai lapsi-rikkaiden perheiden toimeentulomahdollisuuksia, mutta joilla kuitenkin voitiin pitää elinkustannusindeksin pisteluku niukasti 105 pisteen rajan alapuolella, joka pisteluku kolmen kuukauden keskiarvona palkkasäännöstely-päätöksen mukaisesti olisi edellyttänyt 5 prosentin suuruisia palkkojen korotusta. Kun SAK:n toimenpiteet eivät hallituksen taholla johtaneet tulokseen, antoi SAK tilanteen selvittämiseksi lokakuussa uhkavaatimuksen valtioneuvostolle.

2. Työtaistelut

Virallisen tilaston mukaan sattui maassamme viime vuoden aikana kaikkiaan 36 työnseisausta, jotka koskivat 144 työnantajaa ja 19.154 työntekijää. Työnseisausten takia menetettyjen työpäivien lukumäärä oli 114.810.

Suurin osa työnseisauksista oli sellaisia, joiden aloittamisesta ei oltu SAK:n työvaliokunnassa eikä sen jäsenjärjestöissä päätetty tai yleensä eivät kuuluneet SAK:n piirissä käsiteltäviin. SAK:n työvaliokunnan hyväksymiä työtaistelutoimenpiteitä olivat Pohjoisranta 22 ja Kansallisteatterin rakennustyömaiden eristystöiden saarto Helsingissä, Turun liikesaunojen saunotajien lakko, Oy. Sahanterän Epilän konepajan lakko ja Mensa Oy:n lihanjalostustehtaan lakko. Eräissä tapauksissa työvaliokunta antoi jäsenliitoille luvan uhkavaatimuksen esittämiseen työnantajille, mutta selkkaukset saatiin selvitettyksi ilman avointa työtaistelua.

3. Taistelu työpalkasta

Taloudellisen kehityksen ollessa kertomusvuoden aikana suotuisaa, katsoivat viranomaiset, että oli mahdollisuuksia varsin laajaan säännöstelytalouden purkamiseen. Niinpä hintojen säännöstely katsottiinkin voitavan suurelta osalta lopettaa. Hintasäännöstelyn lopettaminen toi esille kysymyksen myöskin palkkasäännöstelyn lopettamisesta. SAK:n taholla kuitenkin katsottiin, että olosuhteet eivät vielä ole siinä määrin vakiintuneet, että palkkasäännöstely voitaisiin kokonaan lopettaa. Kuitenkin pidettiin välttämättömänä palkkasäännöstelyn muuttamista siten, että palkkasäännöstelypäättös ei olisi ehdoton palkkasulkupäätös, vaan että myöskin palkkojen epäsuhteiden oikaisemiselle olisi annettava mahdollisuuksia määrättyissä puit-

teissä. Taloudellisten kysymysten oltua SAK:n valtuuston sääntömääräisessä kokouksessa käsiteltävänä valtuusto hyväksyi seuraavan päätöslauselman:

"1) Ammattiyhdistysliike on pyrkinyt määrätietoisesti kehittämään maamme talouspolitiikkaa suunnitelmallisemmaksi asettaen tavoitteekseen kansantulon jatkuvan ja ohjelmallisen lisäämisen pohjalta tapahtuvan työntekijäin elintason varmistamisen ja kohottamisen pitäen ensisijaisena tavoitteena täystyöllisyyden turvaamista. Sodan jälkeisinä vuosina palkkatyöntekijäin panos maamme tuotantokyvyn palauttamiseksi ensin sodan edelliselle tasolle ja siltä pohjalta kehittämään edelleen, tunnustettiin ratkaisevaksi kaikkien yhteiskuntapiiriin taholta. Kun inflaatio ammattiyhdistysliikkeen vastuun tuntoisen politiikan avulla lopulta pystyttiin pysäyttämään, ryhdyttiin laatimaan taloudelliseen suunnitelmallisuuteen pyrkivää talouspolitiikan perusohjelmaa, jota valtuusto edellisessä kokouksessaan sen luonnosasteella olevassa muodossa oli tilaisuudessa käsittelemään ja jonka suhteen valtuusto piti välttämättömänä tämän arvokkaan työn saattamista päätökseen. Tunnetuista syistä ohjelman käsittely kuitenkin keskeytyi ja ammattiyhdistysliike pakotettiin taisteluun palkkatyöntekijäin elintason alentamispyrkimyksiä vastaan.

Kun talouspolitiikan perusohjelman käsittelyyn nyt on uudelleen ryhdytty ja saatujen selvitysten mukaan työ sen lopulliseksi valmistumiseksi lähiaikoina saatetaan päätökseen SAK:n valtuusto toteaa, että ammattiyhdistysliikkeen edustajain talouspoliittisessa suunnitteluneuvostossa tekemät esitykset vastaavat ammattiyhdistysliikkeen näissä kysymyksissä tekemiä periaatepäätöksiä suunnitelmallisuuden aikaansaamiseksi talouselämässä, täystyöllisyyden turvaamiseksi ja talouspolitiikan suuntaamiseksi siten, että palkansaajien, kuluttajain ja pienviljelijäin jatkuva elintason kohottaminen tulee varmistettua sekä valtuuttaa SAK:n työvaliokunnan sen sopiviksi katsomin menettelytavoitoin toimimaan niin, että nämä esitykset saadaan hyväksytyiksi ja käytännössä toteutetuksi.

2) Nykyinen palkkajärjestelmämme nojautuu palkkojen säännöstelyyn, jonka mukaan niin ruumiillisen kuin henkisen työn tekijäin sekä suoritus- että aikapalkat suurelta osalta ovat määräytyneet. Paitsi sitä, että ammattiyhdistysliikkeen yleisenä pyrkimyksenä on palkkojen vapaa järjestely työmarkkinajärjestöjen välisillä sopimuksilla, on muutenkin todettava, että palkkasäännöstely on olosuhteista johtuen rakentunut joustamattomalle perustalle ja siten on aiheutunut joukko epäoikeudenmukaisuuksia. Palkkasäännöstelystä irroittautuminen ilman välivaiheita kuitenkin muodostui seuraamuksiltaan yhtä hyvin palkansaajille itselleen kuin terveelle talouspolitiikalle vahingolliseksi, jonka vuoksi ammattiyhdistysliike on pitänyt oikeampana vapaampaan järjestelmään siirtymistä asteittain. Tätä tarkoitettava esitys onkin SAK:n edustajain toimesta jätetty talouspoliittisen suunnitteluneuvoston tätä asiaa käsittelevälle komitealle, joka on sen hyväksynyt. Vastaava esitys on tehty työmarkkinajärjestöjen välisissä neuvotteluissa. Pääperiaatteena on tällöin pidetty sitä, että palkkojen järjestelyn tulisi nojautua eri työalojen ja töiden tekijälleen asettamien vaatimusten oikeudenmukaiseen arvostukseen työmarkkinajärjestöjen kesken sovittavien menettelytapojen mukaisesti ja että työn suorittajan tai suorittajaryhmän saavuttama tötulos tulisi palkituksi.

Yleiset tuotannolliset, kansantaloudelliset, sosiaaliset ja ammattiyhdistysliikkeen käsityksen mukaan myös työmarkkinapoliittiset näkökohdat huomioonottamalla tulisi palkkojen edelleenkin noudattaa yleisten elinkustannusten vaihteluita. Tässä mielessä ammattiyhdistysliike pitää oikeana vaatia palkkojen sitomista elinkustannusindeksiin myös työmarkkinajärjestöjen

kesken solmittujen sopimusten pohjalla. Vaatimuksenamme on, että tätä menettelyä noudatetaan riippumatta siitä, että palkkasäännöstelystä jossaakin vaiheessa tulevaisuudessa kokonaan luovuttaisiin.

Ns. kustannustasokriisikamppailun yhteydessä on käynyt selväksi, että maassamme on vaikutusvaltaisia piirejä, jotka ovat nähneet palkkojen indeksisidonnaisuuden olevan heidän etujensa mukaisen inflaatiopolitiikan esteenä ja myöskin piirejä, joiden käsityksen mukaan palkkasäännöstelyn kumoaminen antaisi mahdollisuudet laajojen palkansaajajoukkojen palkkojen alentamiseen. Erityisen selvästi nämä pyrkimykset kävivät ilmi viime vuoden aikana, mutta on myös ilmeistä, että näiden suunnitelmien toteuttamiseksi jatkuvasti edellämainituilla tahoilla työskennellään.

Edellä esitettyyn nojautuen SAK:n valtuusto toteaa, että ammattiyhdistysliikkeen edustajat ovat palkkasäännöstelypäätöksen uusimista ja lieventämistä sekä palkkojen indeksisidonnaisuuden säilyttämistä esittäessään nojautuneet ammattiyhdistysliikkeen edustajakokouspäätöksiin sekä saatuihin kokemuksiin ja valtuuttaa SAK:n työvaliokunnan sen sopiviksi katsomin menettelytavoim toimimaan niin, että nämä esitykset saadaan hyväksytyiksi ja käytännössä toteutetuiksi.

3) Rationalisoinnin ja muiden työn järjestelyjen nimellä suoritettujen toimenpiteiden puitteissa ovat monet työnantajat pyrkineet joko aikaisemmin sovittujen hinnoitteluiden alentamiseen määrätyn hinnoittelun pohjana olevan työmäärän nostamiseen tai tähän asti käytännössä olleiden sosiaalisten etujen vähentämiseen siten yrittäen olosuhteita hyväkseen käyttäen toteuttaa pyrkimyksiään palkkojen alentamiseksi. Ammatillisten järjestöjen ja niiden tekemien sopimusten merkitys näiden pyrkimysten torjumiseksi on käynyt yhä selvemmäksi, vaikkakaan laajat palkansaajajoukot eivät vieläkään ole käsittäneet ammatillisen järjestäytymisen merkitystä ja ottaneet ratkaisevaa askelta liittyäkseen työpaikkansa tai alansa ammatilliseen järjestöön.

Ammattiyhdistysliikkeen käymä taistelu täystyöllisyyden turvaavan talouspolitiikan hyväksi on saanut yleistä tunnusta palkansaajain keskuudessa. Ammatillisen järjestäytymisen merkitystä ei kuitenkaan ole mahdollisen työttömyysuhan kohteena olevien palkansaajain keskuudessa läheskään täydellisesti käsitetty. Tätä osoitti mm. kuluneena talvena suoritettu laaja työttömyystyömaiden tarkastus. Tarkastuksessa todettiin, että näillä työmailla työskentelevät olivat suurelta osalta järjestäytymättömiä työntekijöitä, jotka kuitenkin havaitsivat ainoana mahdollisuutenaan olevan nojautua ammattiyhdistysliikkeen ja luottamusmiestverkoston tukeen heihin kohdistuneita epäkohtia ja oikeudenmukaisuuksia oikaistaessa ja poistettaessa.

Yleinen järjestäytyminen ei myöskään monella tuotantoelämämme alalla ole vielä suinkaan tyydyttävällä tasolla. Sen tehostamiseksi on näinollen koko ammattiyhdistysliikkeen piirissä jatkuvasti tehtävä kaikki voitava. Tähän on syytä myös siksi, että heikommien järjestyneillä työaloilla työnantajapiirit jatkuvasti pyrkivät supistamaan työntekijäin etuja sekä oikeuksia ja ulottuu tällainen toiminta aina luottamusmiestvainoon saakka.

Kaiken edellä sanotun johdosta SAK:n valtuusto päättää kehoittaa kaikkia jäsenliittojaan, ammattiosastoja, luottamusmiesthiä ja järjestyneitä työntekijöitä kaikin keinoin tehostamaan työskentelyään työntekijäin ammatillisen järjestäytymisen tehostamiseksi ammattiyhdistysliikkeen voiman vahvistamiseksi palkkatyöntekijäin yhteisen edun ja turvallisuuden hyväksi."

Edellä olevan valtuuston kokouksen päätöksen antamalla valtuuksilla työvaliokunta pyrki määrätietoisesti kiirehtimään työntekijäin toimeentulomahdollisuuksia parantavia talouspoliittisia ratkaisuja. Tässä tarkoituksessa

SAK:n lähetystö kävi elokuun 25 päivänä pääministeri Törngrenin luona jättäen hänelle kirjeen, jossa yksityiskohtaisesti esitettiin ne toimenpiteet, joihin ryhtymistä SAK:n piirissä pidettiin välttämättömänä. Kirjeen sanamuoto oli seuraava:

"Valtioneuvostolle

Keskusliittomme on huolestuneena todennut, että tulonjaon kehitys on kulkenut sekä taloutemme yleisiä tasapainoedellytyksiä että erikoisesti palkansaajien toimeentuloa vaarantavaan suuntaan. Tämä siitä huolimatta, että tuotannon ja talouselämän näköalat ovat tällä hetkellä kauttaaltaan tyydyttävät ja osittain hyvät. Reaalinen kansantulo tukkuhintatasossa tapahtuneet muutokset huomioiden osoitti viime vuonna normaalia nousua ja kulu-
luvan vuoden kansantulon nousu voidaan arvioida tavanomaista huomattavastikin suuremmaksi. Vientisuhdanteet ovat kuluvan vuoden aikana kuukausi kuukaudelta parantuneet ja myös koko kotimaisessa tuotantoelämässä vallitsee vilkas ja kiihtyvä aktiviteetti.

Eräänä osatekijänä tähän aina vakauttamisvaiheesta alkaneeseen suotuisaan kehitykseen on ollut palkansaajien osoittama pitkälle menevä pidättyväisyys. Kansantalouden tasapainon ja tulevan kehityksen kannalta voidaan asettaa kyseenalaiseksi, onko tällainen pidättyväisyys enää välttämätöntä tai riittävän kysynnän säilyttämisen vuoksi tarpeellista.

Vaikkakin kiihtyneen työtahdin ja osittain parantuneiden työmenetelmien käytäntönoton vuoksi on eräillä aloilla myös tapahtunut osittaista ansioiden nousua, niin missään tapauksessa ei ansioiden nousu ole läheskään vastannut tosiasiallista, toisaalta elinkustannuksissa ja toisaalta työn tuottavuudessa tapahtunutta nousua. On pidettävä mitä epäoikeudenmukaisiinpana sitä kehitystä, joka viimeksi kuluneen kolmen vuoden aikana on tapahtunut elinkustannuksissa nimenomaan välittömimmin palkansaajien toimeentuloon vaikuttavien tarvikkeiden hintojen kohdalla. Palkkojen ja hintojen välistä tasapainoa ei ole ylläpidetty siinä tasossa, jota vakauttamisopimuksen tulonjaon vakaana pysyttämistä koskevat periaatteet edellyttävät, vaan hintojen hillitsemiseen kohdistunut mielenkiinto on herännyt vasta palkkojen korotusta edellyttävän indeksirajan välittömässä läheisyydessä.

Käsityksemme on, että palkkojen ja elinkustannusten suhteiden säilyttäminen nykyisellään ei ole oikeudenmukaista eikä enää mahdollista. Siksi on joko hintoja alennettava siinä määrin, että elinkustannusindeksi viimeistään kuluvan vuoden loppuun mennessä palautuu pistelukuun 100 ja pidettävä se tällä tasolla, tai annettava elinkustannusindeksin nousta yhtä indeksikorotusta merkitsevään tasoon pitämällä kuitenkin hinta- ja finanssipoliittisin keinoin huolta siitä, että elinkustannukset eivät jälleen kohoa 105 pisteen tasoa korkeammiksi.

Elinkustannusten alentaminen on todellisen tasapainon palauttamiseksi pääosiltaan suoritettava niiden tarvikkeiden kohdalla, joissa palkansaajia eniten rasittavaa nousuakin on tapahtunut. Huomio on kiinnitettävä välttämättömien elintarvikkeiden hintoihin, joissa hyvin monen, keskeisen tarvikkeen kohdalla voidaan havaita tapahtuneen useiden kymmenien prosenttien nousua vuoden 1951 hintoihin verrattuna.

Keskusliittomme pitää välttämättömänä, että maataloustulolaskelman perusteet tarkistetaan poistamalla se nurinkurisuus, joka nykyisin vallitsee mm. siinä, että yksityisen elinkeinon tulo on kytketty palkansaajien tuloissa tapahtuviin muutoksiin, vaikka tämä elinkeino itse käyttää varsin rajoitusti palkattua työvoimaa.

Edelleen katsoo järjestömme aiheelliseksi jo tässä yhteydessä kiinnittää huomiota siihen, että palkkapolitiikassa on toisaalta riittävää suojaa, toisaalta riittävää väljyyttä luomalla päästävä pikaisesti sellaisen palkkajärjestelmän soveltamiseen, joka tekee oikeutta työntekijän työsuoritukselle sekä antaa pohjaa entistä suuremmalle tuottavuuden ja työn tulosten kasvulle koko kansantaloutemme hyväksi.

Jotta taloutemme tasapainoa voidaan ylläpitää, säilyttää korkea työllisyys, parantaa kilpailuasemiamme sekä jatkuvasti nostaa kansantuloa ja tuottavuutta, pitää keskusjärjestömme välttämättömänä, että ryhdytään seuraavassa mainittuihin toimenpiteisiin:

A. Yleiset toimenpiteet

1. Palkansäännöstelypäättös uusitaan 1. 10. 1954 mennessä. Tämä tehdään tavalla, joka antaa riittävästi mahdollisuuksia työntekijäin työtehon ja työsuoritusason palkitsemiseen sekä edistää kansantalouden tuottavuuden nousua ja antaa samalla työntekijöille suojaa saavutetun ansiotason säilyttämisestä sekä korvauksen mahdollisesta elinkustannusten noususta.

2. Elinkustannuksia — ensi sijassa elintarvikkeitten ja yleisten kulutustarvikkeitten*hintoja — lasketaan tässä ohjelmassa mainituilla ja muilla toimenpiteillä niin, että elinkustannusindeksi viimeistään kuluvan vuoden loppuun mennessä uudelleen saavuttaa 100 pisteen tason. Näistä toimenpiteistä yhtenä on maitotaloustuotteiden kuluttajahinnat tuntuvasti alennettava 1. 10. 1954 lukien. Mikäli näyttää siltä, että muilla toimenpiteillä ei saada vapaata hintakehitystä riittävässä määrin alenemaan, on harkittava hintasäännöstelystä vapautettujen välttämättömyystarvikkeitten palauttamista uudelleen hintasäännöstelyn piiriin.

3. Maatalouslaskelman perusteet muutetaan siten, että maataloustuloo laskettaessa määrätään otettavaksi huomioon maatalouden tuotannon ja sen kustannuksien määrien sekä työn tuottavuuden muutokset.

4. Laaditaan kulutustarvikkeiden hintojen alentamiseen tähtäävä tuontiohjelma kuitenkin niin, että tämän ja ensi vuoden kauppatastatetta mahdollisuuksien mukaan ylijäämäistetään.

B. Finanssipoliittiset toimenpiteet

1. Diskonttokorko lasketaan 1. 10. 1954 lukien 4Va %:iin.

2. Valtion lainojen kuoletusohjelmaa hidastetaan 5 mrd. markkaan vuodessa.

3. Tutkitaan vakavasti mahdollisuuksia saada maahan pitkäaikaisia kehitysluottoja. Luotot käytetään raaka-ainevarojemme hyväksikäytön tehostamiseen ja uuden, lähinnä valtion omistaman jalostusteollisuuden perustamiseen tässä tarkoituksessa.

C. Veropoliittiset toimenpiteet

1. Ryhdytään toimenpiteisiin kunnanverotuksessa sovellettavien perusvähennysten nostamiseksi. Lisäksi tutkitaan muita mahdollisia keinoja, joilla kunnanverotusta voidaan alentaa.

2. Liikevaihtovero poistetaan välttämättömyystarvikkeilta sekä palautusmenettelyä käyttäen asuntotuotantoon käytetyiltä rakennustarvikkeilta 1. 10. 1954 lukien.

3. Tuontitullien rakennetta muutetaan nostamalla metalliteollisuuden ym. suojatulleja ja laskemalla sellaisten kulutustarvikkeiden tulleja, joilla aloilla ei ole mainittavaa kotimaista kilpailua. Toteutetaan 1. 10. 1954 lukien.

4. Tupakkavalmisteverotukseen liittyvät lisäverot poistetaan sekä muita valmisteveroja lasketaan 1. 10. 1954 lukien.

D. Talouspoliittiset järjestelytoimenpiteet

1. Perustetaan vakituinen suunnitteluelin ja -toimisto.
2. Suunnittelutoimiston yhteyteen ko-ordinoidaan jo olemassa olevia toimikuntia ja perustetaan tarpeellisia eri alojen neuvottelukuntia.
3. Ryhdytään toteuttamaan 1. 10. 1954 lukien suhdannevarausjärjestelmää.
4. Jos kantohinnat syyskuun kaupoissa huomattavammin ylittävät viime syksyn tason laaditaan viiptymättä laki pakollisista suhdannepidätyksistä.
5. Taloudellisen perusohjelman toteuttamista ei viivytellä.
6. Toimeenpannaan puolueeton tutkimus valuuttamme suhteista kilpailijamaiden valuuttoihin ja kustannustemme suhteista kilpailijamaiden kustannuksiin.

Pääministeri suhtautui asiaan myönteisesti, mutta totesi, että kirjelmän ja siinä esitettyjen toimenpiteiden laajuuden huomioon ottaen se vaatii hallituksen piirissä lähempää tutustumista. Pääministeri ilmoitti, että ko. asiat tulevat esitetyltä pohjalta hallituksen piirissä keskustelun alaisiksi."

Valtioneuvostolle jätetyssä kirjeessä esitettyjä ohjelmaluontoisia vaatimuksia täsmennettiin myöhemmin esityksessä, jonka SAK:n edustajat jättivät suunnitteluneuvostolle lokakuun 8 päivänä. Esitys sisälsi seuraavaa:

"1. Hallitus antaa kiireellisesti SAK:n esityksen mukaisen uuden päätöksen palkkojen säännöstelystä.

2. Alennetaan seuraavien elintarvikkeiden kuluttajahintoja 20 %:lla subventoimalla kaupan keskusliikeportaan kautta jakelu-, kuljetus- sekä jalostuskustannuksia. Samalla huolehditaan siitä, että nykyisin voimassaolevia kulutushintojen alentamiseen tähtääviä subventioita ei poisteta.

a) Alennetaan ruis- ja vehnäjauhojen, näistä valmistettujen tuotteiden sekä kaurasuurimoiden kuluttajahintoja em. prosenttimäärällä. Tämä alentaa elinkustannusindeksiä n. 0,84 pistettä ja lisää valtion menoja n. 3.994 milj. mk vuodessa.

h) Alennetaan meijereistä kulutukseen tulevan maidon, kerman ja meijerivoin hintoja ko. määrällä, joiden osalta alennus merkitsee n. 2,04 pistettä elinkustannusindeksissä sekä lisää valtion menoja n. 5.958 milj. mk vuodessa.

c) Alennetaan vastaavasti makkaratuotteiden hintoja. Hinnanalennus merkitsee 0,44 pistettä elinkustannusindeksissä sekä lisää valtion menoja 1.960 milj. mk vuodessa.

Yllämainittujen toimenpiteiden yhteisvaikutus elinkustannusindeksissä on 332 pistettä ja valtion menojen lisäys 11.905 milj. mk vuodessa.

3. Liikevaihtoverosta vapautetaan vaatetustarvikkeita aikaisemmin talousneuvostossa olleen ehdotuksen mukaan. Tämä merkitsee valtion verotulojen vähentymistä n. 5.365 milj. mk vuodessa ja alentane elinkustannusindeksiä n. 2,60 pistettä.

Toimenpiteistä tulee sopia mahdollisimman kiireellisen käsittelyjärjestyksen puitteissa."

SAK:n edustajain esitys joutui talousneuvostossa käsiteltäväksi ja tuli se äänestyksen jälkeen hylätyksi, neuvoston enemmistön kannattaessa neuvoston puheenjohtajan muistioon sisältyviä ehdotuksia. Näinollen joutui SAK jatkamaan toimintaansa tarkoittamansa ratkaisun aikaansaamiseksi.

4. Palkkasäännöstelypäättöksen uudistaminen

Edellä olevassa pääministerille jätetyssä kirjelmässä esitetyistä vaatimuksista oli eräänä keskeisenä vaatimuksena, että valtioneuvoston lokakuussa 1951 antama päätös työpalkkojen säännöstelystä on uudistettava lokakuun 1 päivään mennessä kirjelmässä mainittujen periaatteiden mukaisesti. Edellytysten luomiseksi palkkasäännöstelyn uudistamiselle piti työvaliokunta tarpeellisenä neuvotella asiasta Suomen Työnantajain Keskusliiton kanssa. Tässä tarkoituksessa jätettiin mainitulle keskusliitolle samanaikaisesti pääministerille jätetyn kirjeen kanssa esitys neuvottelujen aloittamisesta asian johdosta. Esitys sisälsi pääasiassa seuraavaa:

"Palkkaperusteissa

on ehdotuksen mukaan otettava huomioon työn edellyttämä kokemus ja taito, sen vaikeus ja vastuullisuus, työtekijän opinnot, hänen työtehonsa ja työnsuoritusastonsa, kansantaloudelliset ja sosiaaliset näkökohdat, periaate samanarvoisten töiden samapalkkaisuudesta sekä siitä, että työtehon ja työnsuoritusten paraneminen on ansiota lisäävä tekijä ja että tuotantoa edistävä ja kustannuksia vähentävä toiminta tulee asianmukaisesti palkituksi. Mainittuja periaatteita sovellettaessa ei tämän vaikutuksesta saa entinen elintaso alentua. Palkkojen indeksisidonnaisuus esitetään säilytettäväksi nykyisellään.

Suurin periaatteellinen muutos entiseen on siinä, että palkoista ja palkkaperusteista sopiminen, siis uuden päätöksen soveltaminen, esitetään ensi sijassa työmarkkinajärjestöjen tehtäväksi. Jos työmarkkina-alan keskusjärjestöt ovat jonkin tehdyn sopimuksen hyväksyneet, on palkkasäännöstelypäättös katsottava oikein tulkituksi. Esitys merkitsee sitä, että vastuu palkkamarkkinoista ja palkkatason kehityksestä tulisi siirtymään ratkaisevasti työmarkkinain keskusjärjestöille eikä enää viranomaisille, paitsi siinä yksityistapauksessa, jolloin työmarkkina-alan molemmat keskusjärjestöt mahdollisesti palkkaviranomaisten ratkaisua esittävät."

Keskusliittojen välisissä neuvotteluissa ilmoittivat työnantajain edustajat, etteivät he voi asetetussa määräajassa, jota he pitivät liian lyhyenä, esittää Työnantajain Keskusliiton kantaa asiassa.

Kun työvaliokunta kuitenkin piti asian kiireellistä ratkaisua välttämättömänä esitti se talousneuvostolle, että se ottaisi palkkasäännöstelykysymyksen viipymättä käsiteltäväkseen ja neuvostossa olleet SAK:n edustajat jättivät neuvostolle kirjallisen ehdotuksen uudeksi palkkasäännöstelypäättökseksi. Neuvosto asetti keskuudestaan jaoston asiaa käsittelemään.

Asian ratkaisu siirtyi kuitenkin, ja vasta yleislakkovaroituksen yhteydessä saatiin kysymys palkkasäännöstelyn uusimisesta ratkaisuun. Lokakuun 29 päivänä valtioneuvosto antoi uuden seuraavan sisältöisen päätöksen työpalkkojen säännöstelystä:

"Valtioneuvoston päätös työpalkkojen säännöstelystä

Annettu Helsingissä 29 päivänä lokakuuta 1954

Valtioneuvosto on talouselämän säännöstelemisestä poikkeuksellisissa oloissa 6 päivänä toukokuuta 1941 annetun lain (303/41) nojalla, sellaisena kuin se

on muutettuna 31 päivänä joulukuuta 1953 annetulla lailla (545/53), sosiaaliministeriön esittelystä päättänyt:

1 §.

Vakaan ja oikeudenmukaisen hinta- ja palkkatason aikaansaamiseksi ja ylläpitämiseksi säännöstellään työpalkat siten kuin tässä päätöksessä määrätään.

2 §.

Palkoista ja palkkaperusteista sopiminen on ensisijaisesti työmarkkinajärjestöjen tehtävänä.

Lokakuun 31 päivänä 1954 voimassa olevia, työehto- tai palkkasopimukseen perustuvia tai muutoin asianmukaisessa järjestyksessä määrättyjä palkkoja ja palkkaperusteita on noudatettava ja niiden nojalla muodostunut ansiotaso pysytettävä, mikäli työmarkkinajärjestöt asianomaisten keskusjärjestöjen suostumuksella eivät toisin sovi.

Työehto- ja palkkasopimuksia uusittaessa voidaan palkkoihin ja palkkaperusteisiin tehdä työmarkkinain asianomaisten keskusjärjestöjen tai jäljempänä 5 §:n 2 momentissa mainituissa tapauksissa sosiaaliministeriön suostumuksella muutoksia oikeudenmukaisen palkkatason saavuttamiseksi. Työnantajan tai työnantajain järjestön sekä toiselta puolen työntekijäin tai toimihenkilöiden ammatillisen järjestön keskenään tekemissä palkka- ja työehtosopimuksissa on palkkaus pyrittävä järjestämään siten, että palkkoja ja palkkaperusteita määrättäessä otetaan huomioon työn, tehtävän tai toimen edellyttämä kokemus ja taito, sen vaikeus ja suorittajaltaan edellyttämät opinnot ja vastuu, suorittajan työteho ja työnsuoritusasto sekä kansantaloudelliset ja sosiaaliset näkökohdat, samoin kuin se, että tuotantoa edistävä tai kustannuksia vähentävä kekseliäisyys tulee palkituksi sekä että asianomaisella alalla samasta tai samanarvoiseksi katsottavasta työnsuorituksesta maksetaan sama palkka.

Palkkaperusteiden järjestäminen on kuitenkin suoritettava siten, ettei sopimusta uudistettaessa voinnut sopimukseen perustuva ansiotaso asianomaisella alalla tai asianomaisessa työssä alene.

3 §.

Palkkojen tason määrittämiseksi on noudatettava sitä paikkakuntaluokittelua, jonka sosiaaliministeriö paikkakuntien elinkustannusten kalleuden perusteella hinta- ja palkkaneuvostoa kuultuaan erikseen on määrännyt tai määrää.

Milloin erityiset, paikkakuntien kalleussuhteisiin vaikuttavat syyt vaativat, voidaan työehto- ja palkkasopimuksissa sopia paikkakuntaluokittelun soveltamisesta toisinkin kuin 1 momentissa mainitaan.

4 §.

Milloin palkkaan sisältyy luontoisetuja, lasketaan niiden raha-arvo sosiaaliministeriön vahvistaman hinnoittelun mukaan, jollei palkka- tai työehtosopimuksessa ole toisin sovittu.

5 §.

Jos jollakin alalla työmarkkinajärjestöt eivät ole päässeet palkoista tai palkkaperusteista sopimukseen tai jos asianomaiset työmarkkinain keskusjärjestöt eivät pääse yksimielisyyteen sopimuksen hyväksymisestä, sosiaaliminis-

teriö voi, mainittujen keskusjärjestöjen yhteisesti sitä esittäessä, hinta- ja palkkaneuvostoa kuultuaan sekä mainittujen keskusjärjestöjen tai näihin verrattavien elimien lausunnot saatuaan, vahvistaa jollakin alalla tai työssä noudatettavat palkat tai palkkaperusteet sen mukaan kuin edellä on sanottu.

Työnantajain tai työntekijäin keskusjärjestön ulkopuolella olevalla alalla tai työpaikassa ei palkkaperusteiden muutoksia saada ottaa käytäntöön, ennenkuin sosiaaliministeriö hankittuaan asianomaisten keskusjärjestöjen lausunnot sekä kuultuaan hinta- ja palkkaneuvostoa on ne vahvistanut.

Palkkoja tai palkkaperusteita vahvistaessaan sosiaaliministeriö voi ottaa huomioon sen yleisen palkkatason muutoksen, mikä aiheutuu tämän päätöksen 7 §:ssä tarkoitetuista palkkausten tarkistuksista.

6 §.

Tämän päätöksen voimaantulon jälkeen tehtyjen työehto- ja palkkasopimusten palkkoja, niiden perusteita ja muita palkkamääräyksiä koskevat kohdat on työnantajan viipymättä toimitettava sosiaaliministeriölle.

7 §.

Jos työehtosopimukseen sisältyy määräys, jonka mukaan työntekijäin palkkaus on tarkistettava elinkustannusten tai elinkustannusindeksin muutuksessa, on tällainen tarkistus suoritettava pitämällä tarkistuksen perusteena suoritettun elinkustannustutkimuksen pohjalle rakennettua elinkustannusindeksiä, jossa lokakuu 1951 on merkitty luvulla 100 ja jota laskettaessa ei ole otettu huomioon välittömiä veroja eikä lapsilisiä.

Edellä mainittu palkkojen tarkistus suoritetaan kunkin vuosineljänneksen kultakin kuukaudelta laskettavien indeksien keskiarvon perusteella. Jos sanottu keskiarvo nousee vähintään lukuun 105, 110, 115 tai 120, korotetaan 30 päivänä syyskuuta 1951 voimassa ollut yhteensä 15 % :n suuruinen indeksilisiä vastaavasti 21, 27, 32 tai 38 % :ksi. Näin korotettavaa indeksilisiä sovelletaan tammi-, huhti-, heinä- tai lokakuun 15 päivän jälkeen ensiksi alkavan palkanmaksukauden alusta lukien.

Jos edellä 2 momentissa sanotulla tavalla laskettavan indeksien keskiarvon todetaan alentuneen vähintään 10 pistettä tasosta, joka on aiheuttanut indeksilisän muutoksen, alennetaan indeksilisiä lähinnä alempaan sanotussa momentissa mainituista prosenttiluvuista. **Jos indeksien keskiarvo alenee alle 100:n, noudatetaan samaa menettelytapaa.** Jos indeksien keskiarvo tällaisen alentumisen jälkeen edelleen alenee vähintään 5 pistettä, alennetaan indeksilisiä vastaavalla määrällä. Jos indeksien keskiarvo jälleen nousee, noudatetaan sen ja indeksilisän suuruuden suhteen sitä rinnastusta, joka edellä 2 momentissa mainitaan.

8 §.

Sosiaaliministeriö voi määrätä työnantajan antamaan paikkailmoituksia ministeriölle ja sen määräämille viranomaisille.

Työnantaja on velvollinen vaadittaessa esittämään palkkatarkkailijalle palkkatodisteet ynnä muun selvityksen työntekijäinsä palkoista.

9 §.

Tätä päätöstä ei sovelleta metsä- ja uittotyöläisten eikä ulkomaan liikenteessä olevien laivojen henkilökunnan työpalkkoihin.

10 §.

Joka rikkoo tätä päätöstä, rangaistakoon niin kuin säännöstelyrikosten rankaisemisesta 30 päivänä joulukuuta 1943 annetussa laissa (1064/43) on säädetty.

11 §.

Sosiaaliministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän päätöksen täytäntöönpanosta ja soveltamisesta.

12 §.

Tämä päätös tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 1954, ja sillä kumotaan työpalkkojen säännöstelystä 29 päivänä syyskuuta 1951 annettu valtioneuvoston päätös (509/51)."

(Haluttaessa vertailla missä määrin uusittu palkkasäännöstelypäätös vastaa niitä tavoitteita, joita SAK aikaisemmin tekemiensä esitysten puitteissa on asettanut, käy se parhaiten päinsä tutustumalla SAK:n aikaisempaan esitykseen, joka on julkaistu vuoden 1953 vuosikirjassa siv. 55—58.)

5. Yleislakkovaroitus

Lokakuun 16 päivänä pitämässään kokouksessa työvaliokunta keskustellesaan talouspoliittisista kysymyksistä totesi, että SAK:n valtioneuvostolle elokuun 25 päivänä jättämässä kirjelmässä esitetyt vaatimukset eivät ole johtaneet tarkoitettuihin ratkaisuihin. Tämän vuoksi työvaliokunta päätti ilmoittaa valtioneuvostolle, että ellei SAK:n esityksiä palkkatyöntekijäin kannalta ensiarvoisen tärkeissä kysymyksissä ole saatettu SAK:a tyydyttävään ratkaisuun marraskuun 1 päivään mennessä SAK tulee julistamaan koko maassa yleislakon, joka alkaa marraskuun 1 päivänä kello 6.00.

Yleislakon uhasta ja sen tavoitteista lähetettiin valtioneuvostolle seuraava kirjelmä:

"Valtioneuvostolle

Viime elokuun 25. päivänä jätti keskusliittomme valtioneuvostolle kirjelmän, jossa kiinnitettiin valtioneuvoston huomiota siihen, että syksyllä 1951 tehdystä vakaannuttamissopimuksesta huolimatta tulonjaon kehitys maassamme on kulkenut sekä taloutemme yleisiä tasapainoedellytyksiä että erityisesti palkansaajien toimeentuloa vaarantavaan suuntaan. Tämä on tapahtunut siitä huolimatta, että tuotannon ja talouselämän kehitys on kulkenut kaikissa suhteissa tyydyttävällä tavalla.

Keskusliittomme kirjelmässä osoitettiin toisaalta tämän kehityksen syyt ja perusteet sekä toisaalta mahdollisuus syntyneen pumatilanteen ratkaisemiseksi. Ratkaisun vaihtoehtoina esitimme, että määrättyjen peruselintarvikkeiden hintoja alennettaisiin siinä määrin, että elinkustannusindeksi viimeistään kuluvan vuoden loppuun mennessä palautuisi pistelukuun 100 ja pyritäisiin pitämään tällä tasolla tai, ellei tätä toimenpidettä pystyttäisi toteuttamaan, pidättäydyttäisiin kaikista keinotteluluontoisista pisteostotoimenpi-

teistä ja annettaisiin elinkustannusindeksin luonnollisella tavalla kohota yhtä palkkojen indeksikorotusta merkittävään tasoon eli pistelukuun 105, jonka jälkeen hinta- ja finanssipoliittisin toimenpitein pidettäisiin huolta siitä, etteivät elinkustannukset tämän jälkeen enää kohoaisi tätä tasoa korkeammalle. Esityksemme eivät ole vielä tähän mennessä kuitenkaan johtaneet tarkoittamiimme toimenpiteisiin.

Kirjelmässä esitimme niinikään, että voimassaolevaa palkkasäännöstelypäättöstä muutettaisiin 1. 10. 1954 mennessä siten, että palkoista sopiminen jäisi nykyistä vapaammin työmarkkinajärjestöjen asiaksi kuitenkin siten, että palkkojen indeksisidonnaisuusehto säilytettäisiin nykyisellään. Valtioneuvosto ei ole tehnyt asiassa esittämäämme ratkaisua. Myöskään työmarkkinajärjestöjen väliset neuvottelut eivät ole johtaneet yhteiseen ehdotukseen, vaan päinvastoin Suomen Työnantajain Keskusliitto on nyttemmin virallisesti ilmoittanut pyrkimyksensä irroittautua nykyisestä indeksijärjestelmästä. Keskusliittomme pitää puolestaan tiukasti kiinni omaksumastaan kannasta, jonka mukaan indeksisidonnaisuusehto on uudessa palkkapäätöksessä säilytettävä nykyisellään. Samassa yhteydessä pidämme välttämättömänä periaatepäättöstä siitä, että edellä esittamiämme periaatteita noudatetaan valtion viran ja toimen haltijoihin näiden sekä annetaan vakuutus siitä, että valtion virkojen ja toimien palkkausluokkien kokonaistarkistus, joka parhailaan on valtion palkkauslautakunnassa, saatetaan voimaan tammikuun 1 päivästä 1955 lukien.

Eri yhteyksissä on keskusliittomme korostanut, että viennin suhdannevaihteluista johtuvien talous- ja työllisyyspoliittisten vaikeuksien torjumiseksi on saatava aikaan viennin suhdannemaksujärjestelmä, mutta ratkaisu on kerta kerran jälkeen siirtynyt. Keskusliittomme on sitä mieltä, että kysymys viennin suhdannepidätysjärjestelmästä on vihdoinkin ratkaistava ja pitää oikeana, että ratkaisu tapahtuu nyt esittamiemme kysymysten yhteydessä.

Valmistuneeseen talouspolitiikan perusohjelmaan sisältyy esitys taloudellisen suunnittelutoimiston perustamiseksi kansantaloutemme ohjaamiseksi tarvittavia tutkimuksia varten. Lupauksista huolimatta ei sitä ole perustettu. Keskusliittomme esittääkin, että kysymyksessä oleva suunnittelutoimisto on viivyttelämättä perustettava.

Keskusliittomme on asettamansa määräajan umpeen mentyä tehnyt edellä esitettyjen asioiden ratkaisemiseksi yksityiskohtaisen ehdotuksen Talousneuvostolle. Ehdotuksemme on kuitenkin siellä hylätty.

Kun on osoittautunut, ettei keskusliittomme esityksiä sovinnollisin toimenpitein ole voitu saada meitä tyydyttävään ratkaisuun, keskusliittomme toteaa, että näiden palkkatyöntekijäin kannalta ensiarvoisen tärkeiden kysymysten kiireellistä ratkaisua ei enää voida viivyttellä. Tämän vuoksi keskusliittomme on päättänyt tiedottaa Valtioneuvostolle, että ellei esityksiämme marraskuun 1. päivään 1954 mennessä ole saatettu järjestäämme tyydyttävään ratkaisuun, tulee keskusliittomme julistamaan koko maassa yleislakon, joka alkaa marraskuun 1. päivänä 1954 klo 6.00. Tulemme myöhemmin määrittelemään ne työ- ja toimialat sekä laitokset, jotka jäävät lakon ulkopuolelle.

Oheistaen liitteeksi Valtioneuvostolle 25. 8. 54 jättämämme kirjelmän jäljennöksen, sekä jäljennöksen Talousneuvostolle 4. 10. 54 edustajamme tekemästä esityksestä ilmoitamme, että uhkavaatimuksemme koskee niissä esitetyistä toimenpiteistä seuraavia:

1. Elinkustannusindeksi on peruselintarvikkeiden kuluttajahintoja alentamalla palautettava lokakuun 1951 tasoon.

2. Palkkasäännöstelypäätös on uudistettava keskusliittomme esittämällä tavalla ja virkojen ja toimien palkkausluokituksen kokonaistarkistuksesta on annettava edelläesittämämme vakuutus.

3. Taloudellisen suunnittelutoimiston perustamisesta on tehtävä asianmukainen päätös.

4. Kysymys viennin suhdannepidätysjärjestelmästä on ratkaistava tuotannon jatkuvaisuutta ja työllisyyttä turvaavalla tavalla.

Saattaen edellä esitettyyn kunnioittaen Valtioneuvoston tietoon, ilmoitamme edustajaimme olevan tarpeen vaatiessa Valtioneuvoston käytettävissä mahdollisia lisäselvityksiä varten.

Helsingissä lokakuun 16 päivänä 1954.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y.

Eero Antikainen.

Olavi Lindblom."

6. Yleislakkouhka peruutetaan

SAK joutui antamaan yleislakkovaroituksen hallitukselle, joka kaksi päivää ennen uhkavaatimuksen saapumista oli jättänyt Tasavallan Presidentille eroanomuksensa. Näin ollen eduskuntaryhmät hallitusneuvotteluja käydessään joutuivat neuvottelemaan myöskin yleislakkouhkaan sisältyvistä vaatimuksista. Kun sitten 19 päivänä lokakuuta muodostettu uusi hallitus antoi ohjelmajulistuksensa, voitiin todeta, että hallitus oli suostunut SAK:n vaatimuksiin. Hallituksen ohjelma oli seuraava:

"1. Toimenpiteet elinkustannusten alentamiseksi.

Viljaseoksen hintaa alennetaan 3 mk/kg.

Kulutusmaidon hintaa alennetaan 5 mk/litra.

Meijerivoin kuluttajahintaa alennetaan 70 mk/kg.

(Kotivoin tuottajille taataan tuottajahinta, joka säilyttää normaalin suhteen kotivoin ja meijerivoin välillä.)

Makkaratuotteiden hintoja alennetaan 20 %.

Sokerin hinta alennetaan 10 mk/kg.

Poistetaan liikevaihtovero seuraavilta vaatetustarvikeryhmiltä:

Villakankaat, lukuunottamatta huonekalukankaita. Puuvillakankaat. Päälyysvaatteet, mukaan luettuna lammasturkit ja turkisvuoriset takit. Pito-vaattet, kuten valmiit puvut ja niiden osat. Hatut. Ompelulangat. Turkislammashatut. Verhokankaat ja ikkunaverhot, puuvillaiset. Vuodevaatteet ja ta-loustekstiilit.

Vastaavilta osilta poistetaan vaatetusalan työliikkeiden liikevaihtovero.

Kaikki edellämainitut toimenpiteet toteutetaan 1. 11. 1954 lukien.

Hallituksen talouspoliittisilla toimenpiteillä alennetaan elinkustannusindeksi vuoden 1954 loppuun mennessä pistelukuun 100 ja huolehditaan täten vakaannutetun elintason säilymisestä.

2. Toteutetaan talousneuvoston esittämä tuontiohjelma huolehtimalla kuitenkin siitä, ettei kotimaista työllisyyttä vaaranneta.

3. Toimeenpannaan vuoden loppuun mennessä korkokannan yleinen alennus 1 %:lla ja sen lisäksi alennetaan asuntotarkoituksiin annettavan ensisijaisen luoton korkoa 4 % %:lla.

4. Asuntorakennustuotannon liikevaihtoverohelpotuksiin käytetään vuosittain noin 4 miljardia markkaa.

5. Hinnantasausrahastosta tuloutetaan valtion budjettiin vuoden 1955 aikana 5 miljardia markkaa.

6. Liikevaihtoveron yleisestä alennuksesta luovutaan ja sitä tarkoittava hallituksen esitys peruutetaan.

7. Maataloustulo tarkistetaan 2,9 miljardilla markalla viljan, maidon ja voin kuluttajajahintoja nostamatta ja huolehditaan siitä, että tavoitehinnat saavutetaan.

8. Annetaan uusi valtioneuvoston päätös maataloustulon vakauttamisjärjestelmästä. Tämän päätöksen mukaan maataloustulo sidotaan yleiseen ansiotasoon siten, että sitä muutetaan

a) vastaavasti sen mukaan, miten elinkustannusindeksin muutoksesta johtuen yleistä palkkatasoa muutetaan;

b) muulla tavoin muuttuvasta yleisestä ansiotasosta lasketaan maataloustulossa huomioonotettavaksi muutokseksi puolet (50 %). Tarkistusta vastaava liikkumatilalla on kumpaankin suuntaan 4 %.

Kunkin vuoden maataloustulolaskelma suoritetaan ottaen huomioon maataloustuotannon lisäyksestä ja rationalisoinnista aiheutuva hyöty siten, että toinen puoli siitä lasketaan maataloustulon lisäykseksi ja toinen puoli käytetään hintatason alentamiseen.

Maataloustulon ja yleisen ansiotason muutoksia verrataan lokakuun 1951 tasoon. — Kuluvan vuoden osalta tarkistetaan maataloustulo kuitenkin sen mukaan kuin kohdassa 7. on edellytetty 1. 9. 1954 lukien.

Asetetaan asiantuntijatoimikunta, joka viipymättä ja viimeistään 31. 12. 1954 mennessä tekee ehdotuksen yleisen palkkatilaston kehittämiseksi siten, että palkansaajien keskiansioiden kehitys voidaan kiistattomasti selvittää.

9. Annetaan uusi palkkasäännöstelypätös, jonka johtavat periaatteet ovat nykyisen ansiotason ja nykyisen palkkojen indeksisidonnaisuuden säilyttäminen, päävastuun siirtäminen työehdoista ja palkoista sovittaessa työmarkkinoiden keskusjärjestöille sekä entistä suuremman liikkumatilalla ja oikeudenmukaisempien palkkaperusteiden varaaminen työmarkkinajärjestöille.

10. Asetetaan viipymättä komitea selvittämään, miten maatalouden perusluottokysymys voidaan järjestää.

11. Annetaan viipymättä esitys lisämaalaiksi. Maapohja ja tilan omiin rakennuksiin tarvittavat rakennuspuut luovutetaan vuoden 1944 hintaan, arvopuut käypään hintaan. Jos esitys lisämaalaiksi äänestetään yli vaalien, si-
coutuvat ryhmät hyväksymään esityksen vaalien jälkeen.

12. Annetaan esitys normaaliajan maankäyttö- ja tilojen osittamisrajotuslaiksi sekä elinkelpoisten tilojen perustamiseksi ja säilyttämiseksi. Varsinaisen talonpoikaismaa suojataan pakkolunastukselta rappio- ja keinottelutiloja lukuunottamatta.

13. Valmistelut suhdannevaraus- ja investointirahastojärjestelmien käytäntöön ottamiseksi suoritetaan viipymättä loppuun ja järjestelmät otetaan Käytäntöön 1. 12. 1954 lukien.

14. Anetaan valtuuslakiesitys, jolla tehdään mahdolliseksi pankkien kasvavarantosäännösten muuttaminen.

15. Suoritetaan tarvittavat järjestelyt tuontisäännöstelyn saattamiseksi joustavaksi ja tarkoituksenmukaiseksi.

16. Järjestely viran ja toimenhaltijain palkkausluokkien uudelleen sijoit-
teluksi suoritetaan 1.1. 1955 lukien.

17. Keväällä 1954 eduskunnassa rauenneista työaikalaeista annetaan vii-
oymättä uudet esitykset sen sisältöisinä kuin Kekkonen II hallituksen aikana.

18. Annetaan viipymättä esitys kartellilaisiksi sen sisältöisenä kuin Törn-
grenin hallituksessa on esitetty.

19. Perustetaan viipymättä taloudellinen suunnittelutoimisto talouspoli-
iikan perusohjelmassa esitetystä muodosta."

SAK:n valtuusto, joka oli kutsuttu koolle samanaikaisesti kuin uhkavaati-
mus jätettiin valtioneuvostolle, kokoontui 24 päivänä lokakuuta. Valtuusto
päätti peruuttaa yleislakkovaroituksen, koska se katsoi yleislakkojulistuksessa
esitettyjen vaatimusten tulleen hallituksen taholla hyväksytyiksi. Valtuusto
kuitenkin velvoitti työvaliokunnan tarkoin seuraamaan, että SAK:n esittämät
toimenpiteet sovitussa järjestyksessä todella toimeenpannaan ja ettei niiden
käytännöllistä merkitystä muuhun suuntaan kulkevilla ratkaisuilla kaven-
neta. Valtuusto antoi asian johdosta seuraavan julkilausuman:

"Viime elokuun 25. päivänä jätti SAK valtioneuvostolle kirjelmän, jossa
kiinnitettiin huomiota siihen, että elinkustannukset olivat jatkuvasti kohon-
neet siitä tasosta, mihin palkat suhteessa elinkustannuksiin vakautettiin syk-
syllä 1951. Tässä kirjelmässä esitettiin, että valtiovalta lokakuun 1. päivään
1954 mennessä ryhtyisi toimenpiteisiin palkkojen ja elinkustannusten palaut-
tamiseksi. Myös esitettiin eräitä muita keinoja taloudellisen vakaantumisen
ja suunnitelmallisen talouspolitiikan turvaamiseksi. Lokakuun 16. päivänä
SAK:n työvaliokunta totesi, ettei tällaisiin toimenpiteisiin oltu ryhdytty ja
päätti tämän johdosta ilmoittaa valtiovalalle, että ellei SAK:n esittämiä
toimenpiteitä toteuteta, tullaan koko maassa aloittamaan yleislakko marras-
kuun 1. päivänä.

SAK:n valtuusto käsitellessään näin syntyynyttä tilannetta totesi, että
SAK:n työvaliokunnalla on ollut täysi syy yleislakkouhkavaatimuksen esittä-
miseen, koska sen lukuisista vaatimuksista huolimatta ei taloudellisen va-
kaannuttamissopimuksen tarkoitusta palkkojen ja elinkustannusten tasapai-
non säilyttämiseksi oltu otettu huomioon eikä vaatimusta uuden palkka-
säännöstelypäätöksen aikaansaamiseksi oltu täytetty.

SAK:n valtuusto sai yleislakkovaroituksen perusteista ja sen esittämistä
seuranneista vaiheista selvityksen. Tästä kävi ilmi, että vähimmäisvaatimuk-
set peruselintarvikkeiden hintojen alentamiseksi, palkkasäännöstelypäätöksen
uusimiseksi entinen palkkojen indeksisidonnaisuusjärjestelmä säilyttäen on
täytetty, ja että on annettu lupaus virkojen- ja toimien uudelleen palkka-
luokkiin sijoitteluksi ensivuoden alusta lukien voimaan astuvana, suhdanne-
varausjärjestelmän aikaansaamisesta sekä taloudellisen suunnittelutoimiston
perustamisesta.

Kun SAK:n vaatimukset ovat tulleet uuden hallituksen hallitussopimuks-
essa vahvistetuksi kuten pääministerin SAK:lle lokakuun 23. päivänä lähet-
tämässä kirjelmässä käy selville, katsoo SAK:n valtuusto työvaliokunnan
yleislakkojulistuksessa esitettyjen vaatimusten tulleen täytetyiksi ja päättää
työvaliokunna yksimielisestä esityksestä peruuttaa yleislakkovaroituksen.

Samalla valtuusto velvoittaa työvaliokunnan tarkoin seuraamaan, että
SAK: nesittämät toimenpiteet sovitussa järjestyksessä todella toimeenpan-
naan ja ettei niiden käytännöllistä merkitystä muuhun suuntaan kulkevilla
ratkaisuilla kavenneta.

Eraissä piireissä on yleislakkovaroitusta pidetty ulkoparlamentaarisena, epädemokraattisena ja laittomana menettelynä. Näiden syytösten johdosta valtuusto toteaa, että SAK toistuvasti ja pitkälle kärsivällisyyttä osoittaen on esittänyt vaatimuksensa vakauttamissopimuksen noudattamisesta, mutta nämä kehoitukset ja vaatimukset eivät ole johtaneet tuloksiin. Saadakseen vaatimuksensa täytettyä SAK on esittänyt laillisessa järjestyksessä maan lakeihin ja yleisiin tapoihin sekä oikeuksiinsa kuuluvalla tavalla vaatimuksen, joihin vasta syntyneen vakavan tilanteen edessä suostuttiin.

Valtuusto toteaa, että SAK:n vaatimukset peruselintarvikkeiden hintojen alentamiseksi merkitsevät nopeaa ja suoranaista palkan ostovoiman lisäämistä ja että niiden toteuttamiseksi ei tarvita minkäänlaista palkansaajiin kohdistuvan verotuksen korottamista. Kysymyksessä on palkkatyöntekijöiltä ja kuluttajilta perittyjen verojen palauttaminen tavalla, joka merkitsee suuperheisille ja vähätuloisille huomattavaa helpotusta elinkustannuksissa.

SAK:n muut vaatimukset niinkään ammattiyhdistysliikkeessä yleisesti hyväksyttyjen palkka- ja talouspoliittisten peruslinjojen mukaisia.

Palkkasäännöstelyn uusimista koskevan vaatimuksen hyväksyminen antaa ammattiyhdistysliikkeelle mahdollisuuden alkavien työehtosopimusneuvottelujen yhteydessä pyrkiä korjausten aikaansaamiseen epäoikeudenmukaisuuksien osalta.

SAK:n johdonmukainen esiintyminen johti tässä vaiheessa palkkatyöntekijäin tarkoittamiin tuloksiin ja osoitti palkannauttijoilta voimakkaan ammattiyhdistysliikkeen tarpeellisuuden.

Edessä olevat tehtävät vaativat entistä voimakkaampaa ja tehostetumpaa järjestäytymistä ja SAK:n valtuusto kehoittaa jäsenjärjestöjä ja jäsenistöä ryhtymään välittömästi kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin jäsenmäärämme lisäämiseksi ja järjestömme vahvistamiseksi."

VIII. Valtionvirkailijain Yhteisjärjestön toiminta.

Päätehtäväksi VY:n toiminnassa muodostui kertomusvuonna jälleen virkojen ja toimien palkkausluokiin uudestaan sijoittelun puolesta työskentely. Jo vuoden alusta VY esitti pääministerille ja virkamiesten palkka-asioita hoitavalle valtionvarainministerille palkkausluokkien tarkistustyön jatkamista. Valtiovarainministeriö antoi tammikuun 20 päivänä valtion palkkauslautakunnalle tehtäväksi valmistaa sellainen suppea ehdotus palkkausluokiin sijoitteluksi, jossa korjattaisiin maaliskuun 15 päivään mennessä ne epäkohdat, jotka vuoden 1953 alusta voimaan tulleen tarkistuksen johdosta mahdollisesti olivat aiheutuneet. Tämän valmistelun pohjalla ja valtioneuvoston esityksen perusteella eduskunta hyväksyi noin 6.200 virkaa tai tointa uudestaan palkkausluokiin sijoitettavaksi. VY:hyn kuuluvista ryhmistä huomattavimmat olivat mielisairaanhoitajattaret ja luotsit. Uusi luokitus tuli voimaan heinäkuun alusta lukien.

Palkkausluokituksen kokonaistarkistuksen jatkamiseen valtiovarainministeriö monien esitysten jälkeen antoi uudet ohjeet, jotka VY:n piirissä katsot-

tiin voitavan hyväksyä. Kun tarkistustyön jatkaminen näytti viipyvän epämääräiseen tulevaisuuteen, SAK otti lokakuun 16 päivänä valtioneuvostolle lähettämäänsä uhkavaatimuskirjelmään myöskin esityksen, että hallitus antaa vakuutuksen siitä, että virkojen ja toimien palkkausluokkiin kokonaistarkistus saatetaan voimaan tammikuun 1 päivästä 1955 lukien. Tämän esityksen valtioneuvosto hyväksyi. Valtion palkkauslautakunta sai tehtäväkseen luokitusehdotuksen valmistamisen 31. 12. 1954 mennessä, joka määräaika myöhemmin siirrettiin 10. 1. 1955. Näin tämän kysymyksen ratkaisu siirtyi seuraavalle vuodelle.

Kertomusvuoden aikana oli vireillä useiden virkamiesoikeuden piiriin kuuluvien lakien muutoksia, joista VY antoi lausuntonsa tai osallistui niiden johdosta suoritettaviin neuvotteluihin. Tällaisia olivat mm. valtion virkamiesten uusi palkkauslaki, työaikalain muuttaminen työnjohtajia koskevaksi, neuvotteluoikeuslain ja vuosiloma-asetuksen muuttaminen, lain ja asetuksen valmistelu yli-, hätä- ja sunnuntaityön korvauksesta, sekä virkamiesten terveyden- ja sairaanhoidon ohjesäännön valmistelu.

Vakiintuneen tavan mukaan pidettiin helmikuussa Ammattiyhdistysopistossa VY:n kurssi, jossa luennoitiin aikamme taloudellisista kysymyksistä ja virkamiesoikeudesta.

Selostus Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n valtuuston sääntömääräisestä kokouksesta, joka pidettiin Helsingin Työväenyhdistyksen talon A-salissa toukokuun 23 päivänä 1954 alkaen kello 10.45.

Kokouksessa oli saapuvilla 103 valtuuston jäsentä, SAK:n tilintarkastajat sekä SAK:n toimitusijoina.

Puheenjohtajina toimivat SAK:n puheenjohtaja Aku Sumu ja toinen puheenjohtaja Eero Antikainen ja sihteereinä pääsihteeri Olavi Lindblom ja sihteeri Uno Hiironen. Pikakirjoituspöytäkirjan tekivät Akseli Valta ja Allan Alha.

Kokouksen alkutoimet

Kokous aloitettiin kello 10.30 laulamalla yhteisesti "Työväen marssi".

Kokouksen avasi SAK:n puheenjohtaja Aku Sumu lausuen puheessaan, että valtuuston kokous ei ole merkkitapaus vain ammattiyhdistysliikkeen toiminnassa, vaan siihen kiinnitetään huomiota kaikissa piireissä.

Tämän jälkeen hän loi katsauksen viime vuoden toimintaan, todeten, että ammattiyhdistysliikkeemme on joutunut käymään erikoislaatuisten puolustus-taisteluvaiheen työnantajain taholta tulleita hyökkäyksiä vastaan. Samoin hän palautti mieliin käydyn vaalitaistelun ja ammattiyhdistysliikkeen osuuden siinä.

Avauspuheensa yhteydessä puheenjohtaja esitti muistosanat edellisen valtuuston kokouksen jälkeen kuolleille ammattiyhdistystovereille mainiten erityisesti Suomen Ammattijärjestön perustajajäsenet Emil Viljasen ja Vih-tori Väänänen sekä Kunnantyöntekijäin Liiton sihteerin Väinö Laakson, jotka toiminnallaan näkyvällä tavalla ovat piirtäneet nimensä ammattiyhdistysliikkeen historiaan.

Kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen hyväksi uurastaneista ja erityisesti pohjoismaiden ammattijärjestöjen yhteistoimintaa edistäneistä kuoleman kautta poistuneista tovereista mainitsi puhuja Anna Johansson-Visborgin ja Sven Backlundin.

Kokouksen osanottajat kunnioittivat seisoaalteen nousten hetken hiljaisuudella vainajien muistoa.

Puheensa lopussa puheenjohtaja toivotti valtuuston jäsenet tervetulleiksi kokoukseen ja kokoukselle menestystä työssään julistaen kokouksen avatuksi.

Kokouksen osanottajat

Pääsihteeri Lindblom toimitti nimenhuudon, jonka perusteella todettiin, että kokouksessa oli läsnä äänivaltaisina edustajina 89 SAK:n V:nen edustajakokouksen valitsemaa valtuuston jäsentä ja 14 SAK:n työvaliokunnan jäsentä sekä puhe- ja esitysoikeudella 3 SAK:n tilintarkastajaa, Kutoma- ja Neuletyöväen Liiton edustaja, Tekstiililaitosmiesten Liiton edustaja ja SAK:n toimitsijoita.

Vuoden 1953 toimintakertomus

Kertomus vuoden 1953 toiminnasta oli oikovedoksena jaettu kokouksen osanottajille.

Puheenjohtaja esitti, että toimintakertomus käsiteltäisiin luvuttain ja luvut kappaleittain numerojärjestyksessä.

Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin.

Laajan keskustelun jälkeen toimintakertomus hyväksyttiin eräin vähäisin korjauksin.

Vuoden 1953 tilikertomus

Otettiin käsiteltäväksi työjärjestyksen 7 kohta, kertomus SAK:n tileistä v. 1953.

Painettu tilikertomus jaettiin valtuuston jäsenille.

Tilikertomukseen liittyvästä tilintarkastajain lausunnosta puheenjohtaja luki seuraavat kohdat:

"Tarkastuksen aikana saamamme käsityksen mukaan keskusliiton asioita on hoidettu huolellisesti sääntöjen, valtuuston ja työvaliokunnan päätösten mukaan.

Edellä esitetyn nojalla esitämme, että SAK:n ja Palkkatyöläisen tilinpäätökset vahvistettaisiin ja että asianomaisille tilivelvollisille myönnettäisiin vastuuvapaus vuoden 1953 tileistä".

Tilintarkastajain lausunnon perusteella tilinpäätös vahvistettiin ja päätettiin esittää SAK:n edustajakokoukselle, että vuoden 1953 tilivelvollisille myönnettäisiin vastuuvapaus sanotun vuoden tileistä.

Kertomus Ammattiyhdistysopiston toiminnasta lukuvuodelta 1953—1954

Kertomus Ammattiyhdistysopiston toiminnasta oli painettuna jaettu valtuuston jäsenille.

Pääsihteeri O. Lindblom esitteli opiston toimintakertomuksen.

Kertomuksen johdosta ei pyydetty puheenvuoroja. Tämän johdosta puheenjohtaja totesi valtuuston yksimielisesti hyväksyneen kertomuksen Ammattiyhdistysopiston toiminnasta lukuvuodelta 1953—1954.

Ammattiyhdistysopiston tilinpäätös vuodelta 1953

Puheenjohtaja totesi, että opiston tilinpäätös on painettuna vuosikertomuksen sivuille 18—20, ehdottaen, että tilikertomus hyväksyttäisiin.

Valtuusto päätti yksimielisesti hyväksyä Ammattiyhdistysopiston tilinpäätöksen vuodelta 1953.

Puheenjohtaja luki Ammattiyhdistysopiston tilintarkastajain lausunnosta seuraavat kohdat:

"Edellä esitetyn perusteella ja kun olemme voineet todeta, että opiston taloutta on hoidettu huolellisesti ja harrastuksella, ehdotamme, että Ammattiyhdistysopiston tilinpäätös vahvistettaisiin ja että sen taloudenhoidosta vastuussa oleville myönnettäisiin vastuuvapaus vuodelta 1953."

Tilintarkastajain lausunnon perusteella valtuusto päätti vahvistaa Ammattiyhdistysopiston tilinpäätöksen ja myöntää vastuuvollisille vastuuvapauden vuoden 1953 tileistä.

Ammattiyhdistysopiston johtokunnan jäsenten vaali erovuoroisten tilalle

Pääsihteeri Lindblom selosti Ammattiyhdistysopiston ohjesääntöä, jonka mukaan SAK:n valtuusto valitsee opiston johtokuntaan 5 varsinaista ja 6 varajäsentä. SAK:n valitsevat johtokunnan jäsenet ja varajäsenet valitaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan ja eroaa heistä ensimmäisellä kerralla kaksi varsinaista ja kolme varajäsentä arvan ja sen jälkeen vuoron mukaan.

Tänä vuonna ovat varsinaisista jäsenistä erovuorossa Olavi Järvelä ja Vihtori Rantanen ja varajäsenistä Emil Auer, Reino Heinonen ja Erkki Salomaa. Näin ollen valtuustoon olisi valittava kaksi vakinaista ja kolme varajäsentä.

Hän ehdotti, että varsinaisiksi jäseniksi valittaisiin Puutyöntekijäin Liiton puheenjohtaja A. Anttila ja järjestösihteeri O. Järvelä, sekä varajäseniksi R. Heinonen, E. Nissilä ja E. Salomaa.

O. Varpe ehdotti varsinaisiksi jäseniksi valittavaksi L. Junttilan ja M. Niemisen sekä varajäseniksi E. Salomaan ja A. Hautalan.

Molempia ehdotuksia kannatettiin.

Toimitetussa äänestyksessä annettiin Lindblomin ehdotuksen puolesta 72 ääntä ja Varpen ehdotuksen puolesta 26 ääntä.

Äänestyksen tuloksen perusteella puheenjohtaja totesi, että valtuusto on valinnut Ammattiyhdistysopiston johtokunnan varsinaisiksi jäseniksi Olavi Järvelän ja Aimo Anttilan sekä varajäseniksi Reino Heinosen, Erkki Nissilän ja Erkki Salomaan.

Katsaus vuoden 1954 alkuvuoden toimintaan

Toinen puheenjohtaja Antikainen esitti laajan talouspoliittisen katsauksen sekä selostuksen alkuvuoden toimintaan ja suuntaviivat SAK:n lähiajan toimintaohjelmaksi.

SAK:n jäsenmaksujen korottaminen

SAK:n työvaliokunta oli tehnyt valtuuston kokoukselle esityksen SAK:n jäsenmaksujen prosenttipohjalle siirtämisestä, joka monisteena oli jaettu valtuuston jäsenille.

Puheenjohtaja esitti asian keskusteltavaksi.

J. Kanerva esitti, että kun on kysymyksessä näin laajakantoinen asia, olisi ollut paikallaan, että siitä olisi ennen sen valtuustolle esittämistä ollut neuvoteltava työvaliokunnan ja liittojen kesken. Tämän vuoksi hän ehdotti päätettäväksi, että asia palautetaan takaisin työvaliokunnan valmisteltavaksi, ja että työvaliokunta velvoitettaisiin ennen asian käsittelyä pyytämään siitä liittojen lausunnot.

F. Jalonen sanoi, että jäsenmaksujen korottaminen nykytilanteessa on asia, jota olisi vaikea selvittää jäsenistölle. Hän yhtyi kannattamaan Kanervan tekemää ehdotusta.

V. Laamanen lausui, että SAK:n on ensin toimittava siten, että työläisten palkat saadaan kohoamaan. Sen jälkeen voidaan ryhtyä keskustelemaan jäsenmaksujen korottamisesta. Hän yhtyi Kanervan ehdotukseen.

V. Porkkala esitti, että kun työläisten palkkoja ei ole useaan vuoteen korotettu, ei ole oikein, että SAK:n jäsenmaksuja korotetaan. Asia olisi ensin käsiteltävä liittojen piirissä. Hän yhtyi Kanervan ehdotukseen.

T. Kujala lausui epäilyksensä siitä, onko valtuuston päätös jäsenmaksujen korottamisesta SAK:n sääntöjen mukainen. Hän piti periaatteellisesti vääränä sitä, että SAK voisi määrätä jonkin henkilön tarkistamaan itsenäisesti rekisteröidyn järjestön tilejä.

E. Santala kannatti työvaliokunnan ehdotusta.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että keskustelussa on kannatettu työvaliokunnan ehdotusta ja että toisaalta on Kanerva tehnyt ehdotuksen asian palauttamisesta takaisin työvaliokunnalle, jota ehdotusta myöskin on kannatettu. Hän alisti ehdotukset äänestettäväksi.

Toimitetussa äänestyksessä annettiin työvaliokunnan ehdotuksen puolesta 70 ääntä ja Kanervan ehdotuksen puolesta 26 ääntä.

Äänestyksen tuloksen perusteella puheenjohtaja totesi valtuuston päättäneen seuraavaa:

"1. SAK:lle kannettavien jäsenmaksujen suoritus muutetaan 1. 7. 1954 lähtien prosenttipohjalla tapahtuvaksi. Liittoiin kannettujen jäsenmaksujen loppusummista, joihin ei sisälly osastoille kannetut jäsenmaksut, saadaan ennen SAK:lie tapahtuvaa tilitystä vähentää työttömyyskassoille kannetut maksut. Mitään muita vähennyksiä ei saa suorittaa.

2. Jäsenmaksujen tilitys SAK:lle on tehtävä siten, että liitot tilityskausiensa päätyttyä SAK:n säännöissä määrätyn ajan sisällä suorittavat tilityksen joko täydellisenä tai maksavat ennakkona edellistä tilitystä vastaavan summan, tasoituksen tapahtuessa sen jälkeen kun liitoilla on tilityskauden loppusumma selvillä.

3. Sen lisäksi, että kaikkien liittojen on ilmoitettava kalenterivuoden päätyttyä SAK:lle sen valmistamalla lomakkeella tiliasemansa, on SAK:n määräämällä henkilöllä, riippumatta siitä, onko hän tai eikö ole liiton virallinen tilintarkastaja, oikeus liittojen kirjanpidon ja tilinpäätösten perusteella todeta kannettujen jäsenmaksujen määrä.

4. Siihen saakka kunnes valtuusto mahdollisesti toisin päättää, suorittavat liitot SAK:lle 1. 7. 1954 lähtien jäsenmaksuna edellä mainituin perustein 10 prosenttia kantamistaan jäsenmaksuista. Jos kuitenkin 10 prosenttia jää jokaista liiton maksavaa jäsentä kohti viikkomaksuna alle 4:— ja kuukausimaksuna alle 17:35, on liiton 10 prosentin asemesta suoritettava SAK:lle jäsenmaksua viikkomaksupohjalla 4:— viikossa ja kuukausimaksupohjalla 17:35 kuukaudessa.

5. SAK:n kuudennen edustajakokouksen jäsenmaksukysymyksestä tekemään päätökseen viitaten valtuusto katsoo aiheelliseksi korostaa, että liitoille kannettavien jäsenmaksujen pitäisi olla vähintään 1 prosentti palkasta tai vastaavasti puolen tunnin palkka viikossa."

V. Porkkala, V. Rosman ja V. Laamanen esittivät päätöksen johdosta eriaivan mielipiteensä.

SAK:n ja sen lehtien talousarviot

SAK:n taloudenhoitaja V. Harinen esitteli talousarvioehdotuksen, joka päättyi 58.000.000 markkaan, sekä SAK:n lehtien talousarviot.

Valtuusto hyväksyi yksimielisesti esitetyt talousarvioehdotukset.

Talouselämää koskevat esitykset

Talouselämää koskevia esityksiä olivat tehneet valtuuston kokoukselle Metallityöväen Liitto, valtuuston jäsen E. Salonen ja Suomen Rakennustyöläisten Liitto, palkkapoliitikkaa koskevia esityksiä Metallityöväen Liitto, Rakennustyöläisten Liitto ja Elintarviketyöläisten Liitto kaksi esitystä, työaika koskevia esityksiä Metallityöväen Liitto, Puutyöväen Liitto, Nahka-, Jalokine- ja Kumityöväen Liitto ja valtuuston jäsen Paavo Rosman, sekä metsätyöntekijäin palkkausta koskevan esityksen valtuuston jäsen Toivo Kujala.

Esitykset oli monisteina jaettu valtuuston jäsenille. Esityksiin liittyi työvaliokunnan lausunto.

Puheenjohtaja alisti asiat keskusteltavaksi hänen esittämänsä katsauksen ja siihen liittyvän työvaliokunnan päätösehdotuksen sekä eri asiaryhmistä tehtyjen esitysten pohjalta. Hän ehdotti hyväksyttäväksi työvaliokunnan päätösehdotuksen, joka on painettu luvussa "B. Työehtopoliittiset tapahtumat ja toimenpiteet" (siv. 58—59).

E. Salomaa käytti asiasta laajan puheenvuoron. Hän ehdotti hyväksyttäväksi seuraavan päätöslauselman:

"Käsiteltyään valtuuston kokoukselle tehtyjä esityksiä päättää valtuusto seuraavaa:

1) Yleinen, kaikkia työntekijäryhmiä käsittävä palkkatason korotus on välttämätön. Jo realipalkkojen vuosia jatkunut laskusuuntakin, mistä on to-

distusvoimaisia numerotietoja, velvoittaa ammattiyhdistysliikettä ryhtymään päättäviin toimenpiteisiin hyvityksen saamiseksi palkannauttijoille. Jotta ammattiyhdistysliike toteuttaisi alkuperäisiä tehtäviään ja säilyttäisi jäsenistön luottamuksen ei se kuitenkaan voi rajoittua vaatimaan vain kompensatiota kohonneista elinkustannuksista, vaan sen on johdonmukaisesti toimittava palkkatason kohottamiseksi ja työläisten elinehtojen kaikinpuoliseksi parantamiseksi. Siksi valtuusto asettaakin hetken tavoitteita lähtökohdaksi samapalkkaisuuden toteuttamisen naisten ja nuorten työläisten osalta sekä realipalkkojen korottamisen siitä tasosta, missä ne olivat ns. vakauttamisvaiheen alkaessa. Tämän vuoksi valtuusto vaatii nykyisen palkkasäännöstenjärjestelmän korvaamista sellaisella minimipalkkalainsäädännöllä, joka ei aseta esteitä yleisen palkkatason korottamistoimenpiteille.

2) Valtuusto yhtyy kaikkiin työviikon lyhentämistä koskeviin esityksiin ja velvoittaa työvaliokunnan yhdessä ammattiliittojen kanssa toimimaan niin, että yleinen työajan lyhennys ansiotasoa alentamatta siirtyy periaatteellisista kannanmäärittelyistä käytännöllisen toteuttamisen asteelle.

3) Valtuusto yhtyy kaikkiin rauhanomaisen tuotannotoiminnan laajentamista ja monipuolistamista sekä työtilaisuuksien lisäämistä käsitteleviin esityksiin. Kotimaisen ja ennen kaikkea valtion valvonnassa olevan metalliteollisuuden kehittämiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Kaikki maan rajojen ulkopuolelta tulleet ja eräiden suomalaistenkin kapitalistipiirien myötäilemät vaatimukset tämän meille niin tärkeän tuotantohaan supistamiseksi on päättävästi torjuttava. Metalliteollisuuden tuotteiden vientiä on edelleen kehitettävä ja laajennettava.

Rakennustoiminnan kaikinpuolinen edistäminen vastaa sekä kymmeniä tuhansia käsittävän rakennustyöläisten joukon että kaikkien palkannauttijain etuja. Siksi rauhanomaista rakennustuotantoa on edistettävä kaikin keinoin. Valtuusto velvoitti työvaliokunnan toimimaan rakennustoiminnassa tarvittavien määrärahojen lisäämisen, rakennusluoton korkokannan alentamisen, rakennustarvikkeiden liikevaihtoveron poistamisen ja yleishyödyllisen rakennustoiminnan yhteiskunnan haltuun siirtämisen puolesta.

4) Viime aikoina työpaikoilla ilmenneet luottamusmiesten ja ammatillisten järjestöjen toimihenkilöiden suoranaiset vainoamistoimenpiteet velvoittavat ammatillisia järjestöjä entistä päättävämmiin puuttumaan tähän kysymykseen. Valtuusto velvoittaaakin työvaliokunnan tarttumaan välittömästi jokaiseen SAK:n oikeuksien loukkaamistapaukseen sekä viime kädessä joukkovoiman avulla suojaamaan ei vain ammatillisten järjestöjen luottamushenkilöiden toimintavapautta vaan yleensä työläisten järjestäytymis-, koontumis- ym. oikeuksia työpaikoilla. Samalla valtuusto kehoittaa ammattiliittoja ja perusjärjestöjä omalta osaltaan toimimaan näiden vapauksien turvaamiseksi ja saattamaan jokaisen niiden rikkomisyhteyden laajempaan tietoisuuteen.

5) Valtuusto toteaa, että ammattiyhdistysliikkeen on entistä suuremmassa laajuudessa kiinnitettävä huomiota maaseututyöväestön pulmiin. Koska maaseudun joko kokonaan tai osittain palkkatyötä tekevällä väestön osalla ei ole samoja edellytyksiä etujensa valvomiseen kuin suurempien keskusten työläisillä, ja kun ammatillinen järjestäytyminen on huolestuttavasti heikentynyt heidän keskuudessaan, on SAK:n työvaliokunnan suunniteltava ja toteutettava erikoistoimenpiteitä näiden työläisryhmien, lähinnä metsä- ja maatyöläisten etujen valvomiseksi. Myös tilattomat väestön tai pienviljelijäin maansaanti ja muu heidän toimeentulomahdollisuuksiensa kaikinpuolinen edistäminen kuuluu ammattiyhdistysliikkeen tehtäviin, koska juuri

tästä väestöryhmästä suurpääoma on varsinkin aikaisempina vuosina voinut muodostaa itselleen tukijoukkoja murtaessaan työläisten taistelurintamaa.

6) Viime vuosina ns. henkisen työn tekijäin keskuudessa ilmennyt liikehtiminen palkka- ja työehtojen parantamiseksi on tuonut näitä ryhmiä ja heidän järjestöjään entistä lähemmäksi SAK:n kuuluviin ammatillisiin järjestöihin. Valtuuto toteaaakin tämän tyydytyksellä ja velvoittaakin työvaliokunnan toimimaan niin, että SAK:hon kuulumattomien edellämainittujen järjestöjen kanssa saataisiin aikaan jatkuvaa yhteistoimintaa.

Samalla valtuusto velvoittaa työvaliokunnan toimimaan yhä laajempien työläisjoukkojen liittämiseksi ammattiyhdistysliikkeen piiriin ja kehoittaa kaikkia jäsenliittojaan, ammattiosastoja, luottamusmiehiä ja järjestyneitä työntekijöitä kaikin keinoin tehostamaan työskentelyään työntekijäin ammatillisen järjestäytymisen hyväksi ammattiyhdistysliikkeen voiman vahvistamiseksi palkkatyöntekijäin yhteisen edun ja turvallisuuden hyväksi.

Niillä työaloilla ja paikkakunnilla joilla rinnakkaisjärjestöjen perustaminen ja ammatillisten järjestöjen SAK:sta erottaminen on aiheuttanut pysyvän kriisitilanteen, on sen ratkaisemiseen pyrittävä neuvotteluteitse ammatillisten järjestöjen kanssa."

A. Saarinen ehdotti Salomaan ehdotukseen lisättäväksi seuraavan ponten:

"Työttömyysvakuutuksen ollessa eduskuntakäsittelyssä valtuusto velvoittaa SAK:n työvaliokunnan toimimaan niin, että työväenpuolueiden eduskuntaryhmät päättävistä yhteiseen esitykseen ja keskittäisivät voimansa sen läpiviemiseksi. Koska SAK:n aikaisemmat periaatepäätökset ja jäsenistön kannanmäärittelyt edellyttävät sellaista työttömyysvakuutusjärjestelmää, missä vakuutetuille työläisille ei koituisi taloudellisia rasituksia, velvoittaa valtuusto työvaliokunnan toimimaan kysymyksen ratkaisemiseksi tällä pohjalla. Kuten aikaisemminkin useissa tapauksissa on ammattiyhdistysliikkeen edustama joukkovoima yhdistettävä työväenpuolueiden eduskuntaryhmien parlamenttaariseen voimaan tämän tärkeän sosiaalisen uudistuksen toteuttamiseksi."

N. Wälläri kiinnitti huomiota Metallityöväen Liiton esitykseen, jossa esitetään hyväksyttäväksi periaate siitä, että kaikki kauppalaivamme rakennettaisiin kotimaassa.

Hän esitti käsityksensä, että tässä suhteessa ei pitäisi lyödä kiinni mitään periaatteita, koska ne eivät kuitenkaan käytännössä kestäisi muuten kuin pysäyttämällä Suomen kauppalaivaston uusiminen.

V. Porkkala kannatti Siron ehdotusta.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että käsittelyn alaisena ovat olleet valtuuston kokoukselle tehdyt esitykset 1—13 ja työvaliokunnan esitysten johdosta esittämät päätösehdotukset. Keskustelun aikana on Salomaa ehdottanut hyväksyttäväksi työvaliokunnan ehdotuksista poikkeavan päätöslauselmaehdotuksen, jota Saarinen on täydentänyt. Sekä työvaliokunnan että Salomaan ja Saarisen ehdotuksia on kannatettu.

Puheenjohtaja alisti äänestettäväksi työvaliokunnan ehdotusten ja Saarisen täydentämän Salomaan ehdotuksen välillä.

Äänestyksessä annettiin työvaliokunnan ehdotusten puolesta 71 ääntä ja Salomaan ehdotuksen puolesta 26 ääntä.

Äänestyksen tuloksen perusteella puheenjohtaja totesi, että työvaliokunnan päätösehdotukset käsiteltävänä olleista kysymyksistä ovat tulleet hyväksytyiksi.

Päätöksen johdosta ilmoittivat Saarinen ja Porkkala puheenvuoroissaan eriväen mielipiteensä pöytäkirjaan merkittäväksi. Lisäksi ilmoittivat useat edustajat puheenvuoroa pyytämättä yhtyvänsä Saarisen ja Porkkalan eriväen mielipiteeseen.

Järjestyneiden muusikkojen käyttäminen

Asiasta oli Suomen Muusikkojen Liitto tehnyt valtuuston kokoukselle esityksen, joka monisteena työvaliokunnan lausunnon seuraamana oli jaettu edustajille.

Päätösehdotuksessaan työvaliokunta ilmoitti yhtyvänsä liiton esitykseen ja piti oikeana toimia sen mukaisesti.

Valtuusto päätti yksimielisesti yhtyä työvaliokunnan esitykseen.

Palkkatyöläisen levikkikysymys

SAK:n työvaliokunta oli tehnyt asiasta valtuuston kokoukselle esityksen, joka päättyi seuraavaan ponteen:

"SAK:n työvaliokunnan asettaman toimikunnan sekä työvaliokunnan tehtäväksi jätetään esitettyjen näkökohtien perusteella valmistaa seuraavalle valtuuston kokoukselle perusteellinen ehdotus Palkkatyöläisen levittämiseksi mahdollisimman monen — ja mieluummin jokaisen SAK:n jäsenliiton piiriin. Samalla valtuusto edellyttää, että liitot, jotka ovat aikeissa ryhtyä perustamaan omaa lehteään, luopuvat näistä aikeistaan sekä jäävät odottamaan Palkkatyöläisen asun sekä levikkerusteiden uusimista."

Elsa Aaltonen esitti päätettäväksi, että työvaliokunnan ehdottamaan toimikuntaan, joka tutkii Palkkatyöläisen levikin lisäämistä, täydennetään kutsumalla siihen Rakennustyöläisten Liiton, Elintarviketyöläisten Liiton ja Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liiton edustajat, ja että toimikunta velvoitetaan seuraavaan valtuuston kokoukseen mennessä laatimaan esityksen Palkkatyöläisen sisällön parantamiseksi siten, että se lujittaa ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyyttä ja taisteluvoimaa ja luo edellytyksiä myös levikin laajentamiseksi.

A. Saarinen kannatti Elsa Aaltosen ehdotusta, esittäen kuitenkin sitä täsmennettäväksi siten, että työvaliokunnan päätösehdotusta lyhennettäisiin siten, että se päättyisi sanoihin "SAK:n työvaliokunnan asettaman toimikunnan sekä työvaliokunnan tehtäväksi jätetään esitettyjen näkökohtien perusteella valmistaa seuraavalle valtuuston kokoukselle perusteellinen ehdotus Palkkatyöläisen levittämiseksi".

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että keskustelun kuluessa on tehty kaksi muutosehdotusta työvaliokunnan ehdotukseen.

Hän alisti ensin äänestettäväksi Elsa Aaltosen ja Saarisen ehdotusten välillä.

Toimitetussa äänestyksessä annettiin Aaltosen ehdotuksen puolesta 22 ääntä ja Saarisen ehdotuksen puolesta 3 ääntä.

Puheenjohtaja totesi Aaltosen ehdotuksen voittaneen.

Tämän jälkeen toimitettiin äänestys työvaliokunnan ehdotuksen ja Aaltosen ehdotuksen välillä.

Äänestyksessä annettiin työvaliokunnan ehdotuksen puolesta 70 ääntä ja Aaltosen ehdotuksen puolesta 26 ääntä.

Äänestyksen tuloksen perusteella puheenjohtaja totesi työvaliokunnan ehdotuksen tulleen hyväksytyksi.

Paikallisjärjestöjen sääntöjen muutoksia

Päsihteeri Lindblom esitti, että seuraavat ammatilliset paikallisjärjestöt ovat kokouksissaan hyväksyneet uudet säännöt ja pyytävät päätökselleen SAK:n valtuuston vahvistuksen:

Iisalmen Ammatillinen Paikallisjärjestö, Jyväskylän Ammatillinen Paikallisjärjestö, Kouvolan Ammatillinen Paikallisjärjestö, Tyrvään—Vammalan Ammatillinen Paikallisjärjestö, Karhulan Ammatillinen Paikallisjärjestö, Hyvinkään Ammatillinen Paikallisjärjestö, Salon Ammatillinen Paikallisjärjestö ja Martinniemen seudun Ammatillinen Paikallisjärjestö.

Lisäksi Pieksämäen Ammatillinen Paikallisjärjestö on muuttanut nimeään, joka on myös sääntöjen muutos, siten, että se on ottanut nimekseen Pieksämäen Ammatillinen Paikallisjärjestö.

Valtuusto vahvisti edellämainittujen paikallisjärjestöjen sääntöjen muutokset yksimielisesti.

Kokouksen päättäminen

Työjärjestyksessä olleiden asioiden tultua käsitellyiksi, piti puheenjohtaja Antikainen päättäjäispuheen, esittäen lopuksi toivomuksen, että valtuuston päätökset koituvat jokaisessa perusjärjestössä, jokaisessa liitossa ja jokaisella paikkakunnalla koko ammattiyhdistysliikkeemme menestykseksi ja hyödyksi.

Kokous päättyi kello 18.35 yhteisesti laulettuun "Kansainväliseen".

Selostus Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n valtuuston ylimääräisestä kokouksesta, joka pidettiin Helsingin Työväenyhdistyksen talon A-salissa 24 päivänä lokakuuta 1954 alkaen kello 10.

Kokouksessa oli saapuvilla 100 SAK:n valtuuston jäsentä, 2 SAK:n tilintarkastajaa sekä SAK:n ja sen jäsenliittojen toimitsijoita.

Puheenjohtajina toimivat SAK:n puheenjohtaja Aku Sumu ja toinen puheenjohtaja Eero Antikainen, ja sihteereinä pääsihteeri Olavi Lindblom ja sihteeri Uuno Hiironen. Pika-kirjoituspöytäkirjan tekivät Akseli Valta ja Allan Alha.

Kokouksen alkutoimet

Kokous» aloitettiin kello 10.

Kokouksen avasi SAK:n puheenjohtaja Aku Sumu mainiten puheessaan mm., että meidän maamme taloudellisten olojen kehitykselle sodan jälkeisinä vuosina on kuvaavaa se seikka, että SAK:n valtuusto on melkein säännöllisesti vuosittain jouduttu kutsumaan koolle ylimääräisiin kokouksiin käsittelemään ajankohtaisia polttavaksi tulleita taloudellisia kysymyksiä. Tämänkin kokouksen koolle kutsumisen aiheena on jälleen vastaavanlainen tilanne, jossa ammattiyhdistysliike on ollut pakotettu käyttämään sitä kovinta kieltä ja vaikutusvaltaisinta asetta, mikä sillä on olemassa ja jota sillä on oikeus käyttää silloin, elleivät asiat järjesty siten kuin ei vain palkan nauttijain, vaan koko maan edun kannalta olisi välttämätöntä.

Samalla kokouksen koolle kutsumisen aiheena on ollut toinenkin kysymys, nimittäin SAK:n puheenjohtajan eroaminen ja uuden puheenjohtajan valinta, ja kolmantena asiana kokouksen käsiteltävänä on kysymys valtuuksien myöntämisestä työvaliokunnalle Pohjois-Suomeen perustettavaksi tarkoitetun kansankorkeakoulukin pohjalla toimivan opiston aikaansaamiseksi.

Puheensa lopussa hän esitti muistosanat niille ammattiyhdistystovereille, jotka valtuuston edellisen koossaolon jälkeen kuoleman kautta ovat poistuneet yhteisistä riennoista, mainiten erityisesti Anders Emil Leinon, Nestori Arosen, Kauno Laurilan, Alvar Pekkalan ja Lempi Pallosen merkityksellisen työn ammattiyhdistysliikkeessä.

Kokouksen osanottajat kunnioittivat seisoaalleen nousten hetken hiljaisuudella vainajien muistoa.

Kokouksen osanottajat

Pääsihteeri Lindblom toimitti valtuuston jäsenten nimenhuudon, jonka perusteella todettiin, että kokouksessa oli läsnä äänivaltaisina 86 SAK:n

VI:nen edustajakokouksen valitsemaa valtuuston jäsentä ja 14 SAK:n työvaliokunnan jäsentä, jotka myös ovat valtuuston jäseniä sekä puhe- ja esitysoikeudella 2 SAK:n tilintarkastajaa, Kutoma- ja Neuletyöväen Liiton edustaja, Tekstiililaitosmiesten Liiton edustaja ja SAK:n toimitsijoita.

SAK:n puheenjohtajan vaali

Puheenjohtaja Sumu esitti, että sen jälkeen kun hän oli ilmoittanut SAK:n työvaliokunnalle eroavasansa SAK:n puheenjohtajan tehtävästä, on puheenjohtajan toimi joutunut avoimeksi. Tämän johdosta työvaliokunta ryhtyi sääntöjen edellyttämiin toimenpiteisiin julistaen puheenjohtajan toimen haettavaksi. Hakuaika päättyi 21. 11. 1954. Määräaikaan mennessä tointa haki kolme henkilöä, nimittäin SAK:n toinen puheenjohtaja Eero Antikainen, Suomen Rakennustyöläisten Liiton puheenjohtaja Aarne Saarinen ja kansakoulunopettaja Eino Salakka, joiden hakemuskirjelmät puheenjohtaja esitti kokoukselle. Samalla puheenjohtaja totesi, että SAK:n sääntöjen 10 §:n 4. momentissa on seuraava määräys:

"Jos puheenjohtaja tai toinen puheenjohtaja eroaa tai erotetaan edustajakokousten välisenä aikana, julistaa työvaliokunta toimen avoimeksi. Tointa hakeneista asettaa työvaliokunta enintään kolme ehdokasta ja lopullisen vaalin toimittaa valtuusto."

SAK:n työvaliokunta käsiteltyään tointa hakeneiden henkilöiden hakemukset, oli päättänyt esittää valtuustolle vain yhden ehdokkaan nimittäin SAK:n toisen puheenjohtajan Eero Antikaisen.

Puheenjohtaja alisti asian keskusteltavaksi.

T. Lång lausui, että hän valtuuston jäsenenä ei voi hyväksyä työvaliokunnan menettelyä siinä, että se on säännöistäkin poiketen asettanut vain yhden ehdokkaan. Se merkitsee sitä, että työvaliokunta on täten pyrkinyt rajoittamaan valtuuston päätäntävaltaa asiassa.

Hän ei myöskään voi hyväksyä työvaliokunnan ehdolle asettamaa henkilöä SAK:n puheenjohtajaksi, sillä Antikainen on ollut päättämässä työläisille vahingollisesta linnarauhasta ja on ainakin hyväksynyt linnarauhan aikana annettujen palkankorotuslupausten täyttämättä jättämisen.

Hän ehdotti, että SAK:n puheenjohtajaksi valittaisiin Suomen Rakennustyöläisten Liiton puheenjohtaja Aarne Saarinen, perustellen ehdotustaan sillä, että Saarinen on maamme ammattiyhdistysliikkeessä sodan jälkeisinä aikoina tullut tunnetuksi yhtenäisyysuuntaa edustavana toiminnan miehenä. Sitäpaitsi Saarinen edustaa laajaa ammattiliittoa, joka palkka- ja työehtosopimustoiminnassaan on esiintynyt selväpiirteisesti liiton jäsenistön päätösten ja toiveiden mukaisesti.

Puheenjohtaja huomautti Långin puheenvuoron johdosta, että SAK:n sääntöjen se kohta, jossa puhutaan puheenjohtajan ja toisen puheenjohta-

jan valinnasta edustajakokousten välisenä aikana, on hiukan epämääräinen. Se on eräänlainen yhdistelmä ns. virkamieslinjan virkojen ja tointen täyttämisestä ja toisaalta järjestöelämän tointen täyttämisestä. Joskin siis säännöissä sanotaan, että tointa hakeneista asettaa työvaliokunta enintään kolme ehdokasta, ja lopullisen vaalin toimittaa valtuusto, on katsottava, että siitä huolimatta, vaikka työvaliokunta on asettanut vain yhden ehdokkaan, voidaan valtuuston kokouksessa tointa hakeneista ehdottaa valittavaksi joku toinenkin kuin minkä työvaliokunta on asettanut ehdolle.

^{TT} Valjanti toivoi, että valtuusto yksimielisesti yhtyisi työvaliokunnan ehdotukseen ja valitsisi SAK:n puheenjohtajaksi Eero Antikaisen, sillä hänen suuret ansionsa ovat varmaan jokaisen valtuuston jäsenen tiedossa.

K. Lindstedt yhtyi Langin esittämiin ajatuksiin ja kannatti Längin ehdotusta.

K. Jokinen piti työvaliokunnan ehdotusta parhaana mahdollisena ratkaisuna ja yhtyi kannattamaan sitä.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että on asetettu kaksi ehdokasta SAK:n puheenjohtajaksi, toinen on työvaliokunnan puheenjohtajan toimeen ehdolle panema Eero Antikainen ja toinen Langin ehdottama Aarne Saarinen.

Puheenjohtajan annettua vaalin toimitusta koskevia ohjeita, toimitettiin puheenjohtajan vaali suljetuilla lipuilla.

Vaalissa jätettiin kaikkiaan 100 vaalilippua.

Äänet jakautuivat seuraavasti: Eero Antikainen 74 ääntä, Aarne Saarinen 25 ääntä, 1 tyhjä lippu.

Kun vaalin toimittamista vastaan kenelläkään ei ollut huomauttamista, totesi puheenjohtaja, että SAK:n puheenjohtajaksi toimitetun vaalin perusteella oli tullut valituksi Eero Antikainen.

Julistettuaan vaalin tuloksen, puheenjohtaja Sumu pyysi vastavalittua puheenjohtaja Antikaista saapumaan johtamaan kokousta.

SAK:n puheenjohtajan vaihdos

Puheenjohtaja Antikaisen saavuttua puheenjohtajakorokkeelle, piti eronnut puheenjohtaja Sumu Antikaiselle puheen, toivottaen hänelle menestystä vastuunalaisessa tehtävässään ja luovutti hänelle SAK:n puheenjohtajan nuijan.

Puheenjohtaja Antikainen vastasi puheeseen kiittäen toveri Sumua hänen suorittamastaan pitkäaikaisesta ja menestyksellisestä työstä maamme ammattiyhdistysliikkeen hyväksi ja luovutti hänelle kukkia,

Tämän jälkeen puheenjohtaja Antikainen ryhtyi johtamaan kokousta, kiittäen osakseen tulleesta luottamuksesta ja esittäen toivomuksen, että SAK:n jäsenistö olisi tukemassa hänen työtään yhteisissä pyrkimyksissämme.

SAK:n toisen puheenjohtajan vaali

Puheenjohtaja esitti, että valtuuston tekemän ratkaisun johdosta, jolla SAK:n toinen puheenjohtaja tuli valituksi SAK:n puheenjohtajaksi, on SAK:n toisen puheenjohtajan toimi tullut avoimeksi. SAK:n säännöissä on määräys, että jos puheenjohtaja tai toinen puheenjohtaja eroaa tai erotetaan edustajakokousten välisenä aikana, julistaa työvaliokunta toimen avoimeksi. Tointa hakeneista asettaa työvaliokunta enintään kolme ehdokasta ja lopullisen vaalin toimittaa valtuusto.

Syntyneessä tilanteessa edellyttää sääntöjen mukainen menettely, että toimi julistetaan avoimeksi ja valtuusto toimittaa valinnan. Työvaliokunta on asiaa käsiteltyään päättänyt siihen, että asia voidaan hoitaa siten, että nyt koolla oleva valtuuston kokous valitsee SAK:n toisen puheenjohtajan toimeen henkilön virkaa tekevänä, ja myöhemmin seuraavassa valtuuston kokouksessa, johon mennessä asia voidaan hoitaa sääntöjen edellyttämällä tavalla siten, että toimi julistetaan haettavaksi, toimi varsinaisesti täytetään.

Keskusteltaessa vt. toisen puheenjohtajan toimeen valittavasta henkilöstä työvaliokunnassa nimettiin kaksi ehdokasta nimittäin Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton puheenjohtaja Vihtori Rantanen ja Suomen Rakennustyöläisten Liiton puheenjohtaja Aarne Saarinen. Ehdokkaista äänestettäessä työvaliokunta päätti 12 äänellä 2 vastaan esittää valtuuston kokoukselle, että SAK:n virkaa tekeväksi toiseksi puheenjohtajaksi valittaisiin Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton puheenjohtaja Vihtori Rantanen.

Puheenjohtaja alisti asian keskusteltavaksi.

J. Kivi ehdotti, että SAK:n vt. toiseksi puheenjohtajaksi valittaisiin Aarne Saarinen.

A. Lankinen kannatti Kiven ehdotusta.

V. Hinkkuri kannatti työvaliokunnan ehdotusta.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että keskustelun pohjana on ollut työvaliokunnan ehdotus, joka sisältää sen, että SAK:n vt. toiseksi puheenjohtajaksi valittaisiin Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton puheenjohtaja V. Rantanen. Keskustelun kuluessa on J. Kivi ehdottanut, että sanottuun toimeen valittaisiin Suomen Rakennustyöläisten Liiton puheenjohtaja Aarne Saarinen.

Kun molempia ehdotuksia oli keskustelun aikana kannatettu, esitti puheenjohtaja vaalin toimitettavaksi samoinkuin puheenjohtajan vaalissakin.

Vaali toimitettiin suljetuin lipuin.

Vaalissa jätettiin kaikkiaan 100 vaalilippua.

Äänet jakautuivat seuraavasti: Vihtori Rantanen 74 ääntä, Aarne Saarinen 25 ääntä, 1 tyhjä vaalilippu.

Kun vaalin toimittamista vastaan kenelläkään ei ollut huomauttamista, puheenjohtaja totesi vaalin tuloksen perusteella, että SAK:n vt. toiseksi puheenjohtajaksi oli tullut valituksi Vihtori Rantanen.

Valituksi tullut SAK:n vt. toinen puheenjohtaja Rantanen kiitti kokousta hänelle osoitetusta luottamuksesta.

SAK:n työvaliokunnan julistaman yleislakkouhkan vahvistaminen ja siitä johtuvat toimenpiteet

Asian esitteli puheenjohtaja Antikainen, joka laajassa katsauksessaan palautti aluksi mieliin, että SAK:n työvaliokunta 25 päivänä elokuuta 1954 lähetti valtioneuvostolle kirjeen, jossa todetaan SAK:n huolestuminen määrätystä talouspolitiikkamme piiriin kuuluvista asioista. Kirjelmässä kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että hintataso kulutustarvikkeiden osalta on kehittynyt nousevaan suuntaan — vastoin sitä periaatetta, joka hyväksyttiin v. 1951, jolloin tavallaan yhteisesti valtiovallan ja eri etupiirien kesken oli sovittu siitä, että hintojen ja palkkojen välisestä kilpajuoksusta luovutaan ja että pyritään pitämään tasapaino hintojen ja palkkojen välillä. Kirjelmässä pidetään välttämättömänä, että muutos tällaiseen kehitykseen aikaansaadaan ja että hintojen aleneva suunta on kyettävä toteuttamaan. Yksityiskohtaisina ehdotuksina esitettiin, että hintoja on alennettava siinä määrin, että elinkustannusindeksi viimeistään kuluvan vuoden loppuun mennessä palautuu pistelukuun 100 ja että se on pyrittävä myöskin pitämään tällä tasolla. Ellei tähän kyetä, on annettava elinkustannusindeksi kohota yhtä indeksikorotusta merkitsevään tasoon, pitämällä kuitenkin finanssi-poliittisin keinoin huolta siitä, että elinkustannukset eivät jälleen kohoa yli elinkustannusindeksin 105 tason. Kirjelmässä esitettiin myös, että SAK pitää välttämättömänä palkkasäännöstelypäätöksen muuttamista siten, että vaapaampaan palkkapolitiikkaan voidaan siirtyä niiden periaatteiden mukaan, jotka talouspoliittinen suunnitteluneuvosto talouspoliittisessa perusohjelmassa on hyväksynyt.

Kirjelmässä pyydettiin ratkaisua useiden esitysten kohdalta määräpäivään mennessä, Tällaiseksi määräpäiväksi palkkasäännöstelypäätöksen uusimisen osalta ja eräiden hintajärjestelyjen osalta oli asetettu 1 päivä loka-kuuta 1954.

Samoihin aikoihin SAK:n toimesta jätettiin Työnantajain Keskusliitolle ehdotus uudeksi palkkasäännöstelypäätökseksi tarkoituksella, että työmarkkinain keskusjärjestöt pääsisivät yksimieliseen suositukseen palkkasäännöstelypäätöksen sisällöstä, jolloin olisi helpompi saada se valtioneuvostossa hyväksytyksi.

SAK:n ja Työnantajain Keskusliiton välisissä neuvotteluissa ei kuitenkaan päästy yksimielisyyteen, sillä työnantajain taholla ei oltu valmiita ilmoittamaan lopullista kantaa asiassa.

Valtioneuvoston piirissä SAK:n esityksiin nähden ei saatu määräpäivään mennessä aikaan mitään sellaisia toimenpiteitä, jotka olisivat edistäneet SAK:n esitysten mukaista ratkaisua.

Pääministeri palattuaan kotimaahan ulkomaanmatkaltaan laati sitten oman ehdotuksensa talouspoliittisten pulmien selvittämiseksi. Kun pääministerin ehdotus kuitenkin ei tullut hyväksytyksi sosialidemokraattisessa ja maalaisliiton eduskuntaryhmässä, jätti pääministeri tasavallan presidentille hallituksen eroanomuksen.

Kun oli nähtävissä, että niissä poliittisissa ratkaisuissa, joita uuden hallituksen muodostamisen yhteydessä oli odotettavissa, SAK:n esittämät käsitykset eivät tulisi riittävästi otetuksi huomioon, jätti SAK:n työvaliokunta uhkavaatimuksen hallitukselle. Uhkavaatimuskirjeessä esitettiin perustelujen jälkeen seuraavat ponneet:

1. Elinkustannusindeksi on peruselintarvikkeiden kuluttajahintoja alentamalla palautettava lokakuun 1951 tasoon.

2. Palkkasäännöstelypäätos on uudistettava SAK:n esittämällä tavalla, ja virkojen ja toimien palkkausluokituksen kokonaistarkistuksesta on annettava vakuutus.

3. Taloudellisen suunnittelutoimiston perustamisesta on tehtävä asianmukainen päätös.

4. Kysymys viennin ja suhdannepidätysjärjestelmästä on ratkaistava tuotannon jatkuvaisuutta ja työllisyyttä turvaavalla tavalla.

Samalla ilmoitettiin, että ellei näitä vaatimuksia kyetä ratkaisemaan SAK:a tyydyttävällä tavalla, tulee SAK julistamaan yleislakon, joka alkaa marraskuun 1 päivänä 1954 kello 6.00.

Kun sitten uusi hallitus muodostettiin sosialidemokraattisista ja maalaisliittolaisista ministereistä, sisällytettiin hallitusohjelmaan SAK:n esittämien vaatimusten toteuttaminen, ja kun pääministeri SAK:lle lähettämässään kirjeessä oli ilmoittanut, että valtioneuvoston pöytäkirjaan 21. 10. 1954 merkityn hallitusohjelman mukaan hallitus tulee toteuttamaan toimenpiteet, jotka sisältyvät hallitusohjelmaan, käsitteli SAK:n työvaliokunta asian.

Asiaa käsitellessään työvaliokunta totesi, että SAK:n uhkavaatimuksessa esitetyt tavoitteet ovat tulleet hyväksytyksi. Tämän vuoksi työvaliokunta päätti esittää valtuustolle, että valtuusto peruuttaisi uhkavaatimuksen ja velvoittaisi työvaliokunnan huolehtimaan siitä, että periaateratkaisut, jotka osaltaan ovat vielä käytännössä toteuttamatta, tulisivat täysin SAK:n vaatimusten mukaisesti saatetuiksi käytäntöön.

Puheenjohtaja alisti asian keskusteltavaksi.

A. Saarinen käytti laajan puheenvuoron, jossa hän aluksi palautti mieleen SAK:n VI:n edustajakokouksen palkkapolitiikkaa koskevan päätöksen, jonka mukaan ammattiyhdistysliikkeen palkkapolitiikan tulee määrätietoisesti rakentua palkan ostovoiman säilyttämiseen ja sen jatkuvaan kehittämiseen.

Tämän jälkeen hän arvosteli työvaliokunnan noudattamaa palkkapolitiikkaa ja moitti työvaliokuntaa siitä, että se ei ole noudattanut edustajakokouksen päätöksen periaatetta. Samoin hän moitti työvaliokuntaa siitä, että yleislakkouhka kohdistettiin maan hallitusta vastaan, eikä työnantajakapitalisteja vastaan, ja arvosteli yleislakkouhkaan sisältyviä vaatimuksia.

Hän esitti hyväksyttäväksi seuraavan päätöslauselmaehdotuksen:

Päätöslauselma

Käsiteltyään työvaliokunnan lokakuun 16 p:nä 1954 tekemää päätöstä yleislakon julistamisesta marraskuun 1 päivästä 1954 lukien valtuusto toteaa,

1. että työvaliokunta tehdessään päätöstä sivuutti kokonaan työläisten, lukuisten perusjärjestöjen ja SAK:n jäsenliittojen päävaatimuksen palkkojen korottamisesta,

2. että työvaliokunnan päätös tehtiin sivuuttamalla alkeellisimmatkin järjestödemokratian vaatimukset, sillä näin vakavasta ja laajakantoisesta toimenpiteestä päätettäessä olisi pitänyt tiedustella jäsenistön ja vähintään liittojen mielipidettä,

3. että yleislakkouhkaa ei kohdistettu kapitalisteihin, jotka ovat suunnottomasti hyötyneet työkansan kustannuksella keskusliittomme johdon myötävaikutuksella harjoitetun työläisille vahingollisen palkkopolitiikan seurauksena,

4. että pisteostojärjestelmään palaaminen on täysin ristiriidassa SAK:n sen tässä asiassa aikaisemmin omaksuman asenteen kanssa. Tämä merkitsee itseasiassa elinkustannusindeksin keinoteikoista alentamista kansalta kootuilla verovaroilla, jonka avulla kapitalistit jälleen vapautetaan maksamasta sopimuksen mukaisia palkkojen korotuksia. Lisäksi tämä merkitsee sitä, että yhteiskunnan varoilla turvataan yksityisille suurkapitalisteille halpaa työvoimaa,

5. että aikaisemmat kokemukset huomioonottaen kysymyksessä olevien tavaroiden hinnat suurimmalta osalta tulevat alenemaan vain tilapäisesti ja mahdollista on, että alennus ei tule ulottumaan kaikkiin niihin tavaroihin, joiden hintoja on luvattu alentaa. Alennus ko. tavaroiden kohdalla (maitoa lukuunottamatta) ei palautu lokak. 1951 vallinnutta hintatasoa,

6. että palkkasäännöstelyn uusiminen työvaliokunnan esittämässä muodossa ei anna minkäänlaisia takeita siitä, että palkkoja tullaan korottamaan, koska sen toteuttaminen jäisi riippumaan SAK:n ja STK:n toimeenpanevien elinten harkinnasta, minkä lisäksi esitys suuntautuu ns. työkohtaisen palkkajärjestelmän vakiinnuttamiseen ja laajentamiseen,

7. että yleislakon muutkaan tavoitteet eivät millään tavalla edistä työläisten elintason parantamista vaan pikemminkin voivat muodostua elintason kohottamisen jarruksi ja lähinnä vientikapitalistien etuja suojeleviksi.

Edelläsananotun perusteella valtuusto velvoittaa työvaliokunnan toimimaan niin,

— että nykyisestä palkkasäännöstelystä kiireellisesti luovutaan ja säädetään minimipalkkalaki, jonka perustaksi otetaan korotetut palkat ja jonka mukaan ammattiliitoilla on mahdollisuus sopia korkeammista palkoista, toteuttaen samalla sen periaatteen, että samasta työstä maksetaan sama palkka,

— että kiireellisesti säädetään työttömyysvakuutuslaki, jonka aiheuttamat rasitukset asetetaan ensisijaisesti työnantajain kannettavaksi, ja

— että työläisille vahingollisesta kompromissipolitiikasta luovutaan, työläisten toimintaoikeuksiin ja -vapauksiin kohdistuvat loukkaukset ja luottamusmiehiin kohdistuvat vainot lopetetaan ja heidän asemaansa tehokkaasti turvataan ja että järjestödemokratia palautetaan ammattiyhdistysliikkeemme kaikessa toiminnassa.

Puheenjohtaja Antikainen vastaili keskustelun kuluessa esitettyihin väitteisiin ja esitti lopuksi ehdotuksen kokouksen päätöslauselmaksi.

(Päätöslauselma siv. 70—71).

A. Saarinen sanoi, että hän on valmis yhdistämään esittämänsä päätöslauselmaan puheenjohtaja Antikaisen esittämästä päätöslauselmaehdotuksesta seuraavan lauseen:

"Edessä olevat tehtävät vaativat entistä voimakkaampaa ja tehostetumpaa järjestäytymistä ja SAK:n valtuusto kehoittaa jäsenjärjestöjä ja jäsenmääristä ryhtymään välittömästi kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin jäsenmäärämme lisäämiseksi ja järjestöemme vahvistamiseksi."

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että keskustelun kuluessa on tehty kaksi päätöslauselmaehdotusta, hänen ehdotuksensa ja Saarisen ehdotus, joita molempia on kannatettu.

Hän alisti ehdotukset äänestettäväiksi.

Äänestyksessä annettiin puheenjohtajan ehdotuksen puolesta 71 ääntä ja Saarisen ehdotuksen puolesta 26 ääntä.

Äänestyksen tuloksen perusteella puheenjohtaja totesi valtuuston päättäneen hyväksyä hänen ehdottamansa päätöslauselman.

Valtuuksien myöntäminen työvaliokunnalle opiston aikaansaamiseksi Pohjois-Suomeen

Asian esitteli pääsihteeri Lindblom, joka puheenvuorossaan aluksi totesi, että Kiljavan opisto toimittuaan nyt neljä vuotta on alkanut saada siinä määrin kannatusta, että kaikkina aikoina ei ole mahdollisuuksia ottaa vastaan kaikkia kursseja, jotka Kiljavalle pyrkivät.

Pohjois-Suomi sen sijaan on jäänyt taka-alalle. Näin ollen työvaliokunnan esityksen perusteena on pyrkiä lievittämään painetta Kiljavalla ja samalla myöskin tehostamaan toimintaa siellä, missä järjestäytyminen on vielä heikkoa, ja johonka teollisuuden painopistettä jatkuvasti lisätään.

Työvaliokunta on asiaa käsiteltyään päättänyt pyytää valtuustolta valtuuksia ryhtyä Pohjois-Suomeen perustettavaksi tarkoitetun opiston perustamistoimenpiteisiin.

Kustannuskysymyksestä mainitsi puhuja, että asiasta on oltu keskusteluissa Voionmaa-Säätiön kanssa ja näyttää siltä, että Voionmaa-Säätiö voi yhtyä yritykseen.

Kysymyksen hoitamiseksi olisi eduksi se, että valtuusto antaisi työvaliokunnalle sen pyytämät valtuudet opiston perustamistoimenpiteisiin ryhtymisestä.

Lopuksi hän ehdotti, että valtuusto hyväksyisi työvaliokunnan esityksen.

E. Salomaa lausui, että työväestön piirissä toimivia ja työväenjärjestöjen omistamia kansankorkeakouluja ja kansanopistoja on lisättävä. Niitähan on nykyisin vain neljä, kun taas porvarillisten piirien hallitsemia on lukuisia.

Kuitenkaan hän ei olisi vielä asian tässä vaiheessa antamaan työvaliokunnalle valtakirjaa hankkeen toteuttamistoimenpiteisiin ryhtymiseksi, vaan että asia pantaisiin 'pöydälle ja seuraavalle valtuuston kokoukselle tehtäisiin asiasta perusteltu esitys.

Ehdotustaan hän perusteli sillä, että Voionmaa-Säätiö rakentuu yksinomaan sosialidemokraattiselle pohjalle, joten tuskin on luonnollisia edellytyksiä tämänlaatuiselle yhtiökumppanuudelle. Opistosta saattaisi ehkä tulla verrattain poliittinen tätä tietä.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että keskustelun pohjana ollutta työvaliokunnan ehdotusta ovat useat puheenvuorojen käyttäjät kannattaneet. Keskustelun kuluessa kuitenkin Salomaa on tehnyt ehdotuksen, jonka mukaan asiaa ei ratkaistaisi vielä tässä valtuuston kokouksessa, vaan asian käsittely siirrettäisiin seuraavaan valtuuston kokoukseen, johon asiasta olisi valmistettava perusteltu ehdotus.

Kun molempia ehdotuksia oli kannatettu, alisti puheenjohtaja ehdotukset äänestettäväksi.

Puheenjohtajan ehdotuksesta asia päätettiin ratkaista koeäänestyksellä.

Toimitetun koeäänestyksen perusteella puheenjohtaja totesi enemmistön olevan työvaliokunnan ehdotuksen kannalla. Näin ollen puheenjohtaja totesi valtuuston päättäneen antaa työvaliokunnalle valtuudet ryhtyä toimenpiteisiin Pohjois-Suomeen tarkoitetun opiston perustamisegsi.

Kokouksen lopettaminen

Työjärjestyksessä olleiden asioiden tultua käsitellyksi, puheenjohtaja Antikainen piti lopettajaispuheen, jossa hän korosti sitä, että päivän kuluessa tehtyjen merkittävien päätösten toteuttaminen tapahtuu parhaalla tavalla, jos meillä on riittävän suuri yksimielinen joukko tavoitteittemme ja vaatimustemme takana.

Lopuksi laulettiin yhteisesti Työväen marssi.

Kokous päättyi kello 16.15.

Liittojen jäsenluku v. 195[^] verrattuna vuoteen 1953.

Liitto	Jäsenluku		Lisäys tai vähennys v. 1953 verraten	
	1953	1954	lukum.	%
Autoalantyyöntekijäin	4.419	4.787	+ 368	+ 8,3
Elintarviketöyläisten	7.332	7.450	+ 118	+ 1,6
Hotelli- ja Ravintolahenkilök	3.297	3.560	+ 263	+ 8,0
Jalometallityöntekijäin	697	706	+ 9	+ 1,3
Kansakoulujen Miesopett. Yhd	100	100	—	—
Kiinteistötyöntekijäin	2.092	2.445	+ 353	+ 16,9
Kirjatyöntekijäin	9.251	9.270	+ 19	+ 0,2
Kunnantyyöntekijäin	23.058	23.368	+ 310	+ 1,3
Kutoma- ja Neuletyöväen	5.773	6.341	+ 568	+ 9,8
Lasi- ja Posliinityöväen	2.562	2.446	— 116	— 4,5
Liiketyöntekijäin	13.681	13.886	+ 205	+ 1,5
Luotsi- ja Majakkamies	496	474	— 22	— 4,4
Maaseututyöväen	6.962	8.108	+ 1.146	+ 16,5
Maaseud. Kunnallisten Viranhalt.	584	497	— 87	— 14,9
Mekanikkojen	332	352	+ 20	+ 6,0
Merimies-Unioni	6.528	6.711	+ 183	+ 2,8
Metallityöväen	36.560	37.108	+ 548	+ 1,5
Mielisairaanhoidtajani	1.856	2.078	222	+ 12,0
Muurariin	5.777	6.131	+ 354	+ 6,1
Muusikkojen	986	1.036	+ 50	+ 5,1
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen	6.278	6.397	+ 119	+ 1,9
Paperiteollisuudentyyöntekijäin	15.496	15.861	+ 365	+ 2,3
Poliisien	3.600	3.750	+ 150	+ 4,2
Postimies	3.207	3.439	+ 232	+ 7,2
Puutyöväen	19.103	19.036	— 67	— 0,3
Rakennustyöläisten	23.985	27.174	+ 3.189	+ 13,3
Rautatieväen	13.985	13.331	— 654	— 4,7
Sos.-dem. Sanomalehtimies	130	131	+ 1	+ 0,8
Sukeltajain	246	241	— 5	— 2,0
Tekstiililaitosmiesten	1.046	1.110	+ 64	+ 6,1
Tullimies	732	740	+ 8	+ 1,1
Työläis	9.106	9.711	+ 605	+ 6,6
Vaateustyöläisten	3.524	3.648	+ 124	+ 3,5
Valtion Virkailijain	1.055	1.069	+ 14	+ 1,3
Vankilain Teoll. ja Maatal. virk. ..	—	164	+ 164	+ 100,0
Vankilavirkailijain	1.293	1.273	— 20	— 1,5
Veturimiesten	4.534	4.503	— 31	— 0,7
Yleinen Lehtimies	127	145	+ 18	+ 14,2
Yleinen Työnjohtaja	297	307	+ 10	+ 3,4
Yhteensä	240.087	248.884	+ 8.797	+ 3,7

Liittojen jäsenistön jakautuminen sukupuolen mukaan v. 1954.

Liitto	Miehiä	%	Naisia	%	Yhteensä
Autoalantöntekijäin	4.657	97,3	130	2,7	4.787
Elintarviketyöläisten	2.827	37,9	4.623	62,1	7.450
Hotelli- ja Ravintolahenkilök	643	18,1	2.917	81,9	3.560
Jalometallityöntekijäin	514	72,8	192	27,2	706
Kansakoulujen Miesopett. Yhd	100	100,0	—	—	100
Kiinteistötyöntekijäin	1.523	62,3	922	37,7	2.445
Kirja työntekijäin	5.119	55,2	4.151	44,8	9.270
Kunnan työntekijäin	16.687	71,4	6.681	28,6	23.368
Kutoma- ja Neuletyöväen	1.273	20,1	5.068	79,9	6.341
Lasi- ja Posliinityöväen	1.350	55,2	1.096	44,8	2.446
Liiketyöntekijäin	5.304	38,2	8.582	61,8	13.886
Luotsi- ja Majakkamies	474	100,0	—	—	474
Maaseututyöväen	7.427	91,6	681	8,4	8.108
Maaseud. Kunnallisten Viranhalt. ..	181	36,4	316	63,6	497
Mekanikkojen	350	99,4	2	0,6	352
Merimies-Unioni	6.104	91,0	607	9,0	6.711
Metallityöväen	33.223	89,5	3.885	10,5	37.108
Mielisairaanhoidtajain	676	32,5	1.402	67,5	2.078
Muurarien	6.126	99,9	5	0,1	6.131
Muusikkojen	932	90,0	104	10,0	1.036
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen ..	2.751	43,0	3.646	57,0	6.397
Paperi teollisuudentyönekiäin	11.655	73,5	4.206	26,5	15.861
Polisien	3.750	100,0	—	—	3.750
Postimies	3.093	89,9	346	10,1	3.439
Puutyöväen	13.857	72,8	5.179	27,2	19.036
Rakennustyöläisten	24.942	91,8	2.232	8,2	27.174
Rautatieväen.	12.031	90,2	1.300	9,8	13.331
Sos.-dem. Sanomalehtimies	114	87,0	17	13,0	131
Sukeltajain	241	100,0	—	—	241
Tekstiililaitosmiesten	1.110	100,0	—	—	1.110
Tullimies	740	100,0	—	—	740
Työläis	7.249	74,6	2.462	25,4	9.711
Vaatetustyöläisten	319	8,7	3.329	91,3	3.648
Valtion Virkailijain	703	65,8	366	34,2	1.069
Vankil. Teoll. ja Maatal. virk	152	92,7	12	7,3	164
Vankilavirkailijain	1.197	94,0	76	6,0	1.273
Veturimiesten	4.503	100,0	—	—	4.503
Yleinen Lehtimies	105	72,4	40	27,6	145
Yleinen Työnjohtaja	307	100,0	—	—	307
Yhteensä	184.309	74,1	64.575	25,9	248.884

Tietoja liittojen toimistoissa hoidettavista työttömyys- ja matka-apukassojen varoista v. 1954.

	Kassan nimi	Kassan osakas-luku	Tulot			Korkoja	Yhteensä
			Osakasmaksuja	Valtiota	Varat		
Elintarviketyöläisten		7 450	945 482:—	252 152:—	—	117 582:—	1 315 216:—
Hotelli- ja ravintolahenkilök.		3 171	377 730:—	197 830:—	—	9 021:—	584 581:—
Jalometallityöntekijäin		755	55 010:—	22 650:—	—	220:—	77 880:—
Kirjatyöntekijäin		9 270	1 587 705:—	573 045:—	—	87 329:—	2 248 079:—
Kunnantyöntekijäin		23 368	2 777 005:—	906 979:—	—	508 708:—	4 192 692:—
Liiketyöntekijäin		13 886	979 852:—	911 190:—	—	115 684:—	2 006 726:—
Mekanikkojen		350	42 000:—	10 500:—	—	50 000:—*)	102 500:—
Metallityöväen		37 104	12 214 972:—	1 120 875:—	—	46 233:—	13 382 080:—
Paperiteoll. työntekijäin		15 118	2 254 512:—	769 548:—	—	2 218 274:—*)	5 242 334:—
Puutyöväen		17 032	2 763 472:—	1 261 154:—	—	763 011:—*)	4 787 637:—
Rakennustyöläisten		27 174	8 058 392:—	10 072 740:—	—	1 201 839:—*)	19 332 971:—
		154 678	32 056 132:—	16 098 663:—	—	5 117 901:—	53 272 696:—

Työttöm. av.	Matka-av. Hoitokust. ym. menoja	Menot			Varat	Velat	Puhdas omaisuus
		Matka-av.	Hoitokust. ym.	Yhteensä			
238 590:—	—:—	891 840:—	—	1 130 430:—	2 309 132:—	—:—	2 309 132:—
181 320:—	—:—	234 350:—	—	415 670:—	379 120:—	—:—	379 120:—
—:—	—:—	54 160:—	—	54 160:—	37 641:—	—:—	37 641:—
515 760:—	—:—	1 176 393:—	—	1 692 153:—	2 785 608:—	—:—	2 630 149:—
351 060:—	—:—	1 790 608:—	—	2 141 668:—	11 115 224:—	—:—	11 115 224:—
692 420:—	130 080:—	913 040:—	—	1 735 540:—	4 585 648:—	—:—	4 585 648:—
—:—	—:—	50 421:—	—	50 421:—	102 500:—	—:—	52 079:—
16 490:—	—:—	240 613:—	—	257 103:—	17 938 098:—	—:—	17 938 098:—
541 278:—	7 015:—	1 709 790:—	—	2 258 083:—	11 838 318:—	—:—	11 688 318:—
1 339 077:—	1 500:—	2 534 459:—	—	3 875 036:—	16 107 363:—	—:—	16 107 363:—
15 888 044:—	—:—	1 520 153:—	—	17 408 197:—	30 112 384:—	—:—	30 112 384:—
19 764 039:—	138 595:—	11 115 827:—	—	31 018 461:—	97 311 036:—	—:—	96 955 156:—

*) korko ym.

Liittojen sekä työttömyys- ja matka-apukassojen maksamat avustukset v. 1954.

94

Työttömyyskassan
varoista

Liiton varoista

Liiton tai kassan nimi	Työttö- ja matka-av.	Sairausav.	Hautausav.	Oikeusav.	Muita av.	Avustuksia yhteensä
Autoalan-työntekijäin	—	130.392	21.150	—	—	151.542
Ehntarviketyöläisten	238.590	2.168.898	74.993	—	217.939	2.700.420
Hofelli- ja ravintolahenkilök. .	181.320	780.630	55.000	386.816	63.000	1.466.766
Jalometalityöntekijäin	—	136.370	10.000	—	16.725	163.095
Kiinteistötyöntekijäin	—	—	67.000	—	—	67.000
Kansakoul. Miesopett. Yhd.	—	—	—	—	—	—
Kirjatyöntekijäin	515.760	3.973.950	415.000	—	196.150	5.100.860
Kunnantyöntekijäin	351.060	5.181.758	874.118	2.600	6.000	6.415.536
Kutoma- ja Neuletyöväen	—	1.252.429	63.950	1.000	—	1.317.379
Lasi- ja Poslimityöväen	—	—	66.500	—	—	66.500
Liiketyöntekijäin	822.500	2.716.724	102.900	—	90.000	3.732.124
Luotsi- ja Majakkamies	—	—	—	—	—	—
Maaseututyöväen	—	405.900	108.353	29.882	—	544.135
Maaseud. Kunn. Viranhalt.	—	—	—	—	—	—
Mekanikkujen	—	20.000	—	—	—	20.000
Merimies-Unioni	—	792.790	107.315	46.528	—	946.633
Metalilityöväen	16.490	8.998.274	999.000	124.902	174.295	10.312.961
Mielisairaanhoitajain	—	299.610	6.000	24.521	85.000	415.131
Muurarien	—	2.656.395	675.600	107.296	—	3.439.291
Muusikkujen	—	—	—	44.617	—	44.617
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöv. .	—	1.072.058	44.700	68.000	—	1.184.758
Paperiteollisuudentyönt.	548.293	6.834.825	271.000	—	—	7.654.118
Poliisien	—	—	—	—	—	—
Postimies	—	—	—	9.535	—	9.535
Puutyöväen	1.340.577	4.220.609	334.000	29.500	—	5.924.686
Rakennustyöläisten	15.888.044	10.593.959	736.600	315.958	—	27.534.561
Rautatiealain	—	1.134.640	633.260	—	34.400	1.802.300
Sos.dem. Sanomalehtimies	—	30.000	40.000	—	—	70.000
Sukeltajain	—	—	40.020	—	—	40.020
Tekstiililaitosmiesten	—	168.653	30.000	—	—	198.653
Tullimies	—	—	—	—	—	—
Työläis	—	1.712.324	261.000	47.775	117.226	2.138.325
Vaatetustyöläisten	—	522.270	25.200	38.860	—	586.330
Valtion Virkailijain	—	—	—	—	—	—
Vankil. Teoll. ja Maatal. virk. .	—	—	—	—	—	—
Vankilavirkailijain	—	—	—	—	—	—
Veturi- ja Lehtimies	—	—	—	22.989	—	22.989
Yleinen Lehtimies	—	—	—	—	—	—
Yleinen Työnjohtaja	—	—	—	—	—	—
19.902.634	55.803.458	6.062.659	1.300.779	1.000.735	—	84.070.265

SISÄLLYSLUETTELO:

Sivu

I. Poliittinen tilanne:

1. Kansainvälinen tilanne 3
2. Kotimainen tilanne 4

II. Talouselämä:

1. Yleistä 6
2. Teollisuus 7
3. Rakennustoiminta 8
4. Maa- ja metsätalous 10
5. Työmarkkinat 12
6. Ulkomaankauppa 13
7. Kotimaankauppa 15
8. Liikenne 16
9. Rahamarkkinat 17
10. Hintataso 18

III. SAK:n jäsenistö ja hallintoelimet:

1. Liitot ja jäsenistö 19
2. Vainajat 20
3. Työvaliokunta ja valtuusto 20
4. SAK:n henkilökunta 22
5. Tilintarkastajat 23

IV. Yhteistyö kotimaisten järjestöjen ja yhtymien kanssa:

1. Järjestöt ja yhtymät 23
2. Edustus järjestöjen kokouksissa 24
3. Edustus eri lautakunnissa, toimikunnissa ja yhtymissä 24

V. Kansainvälinen yhteistyö:

1. Kansainvälinen työjärjestö ja SAK 27
2. Yhteistoiminta Skandinavian maiden kanssa 27
3. Yhteistyö Neuvostoliiton ammattijärjestön kanssa 28
4. Yhteistyö muiden maiden ammattijärjestöjen kanssa 28

VI. Järjestö-, valistus- ja opintotyö:

1. Yleistä 29
2. Järjestötyö 30
3. Valistustyö 30
 - Kenttättyö 30
 - Ammattiyhdistysviikko 31
 - Elokuvatoiminta 32
 - Yleisradion käyttö 32
4. Opintotyö 32
 - Opintokerhoto ja kirjeopiskelu 33
 - Kurssitoiminta 34
 - Ammattiyhdistysopisto 34

Opintojaosto	35
5. Kustannustoiminta	35
Palkkatyöläinen ja Löntagaren	35
Muu kustannustoiminta	36
Liittojen lehdet	36
6. Yhteistyö eri yhteisöjen kanssa	36
7. Valistusosaston henkilökunta	37
8. Naisjaoston toiminta	37
9. Ruotsinkielisen jaoston toiminta	39
10. Yhteen veto	40

VII. Palkka- ja työehtokysymykset:

Yleistä	40
A. Talouspoliittiset tapahtumat ja toimenpiteet:	
1. Asuntojen vuokrien korottaminen	40
2. Työllisyys	43
3. Työttömyysohjeet	43
4. Olosuhteet työttömyystyömailla	44
5. Työttömyyden torjuminen	44
6. Työttömyystöiden antaminen urakoitsijoille	46
7. Työttömyysvakuutus	47
8. Työajan lyhentäminen	48
9. Talouselämän vakauttaminen	48
1. Yleistä	48
A. Maatalous	51
C. Teollisuus	53
E. Huoneenvuokrat ja asuntotuotanto	53
G. Työtilisyysvaihteluiden tasoittaminen	54
H. Julkinen talous- ja rahapolitiikka	55
I. Valtion talouspoliittisten tehtävien hoito	55
10. Talousneuvosto	56
B. Työehtopoliittiset tapahtumat ja toimenpiteet:	
1. Yleistä	56
2. Työtaistelut	57
3. Taistelu työpalkoista	57
A. Yleiset toimenpiteet	61
B. Finanssipoliittiset toimenpiteet	61
C. Veropoliittiset toimenpiteet	61
D. Talouspoliittiset järjestelytoimenpiteet	62
4. Palkkasäännöstelypäätöksen uudistaminen	63
5. Yleislakkovaroitus	66
6. Yleislakkouhika peruutetaan	68

VIII. Valtionvirkailijain Yhteisjärjestön toiminta.

Liitteitä:

Pöytäkirja SAK:n valtuuston kokouksesta 23. 5. 1954	73
Pöytäkirja SAK:n valtuuston ylim. kokouksesta 24. 10. 1954	82
Tilastotietoja:	
Liittojen jäsenluku v. 1954 verrattuna vuoteen 1953	91
Liittojen jäsenistön jakautuminen sukupuolen mukaan v. 1954	92
Tietoja liittojen toimistoissa hoidettavista työttömyys- ja matka-apukassojen varoista v. 1954	93
Liittojen sekä työttömyys- ja matka-apukassojen maksamat avustukset v. 1954	94